

COMISIA ELECTORALĂ CENTRALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str. Vasile Alecsandri nr.119, MD 2012 Chișinău, Republica Moldova
tel. (+373 22) 251-451, fax (+373 22) 234-047
www.cec.md, e-mail: info@cec.md

Nr. CEC 8/5202 din 04 februarie 2016

**Domnului Andrian CANDU,
Președintele Parlamentului
Republicii Moldova**

Prin prezenta, în conformitate cu art.22 litera l) din Codul electoral nr.1381-XIII din 21 noiembrie 1997, remitem atașat Raportul asupra activității desfășurate de Comisia Electorală Centrală în anul 2015, aprobat prin hotărârea CEC nr. 4462 din 26 ianuarie 2016.

Anexă: Conform textului (3 exemplare).

Cu respect,

**Președintele
Comisiei Electorale Centrale**

Iurie CIOCAN

SECRETARIATUL PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA	
P.D.P. Nr.	<u>289</u>
"15" Ora	<u>02</u> <u>20</u> <u>16</u>

Aprobat
prin hotărîrea Comisiei Electorale Centrale
nr. 4462 din 26 ianuarie 2016

RAPORT

asupra activității
desfășurate de Comisia Electorală Centrală
în anul 2015

Introducere

I. ASIGURAREA UNUI PROCES ELECTORAL MODERN, EFICIENT ȘI ACCESIBIL

- 1.1. Elaborarea și înaintarea spre aprobare Parlamentului a propunerilor de modificare și completare a Codului electoral
- 1.2. Elaborarea și revizuirea actelor normative ale CEC (hotărâri, regulamente, instrucțiuni, proceduri), cu înaintarea propunerilor de modificare, încorporare sau abrogare a prevederilor acestora, prin prisma modificărilor operate la legislația electorală și a asigurării tranziției la noul Standard de Management al Securității Informației, ISO 27001:2013
- 1.3. Planificarea și organizarea procesului de desfășurare a alegerilor locale generale
- 1.4. Asigurarea unui management electoral eficient și promovarea creșterii ratei de participare la alegerile locale generale
- 1.5. Conlucrarea strânsă cu Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral (CICDE) în vederea promovării cunoașterii cerințelor cadrului normativ electoral de către toți subiecții procesului electoral, pentru aplicarea uniformă a legislației și procedurilor electorale
- 1.6. Asigurarea respectării principiului egalității între femei și bărbați în procesul electoral
- 1.7. Standardizarea metodelor și metodologiilor de colectare, analiză și diseminare a datelor electorale conform principiilor statisticii oficiale, cu asigurarea criteriilor de calitate față de produsul statistic
- 1.8. Asigurarea asistenței logistice electorale și dezvoltarea infrastructurii organelor electorale
- 1.9. Elaboarea și aprobarea Planului strategic al CEC pentru anii 2016-2019

II. RELAȚII DE COLABORARE CONSOLIDATE ALE CEC LA NIVEL INTERNAȚIONAL, ÎN CONTEXTUL DEȚINERII PREȘEDINȚIEI ASOCIAȚIEI OFICIALILOR ELECTORALI (ACEEEO)

- 2.1. Coordonarea activității și menținerea funcționalității ACEEEO
- 2.2. Organizarea și desfășurarea ședințelor biroului executiv al ACEEEO
- 2.3. Organizarea și desfășurarea celei de-a XXIV conferințe anuale a ACEEEO cu temele „*Instruirea continuă a subiecților electorali*”, „*Egalitatea alegătorilor, egalitatea voturilor*” și Adunării Generale a ACEEEO

III. REZULTATE CREDIBILE ALE ALEGERILOR

- 3.1. Organizarea și desfășurarea evenimentelor de analiză și evaluare post-electorală
- 3.2. Îmbunătățirea procedurilor privind totalizarea rezultatelor alegerilor prin asigurarea și promovarea calității și corectitudinii documentelor electorale de totalizare
- 3.3. Sintetizarea propunerilor și recomandărilor înaintate către CEC în vederea sporirii gradului de cunoaștere a particularităților procesului electoral de către subiecții implicați în procesul electoral
- 3.4. Dezvoltarea relațiilor de cooperare cu autoritatea electorală din UTA Găgăuzia

IV. ALEGĂTORI CONȘTIENȚI ȘI BINE INFORMAȚI

- 4.1. Desfășurarea evenimentelor privind procedurile electorale pentru categoriile speciale de alegători prin implementarea unor programe de educație electorală
- 4.2. Organizarea și desfășurarea campaniei de informare și educație electorală în vederea sensibilizării alegătorilor privind importanța civică a participării la alegeri

V. DEZVOLTAREA MODULELOR DIN CADRUL SIAS „ALEGERI” ÎN CORESPUNDERE CU STANDARDELE SISTEMULUI INTEGRAT DE MANAGEMENT AL CALITĂȚII ȘI SECURITĂȚII INFORMAȚIEI

- 5.1. Demararea activităților privind ajustarea modulelor prevăzute de Legea nr. 101-XVI din 15 mai 2008 cu privire la Concepția Sistemului informațional automatizat de stat „Alegeri”
- 5.2. Dezvoltarea modulelor SIAS „Alegeri” în corespundere cu standardele SMSI
- 5.3. Înaintarea propunerilor privind elaborarea unei legi-cadru privind utilizarea sistemelor informaționale în procesul electoral

VI. DEZVOLTAREA SISTEMULUI DE MANAGEMENT AL CALITĂȚII ȘI SECURITĂȚII INFORMAȚIEI

- 6.1. Asigurarea continuității și conformității proceselor desfășurate în cadrul CEC potrivit Sistemului de Management al Calității și Securității Informației și analiza evoluției acestora
- 6.2. Implementarea în cadrul CEC a cerințelor noului Standard ISO 27001:2013
- 6.3. Desfășurarea sesiunilor de audit intern și extern (de recertificare)

VII. CAPACITĂȚI INSTITUȚIONALE CONSOLIDATE

- 7.1. Asigurarea Aparatului CEC cu personal profesionist și motivat pentru toate funcțiile publice vacante prin implementarea eficientă și corectă a procedurii de ocupare a funcțiilor publice vacante
- 7.2. Dezvoltarea profesională continuă a personalului CEC în baza evaluărilor efectuate semestrial și anual. Fortificarea instruirilor interne în vederea asigurării aplicării și promovării uniforme a procedurilor electorale de către funcționarii Aparatului CEC, în special, în cadrul alegerilor locale generale
- 7.3. Revizuirea statului de personal, prin majorarea acestuia, în contextul noii competențe stabilite Comisiei Electorale Centrale de supraveghere și control al respectării prevederilor legale privind finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale
- 7.4. Formularea și înaintarea propunerilor de modificare a gradului de salarizare pentru funcționarii Aparatului CEC și Centrului de Instruire Continuă în Domeniul Electoral

VIII. RELAȚII EXTERNE. ACORDURI DE COLABORARE

- 8.1. Colaborarea regională și internațională în domeniul electoral
- 8.2. Conferințe organizate de instituții de management electoral partenere
- 8.3. Observarea alegerilor din alte state
- 8.4. Vizite de studiu
- 8.5. Colaborarea cu misiunile de observare a alegerilor locale generale

IX. ACTIVITATEA DE ANALIZĂ ȘI DOCUMENTARE

- 9.1. Organizarea și desfășurarea ședințelor Comisiei Electorale Centrale
- 9.2. Arhiva Comisiei Electorale Centrale
- 9.3. Corespondența Comisiei Electorale Centrale
- 9.4. Biblioteca Comisiei Electorale Centrale

X. ACTIVITATEA FINANCIARĂ A COMISIEI ELECTORALE CENTRALE

Introducere

Raportul prezintă, în sinteză, activitățile desfășurate, problemele și prioritățile pe care Comisia le-a abordat în decursul anului 2015. Astfel, activitatea specifică s-a concentrat pe următoarele aspecte:

- organizarea și desfășurarea alegerilor locale generale din 14 iunie 2015;
- evidența mandatelor deputaților în Parlament și aleșilor locali;
- perfecționarea cadrului normativ în domeniul electoral;
- avizarea proiectelor de acte legislative și normative;
- asigurarea evidenței cazurilor de condamnare a aleșilor locali;
- examinarea și soluționarea contestațiilor depuse în cadrul alegerilor locale generale din 2015;
- activitatea de informare și educație electorală a alegătorilor;
- conlucrarea cu instituțiile mass-media;
- realizarea agendei Comisiei privind schimbul de experiență cu alte entități electorale și internaționale;
- conlucrarea cu alte autorități publice centrale și instituții naționale în subiecte ce țin de procesul electoral;
- conlucrarea cu partenerii de dezvoltare (PNUD Moldova, Consiliul Europei etc.);
- informatizarea procesului electoral și dezvoltarea Sistemului Informațional de Stat „Alegeri”;
- asigurarea infrastructurii hardware și software a CEC și informatizarea activității;
- activitatea de pregătire pentru recertificarea activității CEC conform standardelor internaționale ISO/IEC 27001:2013 și ISO 9001:2008;
- activitatea de analiză și documentare;
- asigurarea circuitului documentelor și informatizării acestei activități etc.

Prezentul raport reflectă îndeplinirea obiectivelor stabilite în Planul strategic al Comisiei pe anii 2012 – 2015 și al Planului de activitate pe anul 2015.

În Introducere s-au punctat direcțiile principale în activitatea Comisiei, o desfășurare mai largă cu date statistice, analiză și reprezentări grafice este dată în raportul propriu-zis. Acest raport nu conține informații detaliate asupra organizării și desfășurării alegerilor locale generale din 14 iunie 2015, pentru aceasta s-a întocmit procesul-verbal privind totalizarea rezultatelor alegerilor locale generale din 14 iunie 2015, aprobat prin hotărârea CEC nr. 3512 din 22 iunie 2015.

I. ASIGURAREA UNUI PROCES ELECTORAL MODERN, EFICIENT ȘI ACCESIBIL

1.1. *Elaborarea și înaintarea spre aprobare Parlamentului a propunerilor de modificare și completare a Codului electoral*

După desfășurarea alegerilor parlamentare din 30 noiembrie 2014 și a celor locale generale din 14 iunie 2015, a fost creat prin dispoziția nr.35-a din 11 septembrie 2015 a președintelui CEC grupul de lucru interinstituțional privind modificarea Codului electoral și, după caz, a legislației conexe. Din grupul de lucru fac parte membrii CEC, funcționari din cadrul Aparatului CEC, reprezentanți ai Ministerului Justiției, ai Cancelariei de Stat și ai partidelor politice reprezentate în Parlament. Obiectivul grupului este efectuarea unei analize a prevederilor Codului electoral și elaborarea în baza acesteia a unui proiect de lege care, după ce va fi supus consultărilor publice, să fie înaintat Parlamentului spre aprobare. Din momentul constituirii, grupul s-a întrunit în 4 ședințe la care au fost înaintate propuneri de modificare a Codului electoral. În baza proceselor-verbale ale ședințelor, a fost elaborat un tabel al propunerilor de modificare și completare a Codului electoral și ajustare a legislației conexe.

În perioada de referință, Comisia a primit și a avizat următoarele proiecte de legi:

1. Comisia juridică, numiri și imunități a Parlamentului, suplimentar Avizului prezentat de CEC la proiectul de lege nr. 296 din 2 iulie 2013 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, ce conține propuneri privind reglementarea domeniului ce vizează finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale, a solicitat Comisiei prezentarea opiniei asupra aceluiași proiect care a trecut faza primei lecturi în Parlament. Adăugător la cele formulate anterior în avizul său, Comisia de exemplu: 1) să fie reflectată în proiectul de lege ideea potrivit căreia mijloacele bănești pentru finanțarea activității politice, activității partidelor politice și a campaniilor electorale să fie utilizate doar dacă acestea provin din circuitul economic al Republicii Moldova; 2) să se interzică susținerea financiară a activității politice, a activității partidelor politice și a campaniilor electorale din veniturile cetățenilor Republicii Moldova obținute în afara țării; 3) donațiile persoanelor fizice și ale persoanelor juridice să fie corelate cu veniturile acestora realizate în anul precedent alegerilor; 4) să fie interzisă în cadrul agitației electorale utilizarea imaginilor ce reprezintă instituții de stat, autorități publice, atât din țară cât și de peste hotare, organizații internaționale sau a imaginilor ce conțin combinații de culori și/sau sunete care invocă simboluri naționale ale Republicii Moldova sau ale altui stat, a materialelor în care apar personalități istorice, a simbolisticii statelor străine, organizațiilor internaționale, precum și a imaginii persoanelor oficiale străine. Propunerile Comisiei s-au regăsit în legea adoptată.

2. Elaborarea proiectului hotărârii CEC și a avizului asupra proiectului de lege nr. 158 din 23 aprilie 2015 pentru completarea Codului electoral nr. 1381-XIII din 21 noiembrie 1997.

Prin proiectul de lege se propune a le acorda concurenților electorali dreptul de a-și apăra interesele în instanța de judecată, pentru perioada campaniei electorale, în litigiile cu caracter electoral, prin reprezentantul desemnat în conformitate cu prevederile art. 15 alin. (1) din Codul electoral.

Comisia Electorală Centrală a susținut proiectul de lege respectiv și a propus completarea titlului art. 15 din Codul electoral în final cu sintagma „și instanțele judecătorești”. Totodată, Comisia a considerat că este necesară ajustarea prevederilor art. 75 din Codul de procedură civilă la noile prevederi ale art. 67 din Codul electoral în redacția propusă de autorii proiectului.

A fost adoptată hotărârea CEC cu nr. 3323 din 27 aprilie 2015 „Cu privire la aprobarea avizului asupra proiectului de lege nr. 158 din 23 aprilie 2015 pentru completarea Codului electoral nr. 1381-XIII din 21 noiembrie 1997” la care a fost anexată o opinie separată. O copie a hotărârii CEC cu avizul aprobat și opinia separată a fost transmisă, conform solicitării, Comisiei juridice, numiri și imunități a Parlamentului Republicii Moldova¹.

¹ <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=12842&l=ro>

Proiectul de lege nr. 158 a fost adoptat de către Parlament la 30 aprilie 2015.

3. Comisia juridică, numiri și imunități a Parlamentului a solicitat prezentarea opiniei asupra reglementărilor din proiectul de lege nr. 1530 din 5 iulie 2011 pentru modificarea și completarea Codului electoral, prin care se propune înlocuirea la art.138 alin. (1) din Codul electoral a sintagmei ”2 săptămâni” cu sintagma ”3 luni”. Propunerea legislativă a constat în extinderea termenului de desfășurare a votării repetate. În avizul său asupra respectivului proiect de lege, CEC a menționat că prevederile actuale ale Codului electoral sînt intercorelate și echilibrate, respectiv în cazul în care după alegerile repetate nu a fost ales primarul/consiliul, se organizează alegeri noi, procedura fiind pornită de la zero cu constituirea organelor electorale noi și înregistrarea concurenților electorali, iar propunerea autorilor proiectului perturbă aceste prevederi, fapt pentru care Comisia o apreciază negativ. CEC s-a pronunțat prin scrisoarea nr. CEC 7/4145 din 27 aprilie 2015.

4. Prin scrisoarea nr.06/4-17/20 din 30 aprilie 2015, Ministerul Finanțelor a transmis spre avizare un proiect de lege ce ține, în opinia autorilor, de unificarea normelor legale vizînd elaborarea, aprobarea și administrarea bugetelor autorităților bugetare independente și alinierea acestora la calendarul bugetar și procedurile bugetare generale și prin care se propune excluderea prevederilor care permit stabilirea prin acte normative altele decît legea bugetară anuală a unor sume sau cote procentuale din buget. CEC, prin hotărîrea nr. 3374 din 12 mai 2015, a dat aviz negativ asupra proiectului în cauză. <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=13002&l=ro>

5. CEC a dat aviz și asupra proiectului de lege privind răspunderea personală a membrilor organelor colegiale, prezentat de Procuratura Generală. Scopul proiectului este de a institui răspunderea juridică a membrilor organelor colegiale de decizie pentru admiterea încălcărilor de lege în activitatea proprie. În viziunea autorului, implementarea proiectului va permite să se dea apreciere contribuției personale a fiecărui membru la adoptarea unei decizii ilegale, respectiv va face posibilă tragerea acestuia la răspundere pentru încălcările admise. Prin hotărîrea nr.3375 din 12 mai 2015 Comisia Electorală Centrală s-a pronunțat cu un aviz negativ privind modificarea Codului electoral. <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=13003&l=ro>

6. Comisiei i-a fost solicitată opinia de asemenea asupra proiectului de lege nr. 452 din 11 noiembrie 2015 pentru modificarea Codului electoral. Scopul acestuia este eliminarea divergenței de reglementare între prevederile art. 9 alin. (2) și ale art. 123 alin. (2) din Codul electoral ce se referă la locul exercitării dreptului la vot în cadrul alegerilor locale.

Comisia Electorală Centrală a susținut inițiativa de clarificare a regulii de înregistrare a alegătorilor pentru alegerile locale, de excludere a reședinței din criteriile pe care trebuie să le întrunească alegătorul pentru a avea dreptul să voteze la alegerile locale și de clarificare a regulii conform căreia la alegerile locale participă doar alegătorii care au domiciliul în unitatea administrativ-teritorială respectivă.

Totodată, Comisia Electorală Centrală a propus autorilor proiectului de lege să dezvolte această idee, să revizuiască toate normele referitoare la înregistrarea alegătorilor și locul exercitării dreptului de vot și să instituie o singură regulă care să fie predictibilă și valabilă pentru toate tipurile de scrutine. În aceeași ordine de idei, urmează a fi revizuite și corelate normele de înregistrare la domiciliu și reședință a cetățenilor.

Avizul a fost aprobat prin hotărîrea CEC cu nr. 4314 din 20 noiembrie 2015. O copie a hotărîrii CEC cu avizul aprobat a fost transmisă, conform solicitării, Comisiei juridice, numiri și imunități a Parlamentului Republicii Moldova. <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=14189&l=ro>

7. CEC a dat aviz asupra proiectului de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative elaborat de către Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei. În proiect se propun modificări la Legea salarizării nr.847-XV din 14 februarie 2002, Codul electoral și Legea nr.278-XIV din 11 februarie 1999 privind modul de recalculare a sumei de compensare a pagubei cauzate angajaților în urma mutilării sau altor vătămări ale sănătății în timpul exercitării obligațiilor de serviciu.

Codul electoral stabilește că membrilor organelor electorale li se acordă o zi liberă - în ziua de luni imediat următoare zilei alegerilor, dar fără a fi reglementat modul de remunerare pentru această

zi. Conform prevederilor art.188 din Codul muncii, pentru timpul îndeplinirii obligațiilor de stat sau obștești, salariaților li se garantează menținerea locului de muncă și a salariului mediu. Astfel, pentru ca salariul membrilor organelor electorale să nu fie diminuat pe motiv că potrivit Codului electoral acestora li se acordă dreptul la o zi liberă, în ziua de luni imediat după alegeri, s-a propus completarea alin. (7) al art.35 din Codul electoral.

8. Comisia Electorală Centrală a susținut propunerea de completare a prevederilor art. 35 alin. (7) din Codului electoral. Avizul asupra proiectului de lege a fost transmis, conform solicitării, Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei prin scrisoarea nr. CEC 8/4998 din 23 noiembrie 2015.

9. Asupra proiectului de lege pentru modificarea unor hotărâri ale Guvernului în scopul sporirii gradului de securitate a actelor de identitate, prezentat de Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor, CEC s-a pronunțat favorabil prin scrisoarea nr. CEC 7/4998 din 23 noiembrie 2015, nefiind relatate careva obiecții.

10. Procuratura Generală a prezentat un proiect de lege pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală, prin care se propune a le acorda organelor de constatare a contravențiilor competențe suplimentare de constatare a infracțiunii. Asupra acestui proiect Comisia Electorală Centrală a dat aviz negativ, care a fost expediat solicitantului prin scrisoarea nr. CEC 8/5223 din 29 decembrie 2015.

11. Proiectul de lege privind răspunderea personală a membrilor organelor colegiale, cu unele ajustări în urma avizelor date asupra acestuia, a fost prezentat Comisiei repetat de Procuratura Generală, autorul fiind informat că prin hotărârea nr. 3375 din 12 mai 2015 Comisia Electorală Centrală s-a pronunțat deja în privința acestuia printr-un aviz negativ.

1.2. Elaborarea și revizuirea actelor normative ale CEC (hotărâri, regulamente, instrucțiuni, proceduri), cu înaintarea propunerilor de modificare, încorporare sau abrogare a prevederilor acestora, prin prisma modificărilor operate la legislația electorală și a asigurării tranziției la noul Standard de Management al Securității Informației, ISO 27001:2013

În conformitate cu art. 22 lit. c) din Codul electoral, Comisia Electorală Centrală are atribuția generală de elaborare a regulamentelor și instrucțiunilor menite să perfecționeze procedurile electorale. Având în vedere că în anul 2015 urmau să se desfășoare alegeri locale generale, CEC a început pregătirile prin a-și ajusta baza normativă la cerințele actuale de organizare a alegerilor locale.

Codul electoral, de exemplu, reglementează doar aspecte ce vizează subiecții ce pot constitui blocuri electorale și organul competent de a înregistra blocurile. În scopul detalierii și aplicării uniforme a procedurilor electorale ce țin de înregistrarea blocurilor electorale în cadrul alegerilor locale generale, prin HCEC nr. 3252 din 10 aprilie 2015 a fost aprobată Instrucțiunea cu privire la particularitățile înregistrării blocurilor electorale pentru alegerile locale generale.

De asemenea, reglementările în domeniu au asigurat menținerea experienței pozitive în acest sens, la alegerile parlamentare din 2014 fiind aprobată o instrucțiune cu domeniu de reglementare similar, dar specifică acestui tip de scrutin.

La alegerile locale generale din 14 iunie 2015 CEC a înregistrat două blocuri electorale, conform procedurii descrise în instrucțiune, care, ulterior, au desemnat candidați în alegeri.

În perioada raportată, în vederea perfecționării procedurilor electorale, precum și pentru continuarea bunelor practici în domeniul electoral, au fost elaborate mai multe regulamente și instrucțiuni.

Astfel, prin HCEC nr. 3267 din 17 aprilie 2015, au fost aprobate Particularitățile privind modul de întocmire și depunere a documentelor pentru înregistrarea în calitate de concurent electoral la alegerile locale generale, precum și modelele documentelor electorale pentru înregistrarea candidaților la alegerile locale generale.

Întrucât art. 44 alin. (1) din Codul electoral stabilește doar tipurile de documente pe care trebuie să le prezinte partidele sau alte organizații social-politice, blocurile electorale și candidații

independenți, însă nu reglementează forma și conținutul acestora, în scopul uniformizării și facilitării activității atât a candidaților în alegerile locale generale, cât și a organelor electorale care recepționează și examinează documentele prezentate de candidați, CEC a elaborat și a aprobat modelele acestor documente.

În total au fost înregistrate astfel de documente depuse de 4417 candidați la funcția de primar, 63513 candidați la funcția de consilier local, dintre care 9009 la funcția de consilier raional.

Un alt act normativ ajustat în perioada raportată a fost Instrucțiunea privind modul de împachetare, sigilare și transmitere a documentelor și materialelor electorale de la alegerile locale, aprobată într-o nouă redacție prin HCEC nr. 3403 din 19 mai 2015. Precizările au fost elaborate în comun cu Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral pe lângă Comisia Electorală Centrală (CICDE). Esența modificărilor și completărilor au constat în:

- a) indicarea exactă a termenului privind transmiterea documentelor și materialelor electorale de la consiliile electorale de nivelul I la cele de nivelul II;
- b) stabilirea exactă a numărului de exemplare de documente pe care trebuie să le întocmească organele electorale și indicarea destinatarilor finali ai acestor documente;
- c) completarea setului de documente prezentat instanței de judecată și CEC cu hotărârea privind declararea candidaților supleanți la funcția de consilier local;
- d) specificarea materialelor suplimentare care se transmit/restituie – urnele și cabinele pentru vot secret, sigiliile neutilizate pentru urnele de vot, ștampilele, tușierele etc.;
- e) completarea instrucțiunii cu anexele 3-7 privind modelele actelor de predare-recepționare a documentelor și materialelor electorale (BESV – CECE I; CECE I – CECE II, CECE I, II – instanța de judecată, CECE – primăria, CECE II – CEC);
- f) detalierea modului de transmitere a listelor electorale în cazul organizării celui de-al doilea tur de scrutin;
- g) precizarea ordinii de transmitere a documentelor și materialelor de către CECE I la CECE II, cele din urmă asigurând transmiterea centralizată a documentelor către instanța de judecată și CEC.

În cadrul Conferinței post-electorale din 5-6 octombrie 2015 cu tema „Rolul listelor electorale în asigurarea unui proces electoral corect și transparent”, funcționarii electorali care au activat în componența CECE II au apreciat pozitiv procedura detaliată de împachetare și transmitere a documentelor și materialelor electorale, notînd că aceasta a contribuit la facilitarea activității organelor electorale.

Prin hotărârea nr. 3376 din 12 mai 2015, a fost modificat și completat Regulamentul privind întocmirea, administrarea, difuzarea și actualizarea listelor electorale cu noi reglementări privind particularitățile întocmirii listelor electorale în cadrul alegerilor locale generale și modul de participare la alegeri a persoanelor internate în spitale și în alte instituții curative staționare. De asemenea, regulamentul a detaliat procedura de păstrare a listelor electorale în cazul desfășurării turului al doilea de scrutin pentru alegerea primarului orașului (municipiului), satului (comunei).

Luînd în considerare prevederile Legii nr. 36 din 9 aprilie 2015 și a Legii nr. 61 din 9 aprilie 2015 pentru completarea Codului electoral nr. 1381-XIII din 21 noiembrie 1997, CEC a aprobat Regulamentul privind modalitatea plasării publicității electorale și de promovare politică pe panourile publicitare prin hotărârea nr. 3328 din 28 aprilie 2015.² În pofida faptului că Regulamentul a fost contestat în instanța de judecată, toate reglementările acestuia au fost menținute în vigoare atât de Curtea de Apel, cât și de Curtea Supremă de Justiție. Regulamentul conține norme de reglementare a publicității electorale pe panourile publicitare proprietate publică, a publicității electorale și/sau de promovare politică pe panourile publicitare private amplasate pe domeniul public și privat, precum și restricțiile, interdicțiile la amplasarea unei astfel de publicități, responsabilitățile administrației publice locale și a organelor de menținere a ordinii publice.

² <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=12855&l=ro>

Cele două legi menționate mai sus (nr. 36 și 61 din 9 aprilie 2015) au stat și la baza elaborării Regulamentului privind finanțarea campaniilor electorale, care a fost aprobat prin hotărârea CEC nr. 3352 din 4 mai 2015, <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=12887&l=ro>. Regulamentul stabilește condițiile și modul de susținere financiară a campaniilor electorale, precum și procedura de prezentare la organele electorale a rapoartelor privind veniturile și cheltuielile din campania electorală.

În urma depunerii cererii privind înregistrarea grupului de inițiativă pentru desfășurarea referendumului pentru revizuirea Constituției, a apărut necesitatea reglementării activității grupului de inițiativă, astfel a fost elaborat Regulamentul cu privire la activitatea grupului de inițiativă privind desfășurarea referendumului republican, care a fost aprobat prin hotărârea CEC nr. 4315 din 20 noiembrie 2015, <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=14190&l=ro>.

Conform dispozițiilor finale ale Legii nr. 36/2015, Comisia a elaborat Regulamentul privind finanțarea activității partidelor politice, care a fost aprobat prin hotărârea CEC nr. 4401 din 23 decembrie 2015, <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=14309&l=ro>. Noile reglementări stabilesc condițiile și modul de susținere financiară a partidelor politice, de finanțare privată și de la bugetul de stat a acestora, modul de distribuire a subvențiilor și de folosire a lor, precum și procedura de prezentare a rapoartelor de gestiune financiară a partidelor politice, asigurându-se astfel un grad mai înalt de transparentizare a finanțării partidelor politice, precum și de supraveghere și control al finanțării partidelor politice.

Proiectul a fost supus dezbaterilor publice, iar la 4 decembrie 2015 Comisia Electorală Centrală, în colaborare cu Asociația Promo-LEX, a organizat și desfășurat ședința clubului de discuții electorale avînd ca temă: „Sporirea rolului societății civile în procesul electoral. Dezbateră publică a proiectului Regulamentului privind finanțarea activității partidelor politice”. La eveniment au participat, în afară de reprezentanții CEC, și reprezentanți ai partidelor politice, Ministerului Finanțelor, Ministerului Justiției, Curții de Conturi, Asociației Obștești „Reprezentanța în Moldova a Institutului Național Democrat din SUA”, societății civile etc. În perioada 17-20 noiembrie 2015 Comisia Electorală Centrală, în parteneriat cu PNUD Moldova, a organizat un curs de instruire BRIDGE ”Finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale”.

Pentru buna organizare și desfășurare a alegerilor locale generale din 14 iunie 2015, a fost revizuit și ajustat Regulamentul privind statutul observatorilor și procedura de acreditare a acestora, Regulamentul cu privire la activitatea persoanelor de încredere ale concurenților electorali (HCEC nr. nr. 3310 din 22 aprilie 2015), precum și Regulamentul privind reflectarea campaniei electorale la alegerile locale generale (HCEC nr. 3266 din 17 aprilie 2015).

În scopul uniformizării procedurilor electorale în cadrul alegerilor locale generale din 14 iunie 2015, CEC a difuzat 10 circulare, în care au fost explicate diverse proceduri electorale:

1. nr. 8/4612 din 17 aprilie 2015, în atenția consiliilor raionale, consiliilor locale și partidelor politice pentru aplicarea uniformă a prevederilor art. 32 alin. (7) din Codul electoral;
2. nr. 8/4150 din 28 aprilie 2015, în atenția consiliilor raionale și Adunării Populare a UTA Găgăuziei pentru aplicarea uniformă a prevederilor art. 35 alin. (6) și art. 38² alin. (5) din Codul electoral;
3. nr. 8/4200 din 7 mai 2015, adresată consiliilor electorale de circumscripție de nivelul II și I a fost explicată procedura de înregistrare a simbolurilor electorale;
4. nr. 8/4204 din 8 mai 2015, adresată consiliilor electorale de circumscripție de nivelul II și I și concurenților electorali, unde a fost descrisă procedura și termenul de modificare a listelor de candidați în alegeri;
5. nr. 8/4227 din 13 mai 2015, în atenția consiliilor electorale de circumscripție de nivelul I și II, a concurenților electorali, privind aplicarea uniformă a dispozițiilor cuprinse la art.45 alin. (1) al Codului electoral;
6. nr. 8/4362 din 3 iunie 2015, în atenția consiliilor electorale de circumscripție de nivelul I și II, în vederea aplicării uniforme a prevederilor art. 38² alin. (5) și a art. 46 alin. (5) din Codul electoral;

7. nr. 8/4381 din 7 iunie 2015, în atenția consiliilor electorale de circumscripție de nivelul I și II, a birourilor electorale a secțiilor de votare, în vederea aplicării uniforme a prevederilor legislației electorale privind categoriile speciale de alegători;
8. nr. 8/4481 din 17 iunie 2015, în atenția președinților consiliilor electorale de circumscripție de nivelul I și II, în vederea aplicării uniforme a prevederilor art. 60 alin. (2¹) din Codul electoral;
9. nr. 8/4524 din 22 iunie 2015, în atenția președinților judecătoriilor pentru aplicarea uniformă a prevederilor art. 133 și 135 din Codul electoral.
10. nr. 8/4612 din 7 iulie 2015, în atenția președinților consiliilor electorale de circumscripție de nivelul I și II, a secretarilor consiliilor locale, în vederea aplicării uniforme a prevederilor privind convocarea în prima ședința a autorității publice locale.

În contextul realizării tranziției Sistemului Integrat de Management al Calității și Securității Informației (SIMCSI) la versiunea nouă a standardului ISO 27001:2013, au fost revăzute Declarația de politică în securitatea informației și Declarația de politică în domeniul calității, au fost completate și aprobate într-o nouă versiune toate procedurile și instrucțiunile interne ce țin de funcționarea SIMCSI, în vederea asigurării corespunderii acestuia cu cerințele standardelor de referință.

Examinarea cererii privind înregistrarea grupului de inițiativă pentru desfășurarea referendumului republican constituțional

La data de 5 noiembrie 2015, Biroul executiv al grupului de inițiativă pentru desfășurarea referendumului republican constituțional de modificare și completare a Constituției Republicii Moldova, a depus la Comisia Electorală Centrală următoarele documente anexate la cererea de înregistrare a grupului de inițiativă: procesul-verbal al adunării cetățenilor pentru inițierea referendumului republican constituțional; lista participanților înregistrați la adunarea cetățenilor; textul celor 4 (patru) întrebări care vor fi puse la referendumul republican constituțional și proiectul de lege pentru modificarea și completarea Constituției Republicii Moldova; procesul-verbal al ședinței grupului de inițiativă pentru desfășurarea referendumului; lista membrilor grupului de inițiativă în număr de 932 persoane, autentificată de Primăria municipiului Chișinău, precum și declarațiile acestor membri privind consimțământul lor de a participa la colectarea de semnături ale susținătorilor referendumului.

Pornind de la rigorile legale, Comisia a sesizat Curtea Constituțională cu privire la proiectul de lege pentru modificarea și completarea Constituției Republicii Moldova, prezentat de membrii grupului de inițiativă, în vederea efectuării controlului constituționalității acestuia.

La 10 noiembrie 2015, Curtea Constituțională a constatat că revizuirea articolelor 60 alin. (2), 70 alin. (3), 78 și 89 din Constituție nu depășește limitele de revizuire a Constituției impuse de dispozițiile constituționale de la art. 142 alin. (2) și poate fi supusă referendumului.

Problema supusă referendumului republican vizează revizuirea Constituției Republicii Moldova, fiind prezentat textul celor 4 (patru) întrebări care vor fi puse la referendum, și anume:

a) cu privire la *reducerea numărului de deputați* și textul întrebării preconizate a fi supuse referendumului republican constituțional: „Sînteți pentru modificarea art. 60 alin. (2) al Constituției în vederea reducerii numărului deputaților, prin substituirea cifrei 101 cu cifra 71?”;

b) cu privire la *limitarea imunității parlamentare* și textul întrebării: „Sînteți pentru excluderea alineatului (3) al art. 70 din Constituție, care stipulează că deputatul nu poate fi reținut, arestat, percheziționat, cu excepția cazurilor de infracțiune flagrantă, sau trimis în judecată fără încuviințarea Parlamentului, după ascultarea sa?”;

c) cu privire la *modul de alegere a Președintelui Republicii Moldova* și textul întrebării: „Sînteți pentru modificarea și completarea art. 78 din Constituție în vederea alegerii Președintelui Republicii Moldova prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat?”;

d) cu privire la *modul de suspendare din funcție și demitere a Președintelui Republicii Moldova* și textul întrebării: „Sînteți pentru expunerea articolului 89 din Constituție într-o nouă redacție, care să

prevadă că, în cazul săvârșirii de către Președintele Republicii Moldova a unor fapte prin care se încalcă Constituția, Parlamentul poate aproba inițiativa a cel puțin o treime din deputați, de suspendare din funcție, cu organizarea în cel mult 70 de zile a unui referendum privind demiterea Președintelui?”.

Grupul de inițiativă a fost înregistrat, prin HCEC nr. 4316 din 20 noiembrie 2015, în componență de 775 de membri. Direcția management alegeri (DMA) din cadrul Aparatului CEC a fost responsabilă de tipărirea celor 775 de legitimații pentru membrii grupului de inițiativă înregistrat, precum și a formularelor listelor de subscripție (cu un tiraj de 40 000 exemplare, câte 10 000 pentru fiecare întrebare) care conțin separat extrasul proiectului de lege pentru modificarea Constituției Republicii Moldova și întrebarea corespunzătoare.

1.3. Planificarea și organizarea procesului de desfășurare a alegerilor locale generale

În scopul punerii în aplicare a hotărîrii Parlamentului Republicii Moldova nr. 54 din 3 aprilie 2015 privind desfășurarea alegerilor locale generale și în temeiul art. 18, 22 și 26 din Codul electoral, Comisia Electorală Centrală a aprobat prin hotărîrea nr. 3264 din 14 aprilie 2015 Programul calendaristic pentru realizarea acțiunilor de organizare și desfășurare a alegerilor locale generale din data de 14 iunie 2015, în care au fost incluse principalele acțiuni ale Comisiei și ale altor subiecți electorali ce urmau a fi realizate în perioada electorală, cu respectarea rigorilor și termenelor stabilite de legislație.

Programul calendaristic aprobat a inclus *12 capitole* pe domenii de activitate și *82 de acțiuni*, care au vizat realizarea obiectivelor privind constituirea circumscripțiilor și organelor electorale, asigurarea mijloacelor necesare pentru desfășurarea alegerilor, desemnarea și înregistrarea candidaților, susținerea financiară a campaniilor electorale, numărarea voturilor și totalizarea rezultatelor alegerilor etc.

Programul a fost remis pentru informare și realizare partidelor politice reprezentate în Parlament, instanțelor judecătorești, autorităților publice locale, precum și organelor electorale.

Direcția management alegeri, în comun cu alte subdiviziuni responsabile din cadrul Aparatului Comisiei Electorale Centrale, au asigurat monitorizarea și realizarea acțiunilor, conform termenelor stabilite în program. În procesul de monitorizare a nivelului de realizare a acțiunilor electorale planificate nu au fost înregistrate neconformități privind termenele de executare.

În vederea unei comunicări eficiente cu organele electorale din teritoriu și monitorizării activității acestora, a fost menținută distribuția responsabilităților între funcționarii Direcției management alegeri din cadrul Aparatului CEC privind gestionarea activității fiecărei circumscripții electorale de nivelul al doilea. La alegerile locale generale au fost constituite, respectiv, gestionată activitatea a 35 de consilii electorale de circumscripție de nivelul al doilea, 986 de consilii electorale de circumscripție de nivelul întâi și 1977 de birouri electorale.

Procesul de monitorizare sistematică a organelor electorale inferioare a fost îmbunătățit, de asemenea, prin intermediul rubricii speciale create pe pagina web a CEC „Alegeri și referendumuri”, subrubricile „Alegeri locale” și „Alegeri locale noi”, unde a fost plasată informația actuală despre organizarea alegerilor locale generale din 14 iunie 2015 și alegerile noi din 15 noiembrie 2015. Subrubricile menționate au fost permanent actualizate cu informație privind realizarea acțiunilor și proceselor electorale (Programul calendaristic, circulare privind aplicarea uniformă a procedurilor electorale, constituirea organelor electorale ierarhic inferioare/datele de contact ale persoanelor responsabile din cadrul acestora, hotărîrile consiliilor electorale de circumscripție cu privire la constituirea secțiilor de votare, informații pentru candidații în alegeri, procese-verbale privind totalizarea rezultatelor votării scanate etc.).

În cadrul alegerilor locale generale din 14 iunie 2015 s-a îmbunătățit comunicarea între CEC și consiliile electorale de nivelul al doilea, care s-a realizat prin intermediul poștei electronice, în acest scop fiind creată adresa cece2@cec.md. În acest mod au fost transmise în jur de 27 circulare, note

informative privind descrierea acțiunilor electorale ce urmează a fi întreprinse, precum și termenul-limită de executare a acestora. Astfel, s-a asigurat realizarea activităților în termenele stabilite, conform Programului calendaristic.

Stabilirea numărului de mandate de consilier

Pentru facilitarea procedurii de desemnare și înregistrare a candidaților la funcția de consilier local, precum și de validare a mandatelor de consilier de către instanța de judecată, în temeiul art. 11 și 56 din Legea nr. 436-XVI din 28 decembrie 2006 privind administrația publică locală, avînd la bază datele statistice cu numărul de locuitori ai unităților administrativ-teritoriale de nivelul întâi și de nivelul al doilea la situația din 1 ianuarie 2015, prezentate de Biroul Național de Statistică, Comisia Electorală Centrală a adoptat hotărîrea nr. 3314 din 24 aprilie 2015 privind stabilirea numărului de mandate de consilier în consiliile municipale și raionale – 1116 (cu 4 mandate mai puțin în comparație cu alegerile locale generale din 05.06.2011), numărul de mandate de consilier în consiliile satești (comunale), orășenești și cel al municipiului Comrat – 10564 (cu 66 mandate mai puțin în comparație cu alegerile locale generale din 05.06.2011).

Informația comparativă privind numărul mandatelor de consilieri satești (comunali), orășenești (mun. Comrat)

Consilieri aleși în:	ALG 25.05.2003	ALG 03.06.2007	<i>Diferența în raport cu 2003</i>	ALG 05.06.2011	<i>Diferența în raport cu 2007</i>	ALG 14.06.2015	<i>Diferența în raport cu 2011</i>
Consilii municipale/ raionale	1126	1122	-4	1120	-2	1116	-4
Consilii satești (comunale), orășenești (mun. Comrat)	10841	10621	-220	10630	+9	10564	-66
TOTAL	11967	11743	-224	11750	-7	11680	-70

Examinarea contestațiilor în cadrul alegerilor locale generale din 2015

În perioada electorală a alegerilor locale generale din 2015 concurenții electorali au depus la CEC 74 de contestații. CEC a adoptat 19 hotărîri pe marginea acestora, dintre care 6 de respingere, 6 de admitere parțială, 5 de admitere integrală și 2 au fost restituite solicitanților. Conform acestor hotărîri, au fost anulate 9 hotărîri ale organelor inferioare și pronunțate alte soluții, în 2 cazuri au fost atenționate organele electorale inferioare privind aplicarea corectă a legislației electorale, în 2 cazuri a fost aplicată sancțiunea sub formă de avertisment aceluiași concurent electoral.

Mai jos sînt enumerate hotărîrile CEC adoptate pe marginea contestațiilor depuse în cadrul alegerilor locale generale, fiind descris succint obiectul contestațiilor și soluțiile date de CEC:

- nr. 3373 din 8 mai 2015 „Cu privire la contestația nr. CEC 9/637 din 28 aprilie 2015 a doamnei Fedora Dimitrieva, președintele organizației teritoriale PLDM Taraclia”. Obiectul contestației constituie acțiunile organului electoral (CECER Taraclia nr. 33). Prin hotărîrea CEC, contestația a fost respinsă integral ca fiind neîntemeiată.
<http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=12953&l=ro>

- nr. 3402 din 15 mai 2015 „Cu privire la contestația nr. CEC-10/9 din 14 mai 2015 a Partidului Politic „Partidul Nostru”. În contestație se solicită anularea hotărîrii hotărîrii Consiliului electoral al circumscripției electorale raionale Briceni nr. 6 ”Cu privire la înregistrarea candidaților la funcția de consilier în Consiliul raional Briceni la alegerile locale generale din 14 iunie 2015 din partea Partidului politic “Partidul Nostru”. Contestația a fost admisă integral.
<http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=13034&l=ro>

- nr. 3416 din 19 mai 2015 „Cu privire la contestația nr. CEC-10/13 din 17 mai 2015 a dnei Șuvaeva Elvira”. În contestație se solicită anularea hotărârii nr. 06/03 din 14 mai 2015 a Consiliului electoral al circumscripției electorale municipale Bălți și dispunerea înregistrării sale în calitate de candidat independent la funcția de consilier în Consiliul municipal Bălți. <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=13050&l=ro>

- nr. 3419 din 22 mai 2015 „Cu privire la contestația nr. CEC-10/14 din 20 mai 2015 a dnei Cernat Cristina, reprezentantul Partidului Politic ”Casa Noastră – Moldova” în Comisia Electorală Centrală”. În contestație se solicită anularea hotărârii nr. 72 din 19 mai 2015 a Consiliului electoral al circumscripției electorale municipale Chișinău, avertizarea concurentului electoral Partidul Liberal și anularea refuzului Primăriei municipiului Chișinău de a fi amplasat afișajul electoral al Partidului Politic ”Casa Noastră – Moldova”. <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=13070&l=ro>

- nr. 3440 din 26 mai 2015 „Cu privire la contestația nr. CEC-10/19 din 23 mai 2015 a dlui Sergiu Alexei, reprezentantul Partidului Politic ”Partidul Socialiștilor din Republica Moldova” în Comisia Electorală Centrală”. În contestație se solicită anularea pct. 1 și 2 din hotărârea nr. 77 din 21 mai 2015 a Consiliului electoral al circumscripției electorale municipale Chișinău. <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=13089&l=ro>

- nr. 3448 din 29 mai 2015 ”Cu privire la contestația nr. CEC-10/25 din 26 mai 2015 a dlui Lilian Deliu, reprezentantul Partidului Democrat din Moldova în Comisia Electorală Centrală”. În contestație se solicită anularea hotărârii nr. 11-4 din 25 mai 2015 a consiliului electoral al circumscripției electorale raionale Anenii Noi. Contestația a fost admisă. <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=13109&l=ro>

- nr. 3449 din 29 mai 2015 ”Cu privire la contestația nr. CEC-10/18 din 23 mai 2015 a dlui Veaceslav Ursu, reprezentantul prin procură al Partidului Liberal Democrat din Moldova”. În contestație se solicită anularea hotărârii nr. 14/6 din 20 mai 2015, emise de Consiliul electoral al circumscripției electorale Hîncești nr. 20. CEC a decis respingerea contestației ca fiind neîntemeiată. <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=13113&l=ro>

- nr. 3451 din 30 mai 2015 ”Cu privire la contestația nr. CEC-10/27 din 28 mai 2015 a dnei Tamara Casian, reprezentantul Partidului Liberal Democrat din Moldova în Consiliul electoral al circumscripției electorale raionale Ungheni nr. 35”. În contestație se solicită anularea hotărârii nr. 29 din 25 mai 2015 a CECER Ungheni nr. 35 cu menținerea în vigoare a hotărârii nr. 9/2 din 19 mai 2015 a Consiliului electoral al circumscripției electorale orașenești Ungheni nr. 35/1. Contestația a fost restituită. <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=13100&l=ro>

- nr. 3456 din 2 iunie 2015 „Cu privire la contestația nr. CEC-10/28 din 28 mai 2015 a dlui Fadei Nagacevski reprezentantul Partidului Politic ”Partidul Socialiștilor din Republica Moldova” în Comisia Electorală Centrală”. În contestație se solicită anularea hotărârii nr. 87 din 25 mai 2015 a Consiliului electoral al circumscripției electorale municipale Chișinău în partea restituirii contestației PSRM nr. 21/c din 21 mai 2015 și constatarea încălcării art. 38 alin. (2), art. 47 alin. (6¹), art. 64¹ alin. (6) și (8) din Codul electoral de către Partidul Liberal. <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=13123&l=ro>

- nr. 3461 din 5 iunie 2015 „Cu privire la contestația nr. CEC-10/34 din 1 iunie 2015 a dlui Fadei Nagacevski, reprezentantul Partidului Politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova” în Comisia Electorală Centrală”. În contestație se solicită anularea hotărârii nr. 98 din 29 mai 2015 a Consiliului electoral al circumscripției electorale municipale Chișinău. <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=13133&l=ro>

- nr. 3463 din 5 iunie 2015 „Cu privire la contestația nr. CEC-10/16 din 22 mai 2015 a dlui Sergiu Alexei, reprezentantul Partidului Politic ”Partidul Socialiștilor din Republica Moldova” în Comisia Electorală Centrală”. În contestație se solicită sancționarea concurentului electoral Partidul Democrat din Moldova, verificarea sursei de finanțare a publicității electorale în favoarea PDM la

postul TV "Prime" și sesizarea Consiliului Coordonator al Audiovizualului.
<http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=13135&l=ro>

- nr. 3472 din 5 iunie 2015 „Cu privire la contestația nr. CEC 10/32 din 30 mai 2015 a dlui Sergiu Gurduza, reprezentantul Partidului Liberal Democrat din Moldova prin procura”. Obiectul contestației îl constituie inacțiunea concurentului electoral. Prin hotărârea CEC contestația a fost respinsă ca fiind neîntemeiată. <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=13145&l=ro>

- nr. 3474 din 5 iunie 2015 „Cu privire la contestația nr. CEC-10/33 din 1 iunie 2015 a dnei Cernat Cristina, reprezentantul Partidului Politic "Casa Noastră – Moldova" în Comisia Electorală Centrală”. În contestație se solicită anularea hotărârii nr. 95 din 29 mai 2015 a Consiliului electoral al circumscripției electorale Chișinău nr.1, prin care a fost acordat consimțământul privind tragerea la răspundere penală sau contravențională a domnilor Grigore Petrenco, candidat la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea PPCNM, Alexandr Roșco, candidat la funcția de consilier municipal pe lista PPCNM și Vitalii Voznoi, candidat la funcția de consilier municipal din partea Blocului electoral "Lista Poporului”.

CEC a admis partial contestația.
<http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=13147&l=ro>

- nr. 3498 din 12 iunie 2015 "Cu privire la contestația nr. AP 9/117 din 28 noiembrie 2014 și nr. AP 9/121 din 29 noiembrie 2014 ale dlui Nicolae Raileanu, reprezentantul cu drept de vot consultativ al Partidului Politic Mișcarea Populară Antimafie în Comisia Electorală Centrală, și contestația nr. AP 9/118 din 28 noiembrie 2014 a dnei Alina Russu, reprezentantul cu drept de vot consultativ al Partidului Comuniștilor din Republica Moldova în Comisia Electorală Centrală”. În contestație se solicită a constata încălcarea art. 47 alin. (2¹) și (6¹) din Codul electoral de către concurentul electoral Partidul Liberal, a sancționa concurentul electoral PL conform prevederilor art. 69 alin. (2) din Codul electoral și în conformitate cu art. 69 alin. (4) lit. d) a înainta un demers către instanța de judecată privind constatarea încălcării de către concurentul electoral PL a prevederilor art. 47 alin. (2¹) din Codul electoral și anularea înregistrării formațiunii în calitate de concurent electoral. Contestațiile au fost admise partial. <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=13198&l=ro>

- nr. 3499 din 13 iunie 2015 „Cu privire la contestația nr. CEC 10/55 din 11 iunie 2015 a dlui Sergiu Arhiliuc, reprezentantul Partidului Liberal Democrat din Moldova prin procură”. Obiectul contestației îl constituie hotărârea organului electoral (CECEM Chișinău nr.1). Prin hotărârea CEC, contestația a fost admisă, hotărârea organului electoral fiind anulată.
<http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=13196&l=ro>

- nr. 3501 din 14 iunie 2015 "Cu privire la contestația nr. CEC-10/58 din 13 iunie 2015 a dlui Fadei Nagacevski, reprezentantul Partidului Politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova” în Comisia Electorală Centrală”. În contestație se solicită anularea hotărârii nr. 33 din 11 iunie 2015 a Consiliului electoral al circumscripției electorale raionale Glodeni nr. 19 și obligarea ultimului să înainteze un demers către instanța de judecată, ca aceasta să decidă în privința solicitării contestatarului de a fi excluși din lista candidaților la funcția de consilier în consiliul raional Glodeni din partea PSRM dl Aramă Ion de la poziția 20 și dl Pripa Ion de la poziția 23. CEC a admis integral contestația. <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=13199&l=ro>

- nr. 3507 din 16 iunie 2015 "Cu privire la contestația nr. CEC- 10/65 din 14 iunie 2015 a dnei Alina Russu, reprezentantul cu drept de vot consultativ al Partidului Comuniștilor din Republica Moldova în Comisia Electorală Centrală”. În contestație se solicită anularea hotărârii nr. 216 din 13 iunie 2015 a Consiliului electoral al circumscripției electorale municipale Chișinău nr. 1 și sancționarea concurentului electoral Partidul Liberal, pentru încălcarea legislației electorale și obligarea acestuia să respecte normele legale. Contestația a fost admisă partial.
<http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=13221&l=ro>

- nr. 3579 din 21 iulie 2015 „Cu privire la cererile prealabile nr. CEC 9/764 din 7 iulie 2015 și nr. CEC 9/767 din 10 iulie 2015 ale dnei Cristina Cernat, reprezentantul cu drept de vot consultativ

al Partidului Politic „Casa Noastră - Moldova” în Comisia Electorală Centrală”. În cererea prealabilă se solicită anularea hotărârilor CEC nr. 3525 din 30 iunie 2015 și nr. 3545 din 3 iulie 2015, în partea ce ține de sancționarea concurentului electoral Partidului Politic „Casa Noastră – Moldova”. Cererile prealabile au fost admise. <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=13361&l=ro>

La Curtea de Apel Chișinău au fost contestate 7 hotărâri ale CEC. Dintre acestea 2 hotărâri au fost anulate, o hotărâre a fost anulată parțial, iar restul hotărârilor CEC contestate la Curte au fost menținute în vigoare. De către Arseni V. au fost atacate toate hotărârile CEC adoptate în perioada electorală, toate acțiunile acestuia au fost respinse cu menținerea hotărârilor CEC.

Organizarea și desfășurarea alegerilor locale noi din 15 noiembrie 2015

La 4 septembrie 2015 Comisia Electorală Centrală a fost notificată cu privire la circumstanțele dizolvării de drept a consiliilor locale sătesc Coșernița, raionul Criuleni, și comunal Lingura, raionul Cantemir, în legătură cu lipsa cvorumului la cele 3 ședințe de constituire. Ca urmare, Comisia Electorală Centrală a stabilit pentru data de 15 noiembrie 2015 desfășurarea alegerilor noi ale consiliilor respective, în conformitate cu art. 139 din Codul electoral (hotărârea nr. 706 din 13 septembrie 2011 cu privire la desfășurarea alegerilor locale noi).

Prin hotărârea CEC nr. 4078 din 29 septembrie 2015, a fost aprobat Programul calendaristic pentru realizarea acțiunilor de organizare și desfășurare a acestor alegeri noi.

Funcționarii Aparatului Comisiei Electorale Centrale au asigurat monitorizarea și realizarea acțiunilor, conform termenelor stabilite în program, în procesul de monitorizare a nivelului de realizare a acțiunilor electorale planificate nefiind înregistrate neconformități.

În temeiul art. 120 alin. (2) din Codul electoral, Comisia Electorală Centrală a constituit, prin hotărârile nr. 4167 și 4168 din 2 octombrie 2015, consiliile electorale de circumscripție de nivelul întâi – Consiliul electoral al circumscripției electorale comunale Lingura nr. 17, raionul Cantemir (în continuare – CECEC Lingura) și Consiliul electoral al circumscripției electorale sătești Coșernița nr. 7, raionul Criuleni (în continuare – CECES Coșernița).

Cu 20 de zile înainte de ziua alegerilor, CECEC Lingura a constituit două birouri electorale ale secțiilor de votare (Lingura nr. 8/32, Crăciun nr. 8/33), iar deoarece în satul Coșernița a fost constituită o singură secție de votare, în temeiul art. 121 din Codul electoral, consiliul electoral a îndeplinit și atribuțiile biroului electoral al secției de votare.

În conformitate cu art. 41 alin. (2) al Codului electoral, 5 partide politice și-au desemnat candidaturile pentru funcția de consilier în Consiliul comunal Lingura și 3 partide politice pentru Consiliul sătesc Coșernița, acestea fiind înregistrate în calitate de concurenți electorali (în total 69 candidați la funcția de consilier).

Au fost tipărite 2287 buletine de vot, dintre care 1084 pentru alegătorii din satul Coșernița și 1203 pentru cei din comuna Lingura. Tirajul și textul buletinelor de vot au fost stabilite prin hotărârile consiliilor electorale de circumscripție, care ulterior au fost prezentate Comisiei Electorale Centrale. Divergențe între tirajul comandat și cel recepționat de BESV nu au fost constatate.

Consiliile electorale de circumscripție de nivelul întâi au recepționat și au transmis în termenul stabilit documentele și materialele electorale aferente procedurii de totalizare a rezultatelor alegerilor locale noi din 15 noiembrie 2015 (scrisoarea nr. CEC-8/4974 din 10 noiembrie 2015).

În temeiul art. 135 din Codul electoral, instanțele judecătorești respective au confirmat legalitatea alegerilor atât în Consiliul comunal Lingura, raionul Cantemir, cât și în Consiliul sătesc Coșernița, raionul Criuleni, au validat mandatele de consilier și au confirmat listele candidaților supleanți.

Direcția management alegeri a elaborat Raportul cu privire la organizarea, desfășurarea și totalizarea rezultatelor alegerilor locale noi din 15 noiembrie 2015, asigurând plasarea acestuia pe site-ul web al CEC, la rubrica „Alegeri locale noi”.

1.4. Asigurarea unui management electoral eficient și promovarea creșterii ratei de participare la alegerile locale generale

În scopul asigurării unui proces electoral accesibil și conjugarea eforturilor întreprinse în acest sens de către toți subiecții implicați, în special, cu suportul PNUD Moldova, procedura de votare cu utilizarea plicului-șablon pentru alegătorii cu dizabilități de vedere a fost extinsă pentru toate secțiile de votare din țară. În acest sens, prin intermediul organelor electorale, pentru fiecare secție de votare au fost distribuite plicuri-șablon.

În vederea asigurării dreptului de a alege pentru cetățenii cu drept de vot din stînga Nistrului, a fost adoptată hotărîrea CEC nr. 3442 din 29 mai 2015 privind modul de participare a cetățenilor Republicii Moldova din comuna Chițcani, satele Cremenciug și Gîsca la alegerea consilierilor în Consiliul raional Căușeni.

Totodată, în scopul asigurării securității alegătorilor din comuna Corjova, raionul Dubăsari, prin hotărîrea nr. 3476 din 9 iunie 2015, Comisia Electorală Centrală a transferat sediul secțiilor de votare din localitatea Corjova în comuna Cocieri, raionul Dubăsari, iar ulterior a solicitat asistența Comisiei Unificate de Control, Ministerului Afacerilor Interne, Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova și Biroului pentru reintegrare în asigurarea dreptului la vot a cetățenilor domiciliați în comuna respectivă, iar Ministerului Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor asigurarea transportului pentru deplasarea alegătorilor.

Conform hotărîrii Comisiei Electorale Centrale nr. 3512 din 22 iunie 2015, la alegerile din 14 iunie 2015 numărul de alegători incluși în listele electorale de bază și cele suplimentare a fost de 2836463, iar la votare au participat 1390537 alegători, ceea ce constituie 49,02 la sută. Comparativ, la alegerile locale generale din 5 iunie 2011 numărul de alegători incluși în listele electorale de bază și cele suplimentare a fost de 2702000, iar la votare au participat 1475054 alegători, ceea ce a constituit 54,59 la sută. Aceste cifre arată o ușoară descreștere a numărului de votanți, diferența constituind cca. 85 mii alegători.

E de menționat că odată cu implementarea Registrului de stat al alegătorilor a sporit calitatea listelor electorale, în acesta fiind incluși absolut toți cetățenii cu drept de vot. Ca rezultat, numărul alegătorilor înscrși în liste a crescut de la 2702000 în anul 2011 la 2836463 în anul 2015.

Evidența vacanțelor mandatelor de deputat și aleșilor locali

Printre sarcinile de bază ale Comisiei Electorale Centrale se identifică activitatea ce ține de inițierea procedurii de declarare a candidatului supleant ales la funcția de deputat și organizarea procedurii de ridicare și atribuire a mandatelor de consilier.

Cît privește activitate de inițiere a procedurii de validare a mandatelor de deputat în Parlamentul Republicii Moldova, CEC a adoptat în acest sens 6 hotărîri. Conform datelor procesate, pe parcursul perioadei de referință, a fost inițiată procedura de validare a mandatelor de deputat, în temeiul cererilor de demisie depuse, și validate mandatele acestora de către Curtea Constituțională, după cum urmează:

Nr. d/o	Denumirea partidului politic	Nr. deputaților care au depus cereri de demisie	Dintre care		Nr. mandatelor validate*	Dintre care	
			Bărbați	Femei		Bărbați	Femei
1	Partidul Liberal	9	6	3	9	7	2
2	Partidul Democrat din Moldova	8	6	2	8	6	2
3	Partidul Liberal Democrat din Moldova	6	4	2	6	4	2
4	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova	2	1	1	2	0	2
5	Partidul Politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova”	1	1	0	1	1	0
TOTAL		26	18	8	26	18	8

**Conform datelor procesate, reprezentarea femeilor și bărbaților în Parlamentul Republicii Moldova rămîne neschimbată (20,8 % femei – 21 mandate, 79,21 % bărbați – 80 mandate).*

În perioada de raportare, CEC a adoptat 928 hotărâri privind ridicarea și atribuirea mandatelor de consilier, dintre care: 102 hotărâri pentru primul semestru al anului 2015 (aferele mandatului 2011-2015) și 826 hotărâri pentru al doilea semestru (aferele noului mandat 2015-2019).

1.5. Conlucrarea strînsă cu Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral (CICDE) în vederea promovării cunoașterii cerințelor cadrului normativ electoral de către toți subiecții procesului electoral, pentru aplicarea uniformă a legislației și procedurilor electorale

În vederea bunei organizări și desfășurării a alegerilor locale generale din 2015, Comisia Electorală Centrală a realizat prin intermediul CICDE instruirea persoanelor desemnate în componența consiliilor electorale de circumscripție și birourilor electorale ale secțiilor de votare, precum și a altor subiecți implicați în procesul electoral.

Pe data de 27 aprilie 2015, la sediul CEC a fost desfășurat un seminar cu participarea președinților și secretarilor CECE de nivelul II, la care s-au discutat aspecte privind modalitatea și termenele de realizare a acțiunilor prevăzute în Programul calendaristic. În cadrul evenimentului au fost distribuite materiale și documente electorale aferente organizării și desfășurării în bune condiții a procedurilor electorale (legitimații, ștampile de activitate, broșuri, manuale etc.).

Comisia Electorală Centrală a coordonat și a aprobat toate materialele informative elaborate de CICDE (manuale, ghiduri, îndrumare, postere etc.) pentru alegerile locale generale, printre care Ghidul președintelui CECE I, Axa timpului pentru CECE/BESV, particularitățile privind împachetarea și transmiterea documentelor electorale.

În a doua jumătate a anului 2015 a fost elaborat Ghidul colectorului de semnături în susținerea desfășurării referendumului republican pentru revizuirea Constituției.

1.6. Asigurarea respectării principiului egalității între femei și bărbați în procesul electoral

Pe parcursul anului 2015 a fost realizată în două rînduri analiza datelor privind respectarea egalității de șanse pentru bărbați și femei. Prima analiză s-a referit la alegerile parlamentare din 2014, iar cea de-a doua al cele locale generale din 2015.

În anul 2015 a fost continuată experiența pozitivă de la alegerile parlamentare din 2014 de a include în hotărârile CEC de constituire a CECE II un punct prin care se recomanda a desemna persoane, la alegerea președintelui, vicepreședintelui și secretarului consiliului, cu respectarea echilibrului de gen. Potrivit datelor statistice dezagregate pe gen privind componența CECE II,

inclusiv la nivelul managementului acestora, situația a fost următoarea: din cei 385 de membri desemnați, 185 au fost bărbați și 200 femei (CECER Briceni: 10 bărbați, 1 femeie; CECER Fălești: 10 femei, 1 bărbat), dintre care la funcția de:

- a) președinte: 25 bărbați, 10 femei;
- b) vicepreședinte: 18 bărbați, 17 femei;
- c) secretar: 6 bărbați, 29 femei.

Datele statistice, procesate cu suportul Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD), privind componența CECE I, inclusiv la nivelul managementului acestora, arată că din cei 7370 membri desemnați, 1104 au fost bărbați și 6266 femei, dintre care la funcția de:

- a) președinte: 181 bărbați, 696 femei;
- b) vicepreședinte: 170 bărbați, 714 femei;
- c) secretar: 25 bărbați, 851 femei;
- d) membri: 728 bărbați, 4005 femei.

La nivelul BESV, din cei 13321 membri desemnați, 2447 au fost bărbați, 10874 femei, dintre care la funcția de:

- a) președinte: 294 bărbați, 1184 femei;
- b) vicepreședinte: 319 bărbați, 1158 femei;
- c) secretar: 61 bărbați, 1412 femei;
- d) membri: 1773 bărbați, 7120 femei.

Grupul de inițiativă pentru desfășurarea referendumului republican constituțional, înregistrat prin HCEC nr. 4316 din 20 noiembrie 2015, are în total 775 membri, dintre care 574 bărbați și 201 femei. De remarcat că în componența biroului executiv al grupului de inițiativă au fost aleși doar bărbați.

Ținem să menționăm că în contextul respectării principiului egalității între femei și bărbați în procesul electoral, Comisia Electorală Centrală a participat, în perioada 25-26 noiembrie 2015, la prima Conferință regională cu genericul „Egalitatea de gen în procesul electoral”, eveniment organizat la Tbilisi, Georgia, de către Comisia de la Veneția a Consiliului Europei în colaborare cu CEC Georgia.

1.7. Standardizarea metodelor și metodologiilor de colectare, analiză și diseminare a datelor electorale conform principiilor statisticii oficiale, cu asigurarea criteriilor de calitate față de produsul statistic

Informația statistică, disponibilă în cadrul CEC, poate fi grupată în 4 categorii majore, care reflectă etapele și rezultatele unui proces electoral, inclusiv din perspectiva dimensiunii de gen:

- ✓ managementul electoral;
- ✓ candidații;
- ✓ participarea la alegeri;
- ✓ rezultatele alegerilor.

Datorită suportului PNUD Moldova, în scopul standardizării metodelor și metodologiilor de colectare, analiză și diseminare a datelor electorale conform principiilor statisticii oficiale, cu asigurarea criteriilor de calitate față de produsul statistic, în cadrul CEC au fost revizuite modalitățile de prezentare, colectare și analiză a datelor, inclusiv prin crearea unor serii de date și utilizarea de formate grafice de prezentare a informației pentru facilitarea procesului de înțelegere a datelor de către diverși utilizatori.

Astfel, pentru fiecare categorie de referință a fost stabilită o listă de indicatori statistici conform recomandărilor internaționale în domeniul procesului electoral și a statisticii oficiale. Evaluarea indicatorilor a presupus analiza etapelor de producere a indicatorilor în contextul criteriilor de calitate

în perspectiva creării unui compartiment pe pagina web a CEC privind statisticile disponibile în cadrul CEC, în special disponibilitatea datelor dezagregate pe gen la toate etapele procesului electoral.

În vederea consolidării capacităților de analiză a datelor disponibile în cadrul CEC a fost analizată metodologia de colectare, stocare și dezagregare a datelor în domeniul procesului electoral, ce pot fi procesate în funcție de mai multe criterii, în special din perspectiva dimensiunii de gen.

Disponibilitatea indicatorilor sensibili la dimensiunea de gen privind desfășurarea procesului electoral oferă posibilitatea efectuării unor analize comparative, precum și utilizarea acestora pentru elaborarea documentelor de politici publice în scopul îmbunătățirii participării femeilor în procesul electoral.

Evaluarea surselor de date din perspectiva dimensiunii de gen a presupus nu doar analiza disponibilității indicatorilor dezagregați în funcție de sexe, dar și calitatea acestora în contextul anumitor criterii de calitate care se aplică față de produsul statistic. În cazul statisticii privind egalitatea de gen în procesul electoral au fost formulate 4 criterii de evaluare a calității datelor:

relevanța – în ce măsură datele statistice satisfac necesitățile de informare a tuturor categoriilor de utilizatori privind asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați (elaboratorii de politici, cercetătorii, mass-media, societate civilă etc.);

acuratețea – în ce măsură datele reflectă fenomenul studiat, existența unor proceduri de revizuire și îmbunătățire a proceselor statistice, precum și utilizarea unor concepte și metodologii aprobate la nivel național și/sau internațional;

accesibilitatea – modalitatea și regularitatea de prezentare/diseminare a datelor și în ce măsură acestea facilitează înțelegerea și interpretarea datelor de către utilizatori, disponibilitatea seriilor de timp comparabile;

claritatea – în ce măsură datele statistice dispun de informații adiționale privind definițiile și metodologiile utilizate în procesul de colectare și agregare a datelor statistice (metadate).

Sarcinile tehnice elaborate în acest sens au dezvoltat bazele de date ale CEC, în special a datelor obținute în urma organizării și desfășurării alegerilor locale generale, și anume prin îmbunătățirea modalităților de stocare a datelor, includerea filtrelor pentru procesarea acestora, precum și asigurarea accesului la date pentru diferite categorii de utilizatori.

1.8. Asigurarea asistenței logistice electorale și dezvoltarea infrastructurii organelor electorale

Pentru buna organizare și desfășurare a alegerilor locale generale din 14 iunie 2015, au fost efectuate calculele privind tirajul documentelor electorale aferente desfășurării activităților organelor electorale. Astfel, în vederea distribuirii documentelor și materialelor electorale au fost aprobate cel puțin 5 rapoarte privind tirajul documentelor estimat per circumscripție raională/ municipală, cu stabilirea indicatorilor de distribuție pentru circumscripțiile orășenești, sătești (comunale).

Astfel, în procesul asigurării organelor electorale cu materiale în cadrul scrutinului din 14 iunie 2015 au fost întocmite peste 400 acte de predare-primire între CEC și CECE II privind distribuirea documentelor și materialelor electorale (*legitimații, invitații, certificate pentru drept de vot, formulare ale proceselor-verbale, acte, ștampile, tușiere, buletine de vot, sigilii pentru urne de vot etc.*).

În partea ce ține de efectuarea analizei modelelor de documente electorale în vederea perfecționării acestora, prin prisma cadrului legal aplicabil și al curenților depistate în cadrul scrutinelor precedente, inclusiv prin prisma dimensiunii de gen, au fost revizuite și ajustate peste 30 de modele ale documentelor aplicabile în cadrul alegerilor locale generale (*legitimații, invitații, certificate pentru drept de vot, procese-verbale, formulare, rapoarte de activitate, acte de predare-primire*).

Pentru buna organizare și desfășurare a scrutinului din 14 iunie 2015, au fost tipărite și distribuite organelor electorale formularele materialelor electorale, după cum urmează:

≈ 350 mii exemplare de documente electorale tipizate (liste de subscripție, procese-verbale privind deschiderea secțiilor de votare, procese-verbale privind rezultatele numărării voturilor, procese-verbale privind totalizarea rezultatelor votării, formulare speciale pentru numărarea voturilor,

rapoartele de activitate ale organelor electorale, acte de constatare a numărului buletinelor de vot, acte de predare-primire a documentelor electorale etc.);

≈ 390 mii exemplare de legitimații (pentru membrii organelor electorale, operatori, reprezentanții și persoanele de încredere ale concurenților electorali, candidații în alegeri, consilierii și primarii aleși etc.);

15400 certificate pentru drept de vot (turul I de scrutin – 10400; turul II de scrutin – 5000);

1500000 invitații la votare;

54000 fanioane (concurenți electorali; lista electorală suplimentară; buletine de vot nevalabile).

Distribuirea listelor electorale

În conformitate cu art. 39 alin. (9) din Codul electoral, listele electorale se transmit de către Comisia Electorală Centrală autorităților administrației publice locale cu cel puțin 22 de zile înainte de ziua alegerilor, în 3 exemplare oficiale, ștampilate și cu alte semne de protecție pe fiecare pagină.

Pornind de la prevederile legale menționate mai sus, precum și în vederea realizării pct. 51 din Programul calendaristic pentru realizarea acțiunilor de organizare și desfășurare a alegerilor locale generale din data de 14 iunie 2015 (HCEC nr. 3264 din 14 aprilie 2015), a fost aprobat graficul privind transmiterea listelor electorale către reprezentanții autorităților publice locale de nivelul al doilea, fiind coordonat în prealabil cu aceștia.

Listele electorale au fost tipărite, împachetate și grupate, de către întreprinderea tipografică contractă în acest sens, corespunzător celor 35 de circumscripții electorale de nivelul al doilea. Toate listele electorale au fost transmise în baza actului de predare-recepționare și a declarației de confidențialitate.

Stabilirea tirajului, tipărirea și distribuirea buletinelor de vot

Pentru buna organizare a alegerilor locale generale din 14 iunie 2015, cât și a alegerilor locale noi din 15 noiembrie 2015, CEC a adoptat hotărârile nr. 3338 din 30 aprilie 2015 „Cu privire la aprobarea modelelor buletinelor de vot pentru alegerile locale generale din 14 iunie 2015”, nr. 3452 din 2 iunie 2015 „Cu privire la aprobarea modelului sub formă de broșură a buletinului de vot pentru alegerea consilierilor în Consiliul municipal Comrat, UTA Găgăuzia, la alegerile locale generale din 14 iunie 2015” și, respectiv, nr. 4276 din 10 noiembrie 2015 „Cu privire la aprobarea modelelor buletinelor de vot pentru alegerile locale noi”.

În cadrul alegerilor locale, buletinele de vot se tipăresc pe hârtie opacă (mată) și se disting după culoare în funcție de tipul alegerilor:

a) pentru alegerea primarului satului (comunei), orașului (municipiului Comrat) – de culoare roză;

b) pentru alegerea primarului municipiului Bălți și a primarului general al municipiului Chișinău – de culoare violet;

c) pentru alegerea consilierilor în consiliile sătești (comunale), orășenești (municipal Comrat) – de culoare gri afumat;

d) pentru alegerea consilierilor în consiliile raionale (municipale Bălți și Chișinău) – de culoare bej.

În cadrul alegerilor locale generale din 14 iunie 2015 au fost procesate 1828 buletine de vot care conțineau text diferit (898 pentru funcția de primar, 896 pentru funcția de consilier local de nivelul întâi, 34 pentru funcția de consilier municipal/raional). În baza datelor procesate privind tirajul buletinelor de vot, au fost întocmite acte de predare-primire a buletinelor de vot, inclusiv anexele la acestea, în care a fost indicat tirajul exact al buletinelor de vot pentru fiecare secție de votare. Atît în cadrul primului tur de scrutin, cât și al celui de-al doilea tur, au fost întocmite peste 70 de acte de predare-primire a buletinelor de vot.

Funcționarii Aparatului CEC au asigurat generarea buletinelor de vot și transmiterea acestora la tipar (≈ 7000 exemplare buletine de vot au fost coordonate cu aplicarea rezoluției „Bun de tipar” pentru ambele tururi de scrutin) către cele 3 întreprinderi tipografice care au executat comanda:

- a) Întreprinderea de Stat Firma Editorial-Poligrafică „Tipografia Centrală”, tiraj final: 2746002 (turul I de scrutin) și 1946995 (turul II de scrutin);
- b) Întreprinderea de Stat „Combinatul Poligrafic”, tiraj final – 2604485;
- c) Întreprinderea de Stat Editura „Universul” (în continuare – Editura „Universul”), tiraj final – 2552173.

În cadrul alegerilor locale generale din 14 iunie 2015 organele electorale au solicitat tipărirea buletinelor de vot pentru fiecare tip de alegeri, după cum urmează:

Tipul alegerilor	Tiraj total	În limba română	În limba rusă
Alegerea consiliului raional/municipal	2684845	2137145	547700
Alegerea consiliului sătesc (comunal), orașenesc	2199081	1763020	436061
Alegerea primarului general/municipal	734091	472106	261985
Alegerea primarului, sătesc (comunal), orașenesc	2199081	1763020	436061
TOTAL (turul I de scrutin)	7817098	6135291	1681807
Alegerea primarului general al mun. Chișinău	628077	417405	210672
Alegerea primarului sătesc (comunal), orașenesc, mun. Comrat	1305755	1015379	290376
TOTAL (turul II de scrutin)	1933832	1432784	501048
Votarea repetată (Ulmu, Ialoveni; Topala, Cimișlia)	7721	7721	0
Votarea repetată – turul II de scrutin (Topala, Cimișlia)	825	825	0
TOTAL (votare repetată)	8546	8546	0
Solicitări privind retipărirea buletinelor de vot:			
Turul I (<i>rnul Strășeni; Mănoilești, Ungheni; Molovata, Dubăsari; Drăgănești, Sîngerei</i>)	85562	84047	1515
Turul II (<i>or. Tvardița, Taraclia</i>)	4617	0	4617
TOTAL (retipărire)	90179	84047	6132
TOTAL <i>buletine de vot tipărite</i>	9849655	7660668	2188987

La alegerile locale generale alegătorii votează cu 2, 3 sau 4 buletine de vot. Astfel, la alegerile locale generale din 14 iunie 2015 au fost tipărite buletine de vot pentru fiecare tip de alegeri desfășurate, după cum urmează:

Numărul de buletine de vot cu care au participat alegătorii la alegeri	Numărul secțiilor de votare	Notă
2 buletine de vot	375	Secțiile de votare din mun. Chișinău și Bălți, cu excepția localităților din componența acestora. Localitățile din circumscripția electorală UTA Găgăuzia
3 buletine de vot	1541	Localitățile din cele 32 circumscripții electorale raionale
4 buletine de vot	61	Localitățile din componența mun. Chișinău și Bălți

Funcționarii Aparatului CEC au gestionat procesul de distribuire a buletinelor de vot către consiliile electorale de circumscripție de nivelul al doilea, conform unui grafic aprobat de președintele CEC (scrisorile nr. CEC-8/4399 și CEC-8/4546 din 10 și, respectiv, 24 iunie 2015). Inspectoratele de poliție teritoriale au asigurat escortarea buletinelor de vot de la tipografie pînă la sediul birourilor electorale și paza acestora pînă în ziua votării.

La alegerile locale generale din 14 iunie 2015, buletinele de vot au fost distribuite, pentru turul I de scrutin, în zilele de 11-12 iunie 2015, iar pentru turul II de scrutin în ziua de 26 iunie 2015. Astfel, pe parcursul zilelor de 13 iunie și, respectiv, 27 iunie 2015, responsabilii din cadrul Aparatului CEC au coordonat procesul de recepționare și verificare a tirajului buletinelor de vot de către birourile electorale ale secțiilor de votare, asigurînd procedura de retipărire a buletinelor de vot în cazurile sesizate (90 179 buletine de vot retipărite).

Toate buletinele de vot au fost transmise în baza actelor de predare-primire semnate de către reprezentanții CEC, ai organelor electorale teritoriale și ai Serviciului de Informații și Securitate (în continuare – SIS). Procesul de tipărire a buletinelor de vot a fost supravegheat în permanență de către reprezentanții SIS.

Stampile electorale

În perioada de raportare, conform raportului de acțiune preventivă din 14 aprilie 2015, au fost întreprinse acțiuni preventive privind îmbunătățirea serviciilor de logistică electorală, și anume reconfecționarea ștampilelor „Votat” prin substituirea polimerului uzat. În rezultat au fost contractate servicii de reconfecționare a 11 200 de ștampile „Votat”, fiind distribuite organelor electorale la scrutinul din 14 iunie 2015.

De asemenea, pentru prima dată, s-a propus reconfecționarea ștampilelor de securizare utilizate în cadrul alegerilor parlamentare din 2014 (care nu au fost nimicite), prin substituirea polimerului acestor ștampile corespunzător criteriilor și cerințelor stabilite prin hotărîrea CEC nr. 3354 din 5 mai 2015 cu privire la securizarea procesului de votare la alegerile locale generale din 14 iunie 2015, cu completările și modificările ulterioare.

Pentru buna organizare a alegerilor locale generale, precum și în vederea îmbunătățirii calității serviciilor de asistență logistică a organelor electorale, pe parcursul perioadei de referință au fost întocmite referate de necesitate pentru achiziționarea ștampilelor electorale, conform procedurilor ISO, fiind monitorizată procedura de achiziționare a acestora, după cum urmează:

Nr. d/o	Denumirea ștampilelor electorale	Cantitatea achiziționată (bucăți)
1.	Ștampile „Votat”	2500
2.	Ștampile „Votat” (reconfecționare)	11 200
3.	Ștampile de securizare (reconfecționare):	16220
	„Alegeri locale 14.06.2015”	10 000
	„Alegeri locale 28.06.2015 Turul II”	6185
	„Alegeri repetate 28.06.2015”	15
	„Alegeri locale 12.07.2015 Turul II”	5
	„Alegeri locale 15.11.2015”	15
4.	Ștampilă de activitate pentru CECE II	1
5.	Ștampile de activitate pentru CECE I	23
6.	Ștampile de activitate pentru BESV	11
7.	Ștampile pentru BESV (de metal)	18
8.	Ștampile „Anulat”	200
9.	Ștampile „Retras”/”Выбыл”	300
10.	Ștampile CEC pentru legitimații	3
TOTAL		30 476

Cabine, urne pentru vot și sigilii

Întrucât legislația pune în sarcina autorităților publice locale dotarea secțiilor de votare cu cabine, urne de vot și cu alte materiale necesare, iar organelor electorale le revine atribuția de a amenaja corespunzător localurile secțiilor de votare în vederea organizării în bune condiții a procesului electoral, problema asigurării și optimizării infrastructurii secției de votare a constituit o preocupare a Comisiei și în cadrul alegerilor locale generale din 2015.

Pe parcursul anului 2015, CEC a continuat distribuirea echipamentului logistic către autoritățile publice locale în vederea suplinirii necesităților aferente desfășurării alegerilor locale generale din acest an. Conform actelor de predare-primire, către APL în anul 2015 au fost transmise în total: 794 cabine pentru vot secret, 10 cabine pentru persoane cu dizabilități, urne de vot staționare: 4787 (80 l) și 66 (45 l).

Dintre acestea, 58 urne de vot staționare (80 l), 34 urne (45 l), 3 cabine pentru vot secret și 10 pentru persoane cu dizabilități au fost distribuite deja pe parcursul perioadei electorale, inclusiv fiind asigurată dotarea secțiilor de votare cu sigilii pentru urnele de vot: **turul I** – 42656, **turul II** – 13900.

În urma inventarierii, la situația de 31 decembrie 2015, Comisia dispune de un stoc de echipament logistic:

- cabine pentru vot secret – 6;
- cabine pentru vot secret pentru persoane cu dizabilități – 60;
- urne de vot staționare (80 litri) – 284;
- urne de vot staționare (45 litri) – 405;
- sigilii pentru urne de vot – 39471.

1.9. Elaboarea și aprobarea Planului strategic al CEC pentru anii 2016-2019

Planul strategic al Comisiei Electorale Centrale pentru perioada 2016-2019 a fost aprobat în data de 8 decembrie 2016, iar pentru elaborarea acestui document de politici publice, prin dispoziția președintelui CEC din 10 iulie 2014, a fost creat un grup de lucru constituit din membri ai Comisiei și funcționari ai subdiviziunilor Aparatului CEC. Grupul de lucru, format din 12 membri, dintre care 4 bărbați și 8 femei, a avut sarcina de a evalua nivelul de implementare a Planului strategic pentru anii 2012-2015 și a stabili noi obiective strategice. În acest scop membrii grupului de lucru s-au întrunit în mai multe ședințe, în cadrul cărora s-a analizat situația curentă din instituție, impactul factorilor interni și ai celor externi asupra performanței instituționale.

Datorită suportului Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD), în speță al proiectului „Programul Democrație/Alegeri”, grupul de lucru a beneficiat de asistență metodologică și consultanță din partea experților internaționali. Procesul de elaborare a Planului strategic a fost realizat într-un mod participativ prin implicarea membrilor Comisiei și funcționarilor subdiviziunilor structurale ale Aparatului CEC, îndeosebi prin consultarea publică a proiectului Planului strategic de către subiecții vizați.

La elaborarea Planului s-au luat în considerare prevederile legislative și normative în vigoare, cele mai bune practici internaționale și naționale în domeniul electoral din ultimii ani, instrumentele-cheie internaționale, standardele și inițiativele multilaterale menite să sporească participarea femeilor în alegeri, precum și recomandările cuprinse în rapoartele întocmite de misiunile de observatori care au participat la monitorizarea alegerilor din ultimii patru ani, recomandările partenerilor de dezvoltare și ale organizațiilor neguvernamentale. Planul este întocmit în concordanță cu prevederile Hotărârii Guvernului Republicii Moldova nr. 176 din 22 martie 2011 „Cu privire la aprobarea Metodologiei de elaborare a programelor de dezvoltare strategică ale autorităților administrației publice centrale” și a avut drept scop stabilirea pe termen mediu a priorităților și planificarea organizațională în cadrul Comisiei Electorale Centrale, inclusiv instituționalizarea măsurilor privind promovarea egalității de gen în cadrul procesului electoral.

Planul strategic constituie principalul document de planificare managerială și strategică a Comisiei Electorale Centrale, care trasează direcțiile strategice de dezvoltare a politicii electorale, a mijloacelor de supraveghere în legătură cu finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale, stabilește obiectivele și acțiunile strategice necesare pentru realizarea acestor priorități, de asemenea reflectă lacunele în ceea ce privește capacitățile CEC de realizare a misiunii sale.

Cea de-a doua ediție a Planului strategic include noi obiective și acțiuni strategice complexe care vor constitui un vector de dezvoltare și modernizare a procesului electoral pentru următorii patru ani (2016-2019), timp în care urmează a fi desfășurate alegeri parlamentare, alegeri locale, eventuale referendumuri republicane sau locale, dar și un șir de acțiuni în vederea sporirii accesibilității procesului electoral.

II. RELAȚII DE COLABORARE CONSOLIDATE ALE CEC LA NIVEL INTERNAȚIONAL, ÎN CONTEXTUL DEȚINERII PREȘEDINȚIEI ASOCIAȚIEI OFICIALILOR ELECTORALI (ACEEEO)

2.1. Coordonarea activității și menținerea funcționalității ACEEEO

Pe parcursul anului 2015 a fost menținută colaborarea cu Secretariatul ACEEEO în vederea organizării ședințelor Comitetului executiv al Asociației din martie și septembrie 2015, precum și pentru pregătirea către Adunarea Generală și cea de-a 24-a Conferință anuală a organizației.

Asociația Oficialilor Electorali Europeni (ACEEEO) este o organizație regional independentă a organismelor de management electoral, cu un statut juridic, bazat pe dreptul internațional. Asociația întrunește 24 de membri instituționali (reprezentanți ai autorităților electorale din 24 state din Europa și spațiul CSI), 2 membri asociați și un membru suport.

Comisia Electorală Centrală din Republica Moldova este membru de drept al ACEEEO din anul 1998, iar din septembrie 2013 face parte din componența comitetului executiv al acestei instituții. În septembrie 2014, în cadrul celei de-a 23-a ediții a Conferinței anuale a ACEEEO care s-a desfășurat în perioada 04 - 06 septembrie 2014, la București, România, Comisia a preluat președinția ACEEEO de la Autoritatea Electorală Permanentă. Astfel, în perioada septembrie 2014-septembrie 2015 CEC a deținut președinția acestei organizații. În cadrul celei de-a 24-a ediții a Conferinței anuale a ACEEEO care s-a desfășurat în perioada 10 - 11 septembrie 2015, la Chișinău, președintele Comisiei Electorale Centrale, Dr. Iurie Ciocan, a transmis președinția (ACEEEO) președintelui Comisiei Electorale Centrale a Albaniei, Lefterije Luzi.

2.2. Organizarea și desfășurarea ședințelor biroului executiv al ACEEEO

La 2 martie 2015 a avut loc prima reuniune din 2015 a Comitetului Executiv al ACEEEO, în cadrul căreia s-a discutat despre implementarea Planului Strategic al Asociației, posibilitatea dezvoltării și extinderii Asociației, evenimentele internaționale ale ACEEEO.

Ulterior, la data de 9 septembrie 2015 a avut loc cea de-a doua ședință anuală a Comitetului Executiv al ACEEEO, în cadrul căreia au fost discutate chestiuni ce vizează bugetul instituției, planul de activitate pentru anul următor, semnarea unui acord de colaborare cu Asociația Autorităților de Management Electoral din Statele Arabe.

Gradul de satisfacție a participanților la acest eveniment a fost unul înalt, evaluat ulterior și reflectat în unul din articolele Buletinului informativ (nr.14) al Comisiei Electorale Centrale.

2.3. Organizarea și desfășurarea celei de-a XXIV-a conferințe anuale a ACEEEO cu temele "Instruirea continuă a subiecților electorali", "Egalitatea alegătorilor, egalitatea voturilor" și Adunării Generale a ACEEEO

În perioada 10-11 septembrie 2015, la Chișinău, a avut loc cea de-a 24-a Conferință anuală a Asociației Oficialilor Electorali Europeni, a cărei președinție în anul 2015 a fost deținută de Comisia Electorală Centrală din Republica Moldova.

Evenimentul a reunit funcționari și experți internaționali în materie electorală din peste 40 de țări, precum și reprezentanți ai unor prestigioase instituții internaționale de profil.

III. REZULTATE CREDIBILE ALE ALEGERILOR

3.1. Organizarea și desfășurarea evenimentelor de analiză și evaluare post-electorală

Comisia Electorală Centrală, în colaborare cu Consiliul Europei, a organizat și desfășurat două conferințe post-electorale:

- ✓ în perioada 23-24 martie 2015, conferința cu genericul „Alegeri parlamentare 2014: lecții învățate și pași de urmat”, cu participarea a peste 120 de persoane;
- ✓ în perioada 5-6 octombrie 2015, conferința cu genericul „Rolul listelor electorale în asigurarea unui proces electoral corect și transparent”, cu participarea a peste 100 de invitați.

Direcția comunicare, relații publice și mass-media din cadrul Aparatului CEC a asigurat elaborarea și coordonarea tuturor materialelor necesare bunei desfășurări a evenimentului (agenda, planul de acțiuni, raportul, logistica necesară).

În urma desfășurării evenimentelor menționate, au fost formulate propuneri de îmbunătățire a procedurilor electorale și a legislației electorale, care vor fi examinate în cadrul ședințelor Grupului de lucru interinstituțional privind modificarea Codului electoral și, după caz, a legislației conexe.

3.2. Îmbunătățirea procedurilor privind totalizarea rezultatelor alegerilor prin asigurarea și promovarea calității și corectitudinii documentelor electorale de totalizare

În scopul îmbunătățirii procedurilor de totalizare a rezultatelor alegerilor și a mecanismelor de raportare, prin adoptarea HCEC nr. 3267, 3355 și 3420 din 17 aprilie, 5 și, respectiv, 22 mai 2015 au fost revizuite și ajustate peste 30 modele de documente, aplicabile în cadrul alegerilor locale generale (legitimații, invitații, certificate pentru drept de vot, procese-verbale, formulare, rapoarte de activitate, acte de predare-primire).

După cum am menționat mai sus, a fost aprobată, într-o nouă redacție, Instrucțiunea privind modul de împachetare, sigilare și transmitere a documentelor și materialelor electorale de la alegerile locale, care a avut drept scop determinarea numărului exact de exemplare de documente pe care trebuie să le întocmească organele electorale și indicarea destinatarilor finali cărora li se transmit aceste documente. De asemenea, pentru facilitarea procedurii de totalizare și transmitere uniformă a documentelor electorale au fost aprobate formularele tipizate ale actelor de predare-recepționare a documentelor și materialelor electorale (BESV – CECE I; CECE I – CECE II, CECE I, II – instanța de judecată, CECE – primăria, CECE II – CEC).

În procesul de totalizare a rezultatelor alegerilor Comisia Electorală Centrală pune accent pe veridicitatea și calitatea documentelor prezentate de organele electorale inferioare. Astfel, în cadrul alegerilor locale generale CEC a asigurat recepționarea documentelor și materialelor electorale de la 35 de circumscripții electorale. În rezultat, au fost verificate și procesate pentru turul întâi de scrutin 5617 procese-verbale privind numărarea voturilor întocmite de BESV și 1828 procese-verbale privind totalizarea rezultatelor votării.

În baza acestora, a fost aprobat prin HCEC nr. 3512 din 22.06.2015 procesul-verbal privind totalizarea rezultatelor alegerilor locale generale din 14 iunie 2015.

Ulterior, pentru turul doi de scrutin, au fost verificate și procesate 1283 procese-verbale privind numărarea voturilor întocmite de BESV și 458 procese-verbale privind totalizarea rezultatelor votării.

A fost asigurată recepționarea și altor documente electorale, precum: procesele-verbale de deschidere a secțiilor de votare (~3260); formularele speciale pentru numărarea voturilor (~7000); rapoartele de activitate ale organelor electorale (~4000); listele candidaților în alegeri, actele de constatare a numărului buletinelor de vot. De asemenea, au fost recepționate, prin acte de predare-primire, ștampilele electorale (~40 000) și tușierele (~9000).

În urma verificării documentelor/materialelor electorale prezentate de organele electorale, se atestă o sporire considerabilă a calității acestora, fiind înregistrate mai puține erori, comparativ cu alegerile parlamentare din 2014, în special la capitolul includerii datelor conform formulelor de calcul.

În linii generale, documentele și materialele electorale au fost prezentate conform modelelor aprobate și distribuite organelor electorale, inclusiv cu respectarea prevederilor Instrucțiunii privind modul de împachetare, sigilare și transmitere a documentelor și materialelor electorale de la alegerile locale.

Problemele legate de calitatea și conținutul documentelor electorale utilizate în cadrul alegerilor locale generale au fost abordate și în cadrul Conferinței post-electorale din 5-6 octombrie 2015, funcționarii electorali au formulat mai multe propuneri de îmbunătățire, precum: optimizarea procedurii de raportare electronică; uniformizarea documentelor pentru CECE I care îndeplinesc și atribuțiile BESV; simplificarea formularului special pentru numărarea voturilor care să conțină doar datele privind voturile valabil exprimate; includerea în procesul-verbal a secțiunii privind contrasemnarea acestuia de către operatorul SIAS „Alegeri”, fapt prin care s-ar confirma veridicitatea datelor incluse în sistem; stabilirea unei proceduri clare privind corectarea erorilor mecanice și determinarea competenței în acest sens.

3.3. Sintetizarea propunerilor și recomandărilor înaintate către CEC în vederea sporirii gradului de cunoaștere a particularităților procesului electoral de către subiecții implicați în procesul electoral

Pe parcursul anului 2015 au fost efectuate două campanii de evaluare a nivelului de satisfacție a subiecților implicați în procesul electoral, și anume în rîndul ex-funcționarilor electorali din cadrul organelor electorale de nivelul I și II.

Ulterior, a fost efectuată o analiză a nivelului de accesibilitate a procesului electoral pentru persoanele cu dizabilități, modelul chestionarului fiind aprobat prin HCEC nr.3477 din 09.06.15.

În perioada 3-11 septembrie 2015, la solicitarea CEC, cu suportul PNUD Moldova, a fost realizat un studiu ce ține de reflectarea percepțiilor electoratului asupra performanțelor CEC, aprecierilor procesului electoral, dar și a ultimelor eforturi întreprinse pentru sporirea responsabilităților civice ale alegătorilor.

În scopul evaluării nivelului de satisfacție a părților interesate în raport cu serviciile furnizate de CEC, a fost elaborat și aprobat chestionarul de evaluare a gradului de satisfacție a funcționarilor electorali care au activat în alegerile parlamentare din 30 noiembrie 2014. Conceptul și întrebările chestionarului au fost elaborate conform procedurilor stabilite de Sistemul Integrat de Management al Calității și Securității Informației din cadrul CEC, fiind structurate în conformitate cu responsabilitățile specifice fiecărui tip de organ electoral, acestea fiind cuantificabile, măsurabile, astfel încît să permită aplicarea metodelor statistice la evaluarea rezultatelor. Chestionarul de evaluare a cuprins opt întrebări pentru fiecare dintre părțile interesate identificate (membri CECE și membri BESV), fiind transmis unui număr de aproximativ 900 de funcționari electorali.

În baza analizei chestionarelor completate de respondenți au fost formulate și prezentate propunerile privind realizarea acțiunilor corective, conform cerințelor Sistemul Integrat de Management al Calității și Securității Informației.

Analiza post-electorală

În perioada 23-24 martie 2015, CEC în colaborare și cu suportul Consiliului Europei și al Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare în Moldova, a organizat *conferința post-electorală „Alegeri parlamentare 2014: lecții învățate și pași de urmat”*. Evenimentul a avut drept scop analiza modului de organizare și desfășurare a alegerilor parlamentare din 2014, precum și identificarea eventualelor probleme la organizarea alegerilor locale generale din iunie 2015. În cadrul conferinței, participanții au lucrat în grupuri de lucru, iar discuțiile s-au axat pe următoarele subiecte: rolul mass-media în perioada electorală, revizuirea cadrului legislativ în domeniul electoral (finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale, asigurarea respectării drepturilor omului și a egalității de șanse între bărbați și femei), utilizarea capacităților instituționale și a tehnologiilor informaționale în alegeri, precum și litigiile electorale.

Evenimentul a reunit experți naționali și internaționali ce au făcut parte din misiunile de observare a scrutinului parlamentar, judecători, persoane care au activat în cadrul organelor electorale, reprezentanți ai autorităților publice locale și centrale, ai concurenților electorali, instituțiilor mass-media, ai societății civile și ai partenerilor de dezvoltare ai Comisiei Electorale Centrale³.

În perioada 5-6 octombrie curent, CEC, în colaborare cu Consiliului Europei, a organizat a doua conferința post-electorală „Rolul listelor electorale în asigurarea unui proces electoral corect și transparent”, dedicată scrutinului din iunie 2015.

Conferința a avut drept scop analiza modului de organizare și desfășurare a alegerilor locale generale din 2015. Invitații evenimentului au fost, de asemenea, experți naționali și internaționali ce au făcut parte din misiunile de observare a scrutinului, judecători, persoane care au activat în cadrul organelor electorale, reprezentanți ai autorităților publice locale și centrale, ai concurenților electorali, instituțiilor mass-media, ai societății civile, precum și ai partenerilor de dezvoltare ai Comisiei Electorale Centrale.

Și de această dată, în cadrul conferinței, participanții au lucrat în grupuri de lucru, iar discuțiile s-au axat pe subiecte, precum: rolul listelor electorale în asigurarea unui proces electoral corect și transparent; finanțarea campaniilor electorale și a partidelor politice; confirmarea legalității alegerilor și validarea mandatelor aleșilor locali⁴.

3.4. Dezvoltarea relațiilor de cooperare cu autoritatea electorală din UTA Găgăuzia

În anul 2015 Comisia Electorală centrală a analizat actele normative locale ale UTA Găgăuzia în comparație cu legislația electorală națională. În urma analizei, în comun cu Cancelaria de Stat, a fost contestată Decizia Adunării Populare privind stabilirea datei alegerilor locale generale în UTA Găgăuzia. În rezultat, Judecătoria Comrat a anulat decizia contestată.

Ulterior, a fost elaborat tabelul de divergențe între prevederile Codului electoral al RM și documentul numit „Cod electoral” al UTA Găgăuzia.

Tot în anul 2015 s-au desfășurat și două ședințe ale grupului de lucru mixt cu participarea reprezentanților Cancelariei de Stat, în cadrul cărora a fost elaborat un demers justificativ către președintele Parlamentului în vederea creării unui grup de lucru cu participarea largă a tuturor părților interesate în vederea soluționării divergențelor apărute pe calea extrajudiciară.

³ <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1047&rid=12713&l=ro>

⁴ <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1047&rid=14009&l=ro>

La 30 septembrie 2015 în mun. Comrat s-a desfășurat o masă rotundă cu tema „Armonizarea legislației naționale și a actelor normative ale UTA Găgăuzia” în domeniul electoral.

În perioada 14-20 octombrie 2015, cu suportul PNUD Moldova, o delegație a Comisiei Electorale Centrale și un reprezentant al Comitetului Executiv al UTA Găgăuzia au efectuat o vizită de studiu în Republica Finlanda. Scopul vizitei a constat în familiarizarea cu legislația electorală și sistemul electoral finlandez, precum și observarea alegerilor parlamentare și municipale din 18 octombrie 2015 în Insulele Åland, care este o provincie autonomă în componența Finlandei.

În urma observărilor efectuate și analizei legislației finlandeze, în cadrul CEC a fost elaborat un material, care va fi publicat în Buletinul informativ al Comisiei, cu tema „Procesul electoral în unitățile teritoriale autonome cu statut special - UTA Găgăuzia (Gagauz Yeri), Republica Moldova și Insulele Åland, Republica Finlanda”. Articolul descrie în linii generale sistemul electoral aplicabil în aceste două autonomii, dreptul de a alege și de a fi ales, particularitățile constituirii organelor electorale, precum și procedura votării.

Lucrarea conține, de asemenea, recomandări și concluzii vizavi de particularitățile procesului de organizare a alegerilor în autonomii.

IV. ALEGĂTORI CONȘTIENȚI ȘI BINE INFORMAȚI

4.1. Desfășurarea evenimentelor privind procedurile electorale pentru categoriile speciale de alegători prin implementarea unor programe de educație electorală

Campania de informare și educație electorală pentru alegerile locale generale din iunie 2015 a fost desfășurată în beneficiul tuturor categoriilor de alegători: spoturile video au fost subtitrate în rusă, însoțite de expunerea mesajelor în limbaj mimico-gestual. E de remarcat că ședințele CEC și briefingurile de presă din ziua alegerilor au fost însoțite de traducători specializați în domeniul respectiv.

Totodată, la data de 21 aprilie 2015 CEC a adoptat Declarația privind accesibilitatea procesului electoral pentru persoanele cu dizabilități, document prin care Comisia și-a reiterat angajamentul de a întreprinde măsuri care să asigure condiții de participare neasistată la procesul electoral a persoanelor cu dizabilități în vederea realizării drepturilor constituționale ale acestora.

În același context, Ghidul alegătorului, elaborat de Comisia Electorală Centrală, a fost tipărit în limba română și limba rusă și tradus în limbajul brile.

De asemenea, a fost organizată și o masă rotundă cu participarea Asociației „Motivație”, în vederea coordonării activităților de educație electorală pentru alegătorii cu nevoi speciale.

În perioada de raportare funcționarii DJ și DMA, cu suportul expertului contractat de PNUD Moldova, au elaborat un proiect al Regulamentului cu privire la accesibilitatea procesului electoral pentru persoanele cu dizabilități, în vederea reglementării și asigurării accesului neîngrădit și nediscriminatoriu al persoanelor cu dizabilități la procesele electorale, avându-se în vedere atât persoane cu dizabilități în calitate de alegători, cât și de concurenți electorali, precum și în calitate de funcționari electorali. Implementarea Regulamentului va fi pusă în sarcina Comisiei Electorale Centrale, Centrului de Instruire Continuă în Domeniul Electoral, consiliilor electorale de circumscripție, birourilor electorale ale secțiilor de votare, organelor administrației publice locale, concurenților electorali și instituțiilor mass-media. Proiectul a fost supus consultărilor publice și urmează a fi examinat în ședința Comisiei.

Asigurarea transparenței în activitatea Comisiei Electorale Centrale și colaborarea cu instituțiile mass-media

Pe parcursul anului 2015, dosarul de presă a fost realizat prin intermediul procedurii ce constă în reglementarea în cadrul Comisiei Electorale Centrale a procesului de monitorizare zilnică a presei scrise, audio-vizuale și electronice, în vederea întocmirii revistei presei și a materialelor cu caracter jurnalistic ce vizează domeniul de activitate a Comisiei.

Datorită procedurii de monitorizare a fost posibilă evaluarea profunzimii reflectării procesului electoral în mass-media națională, locală și electronică, evaluarea abilității mass-media de a aborda subiectele ce conțin tematica electorală în mod onest, corect și profesionist; aprecierea comportamentului mass-media în cazul în care apar situații de criză sau se produc evenimente în care CEC apare într-o lumină negativă.

Astfel, în 2015 activitatea Comisiei Electorale Centrale a fost reflectată de către instituțiile mass-media în modul următor:

- posturi de televiziune: Pro TV Chișinău, Publika TV, Jurnal TV, TV 7, RTR Moldova, MBC, Realitatea TV, Accent TV, Canal Regional, TVC 21, Moldova 1, Prime TV, Canal 2, Canal 3, Național 4, Euro TV;

- posturi radio: Radio Chișinău, Radio Noroc, Radio Orhei, Radio Moldova, Maestro FM, Vocea Basarabiei, AQUARELLE - FM, Retro FM, RADIO Poli Disc - Русское Радио, Jurnal FM, Europa Plus Moldova, Radio 21, Pro FM Chișinău, Radio PLAI, Discovery FM, Impuls FM, Radio Stil/Стильное Радио, Radio Alla, Hit FM, FLUOR - FM, Radio 7/GOLD FM, Albena, Univers FM, Budgeac FM, ART FM, Fresh FM, Euronova FM, Bas FM;

- presa scrisă: Ziarul de Gardă, Timpul, Ziarul Național, Panorama, Argumenti i Facti, Ekonomiceskoe Obozrenie, Jurnal de Chișinău, Cuvântul (Rezina), Expresul (Ungheni);

- presa on-line/portaturi de știri: www.tribuna.md, www.trm.md, www.adevarul.md, www.curentul.md, www.politik.md, www.noi.md, www.inprofunzime.md, www.unimedia.info, www.omg.md, www.gagauz.info, www.press.try.md, www.alfanews.md, www.moldonews.md, www.newsmaker.md, www.hotnews.md, www.jurnal.md, www.agora.md, www.deschide.md, www.abcnews.md, www.politics.md, www.independent.md, www.moldova.org, www.sputnik.md, www.allmoldova.md, www.moldova24.info, www.vedomosti.md, www.media-azi.md, www.a-tv.md, www.evzmd.md, www.oficial.md, www.argumentul.info, www.golos.md, www.moldovenii.md;

- agenții de presă: IPN, Infotag, Moldpres, Interlic;

- alte site-uri: www.basarabia.info, www.agerpres.ro, www.eldor.info, www.infoprut.ro, www.mediafax.ro, www.rfi.ro, www.api.md, www.privesc.eu, www.puterea.info.

Cele mai multe știri despre CEC apar în publicații electronice. Publicațiile din presa centrală și știrile de pe fluxul agențiilor de presă ocupă, la fel, un segment important din totalul surselor.

Temele cu privire la activitatea Comisiei, care au constituit principalele subiecte de presă pe parcursul anului 2015, atrăgând atenția jurnaliștilor și concretizându-se printr-un număr mare de apariții, varietatea canalelor media, dar și prin diversitatea interpretărilor, au fost cele referitoare la: organizarea și desfășurarea alegerilor locale generale din 14 iunie 2015, deținerea președinției Asociației Oficialilor Electoralii din Europa (ACEEEO) în perioada septembrie 2014 - septembrie 2015, organizarea celei de-a 24 Conferințe anuale și Adunării generale a ACEEEO, finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale, aprobarea Planului strategic al Comisiei pentru anii 2016-2019 etc.

Frecvența aparițiilor Comisiei în presă poate fi caracterizată astfel:

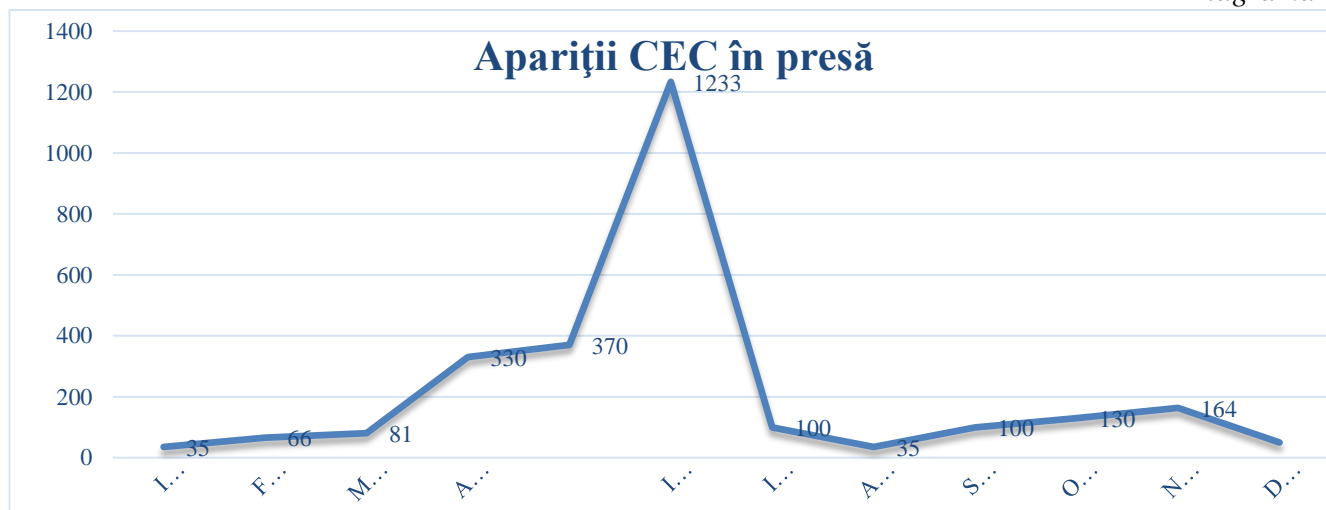
- ascendentă pentru prima parte a anului (lunile februarie și martie 2015);
- atipic crescătoare pe lunile aprilie, mai, iunie 2015;
- constantă în a doua jumătate a anului.

Graficul din *Diagrama 1* ilustrează evoluția aparițiilor Comisiei Electorale Centrale în presă pe parcursul anului 2015. Per ansamblu, se poate observa că în lunile aprilie - iulie, septembrie - decembrie, activitatea Comisiei a fost cel mai bine reflectată în sursele media (la polul opus situându-se aparițiile asociate lunilor ianuarie și august). În perioada aprilie-iulie (2033 apariții), vizibilitatea Comisiei Electorale Centrale în presă a fost maximă datorită organizării și desfășurării alegerilor locale generale din 14 iunie 2015, reconfirmarea menținerii certificării standardelor internaționale ISO. De asemenea, un interes sporit a fost acordat problemei finanțării partidelor politice și campaniilor electorale.

Vizibilitatea sporită a Comisiei în perioada septembrie-decembrie 2015 (394 apariții) se datorează în mare parte organizării celei de-a 24 ediții a Conferinței anuale și Adunării generale a ACEEEO, Zilei Tînărului Alegător, organizării și desfășurării alegerilor locale noi ale consilierilor în Consiliul comunal Lingura, raionul Cantemir, și Consiliul sătesc Coșernița, raionul Criuleni, marcării a 18 ani de activitate permanentă a Comisiei, aprobării Planului strategic al Comisiei pentru anii 2016-2019.

Cele mai puține știri au fost difuzate în lunile ianuarie, august și decembrie (120 de apariții).

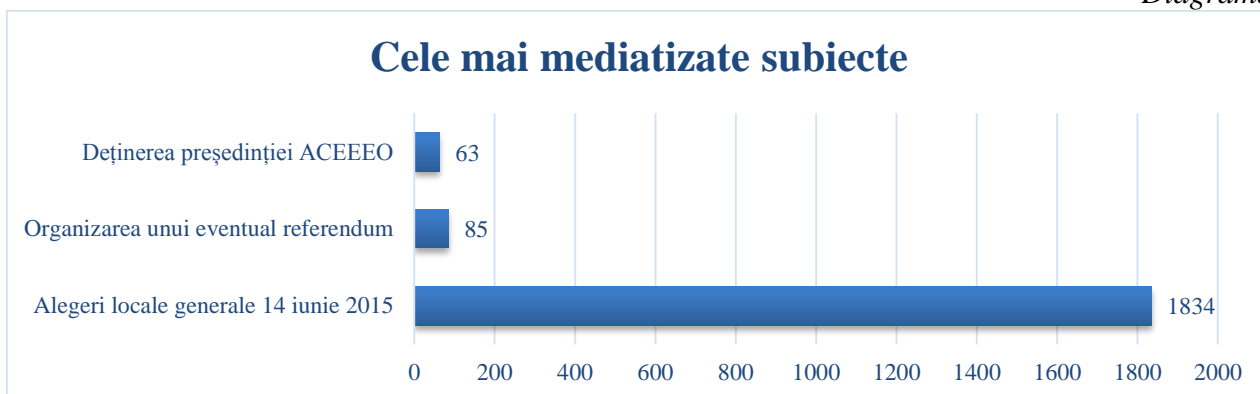
Diagrama 1

Din perspectiva surselor monitorizate, aparițiile Comisiei Electorale Centrală în presă au un caracter pozitiv. Deci, putem menționa că activitatea de comunicare desfășurată de CEC prin intermediul mass-mediei este în ascensiune calitativă.

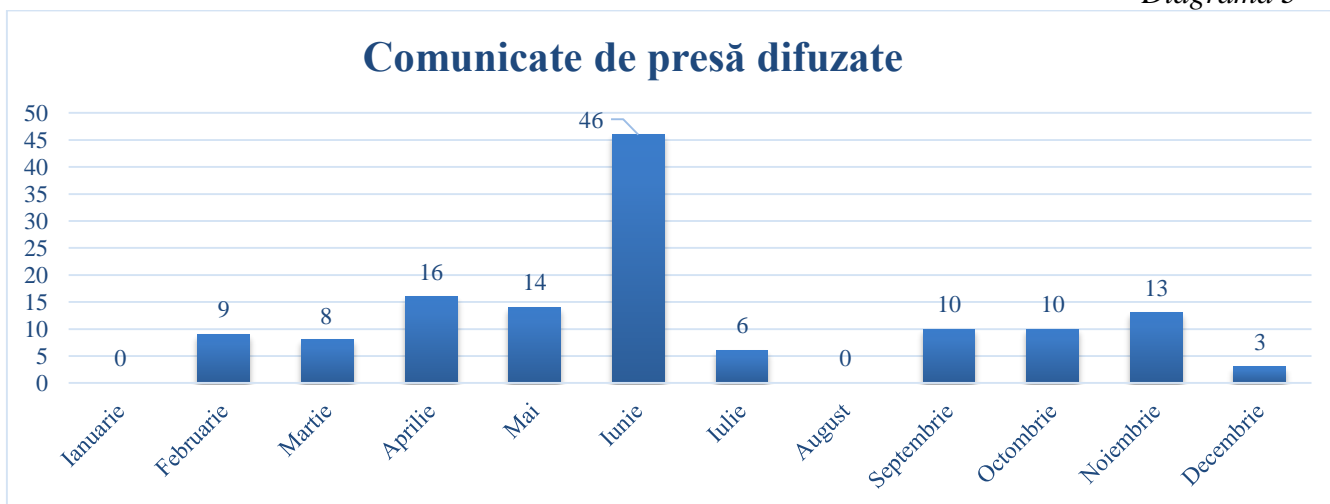
În *Diagrama 2* sînt menționate cele mai mediatizate subiecte ale anului 2015.

Diagrama 2

Activitatea de comunicare a presupus mediatizarea activității Comisiei, respectiv a modului în care obiectivele și măsurile adoptate de instituție au fost realizate. În acest sens, în anul 2015 au fost redactate și transmise către mass-media națională, cât și cea locală 135 comunicate de presă (vezi Diagrama 3).

Diagrama 3

În ceea ce privește tehnicile vizuale utilizate au fost realizate înregistrări foto de la evenimentele cu participarea conducerii Comisiei, cât și a altor activități publice în care au fost implicați funcționarii Comisiei, materialele fiind prelucrate și plasate pe pagina web oficială a Comisiei, la rubrica „Galerie foto” – 14 albume foto.

În total, CEC a difuzat 9 newslettere care au cuprins știri, comunicate de presă și rapoarte ale deplasărilor efectuate peste hotare de către conducerea și funcționarii Aparatului CEC.

În concluzie, imaginea Comisiei în mass-media în anul 2015, este caracterizată printr-o vizibilitate bună, profilul de imagine al acesteia este conturat prin informații cu caracter pozitiv, deoarece pe întreg parcursul anului 2015 Comisia Electorală Centrală a depus toate eforturile pentru facilitarea relației cu mass-media și îmbunătățirea percepției opiniei publice cu privire la domeniul electoral, prin asigurarea transparenței, informarea rapidă și exactă a reprezentanților instituțiilor mass-media. Totodată, pe pagina oficială a CEC, la rubrica Apariții în presă, pot fi găsite cele mai relevante articole⁵.

⁵ <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1043&l=ro>

4.2. Organizarea și desfășurarea campaniei de informare și educație electorală în vederea sensibilizării alegătorilor privind importanța civică a participării la alegeri

Campania de informare și educație electorală din cadrul alegerilor locale generale din 14 iunie 2015 s-a desfășurat sub genericul „Votez, înseamnă că trăiesc”.

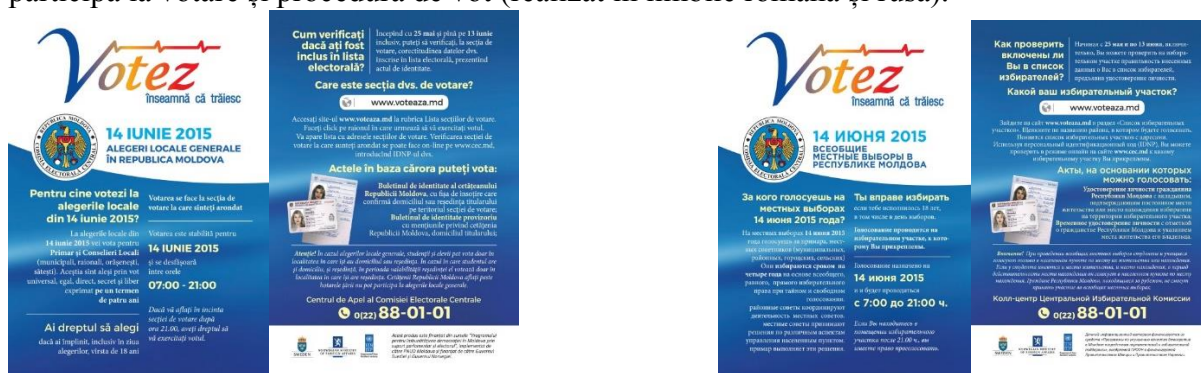
Pe lângă tradiționalele spoturile audio/video, Comisia Electorală Centrală a confecționat și o serie de materiale informative și promoționale stilizate.

Campania de informare a însumat realizarea mai multor produse audio/video, materiale printate, billboarduri stradale și bannere electronice și articole stilizate.

E de remarcat că realizarea campaniei de informare a electoratului în cadrul alegerilor locale generale din 2015 a fost posibilă datorită suportului financiar al PNUD Moldova.

1. Flyer informativ care explică condițiile pe care trebuie să le întrunească un alegător pentru a participa la votare și procedura de vot (realizat în limbile română și rusă).

2. Poster informațional pentru alegători (realizat în limbile română și rusă)

3. Poster informațional pentru alegători care explică procedura de votare în cadrul secției de votare (realizat în limbile română și rusă)

4. Poster pentru observatori care indică drepturile și obligațiile acestora (realizat în limbile română și engleză)

5. Ghidul alegătorului la alegerile locale generale din 14 iunie 2015 – publicație ce oferă informații în măsură să ajute cetățenii în a-și forma o înțelegere clară despre tot ce ține de alegerile locale generale (realizat în limbile română și rusă).

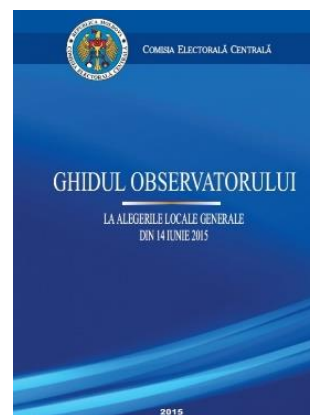
Varianta electronică a publicației poate fi găsită pe pagina web a instituției:

http://www.cec.md/files/files/ghidalg2015rom_762994.pdf

http://www.cec.md/files/files/ghidalg2015rus_309574.pdf

6. Ghidul observatorului la alegerile locale generale din 14 iunie 2015 – publicație ce prezintă și explică drepturile și obligațiile observatorilor prevăzute de legislația în vigoare a Republicii Moldova, precum și descrierea succintă a normelor ce țin de organizarea procesului electoral. Ghidul a fost realizat în limbile română și engleză.

http://www.cec.md/files/files/ghidobservatorrom_5181454.pdf
http://www.cec.md/files/files/ghidobservatoreng_8465715.pdf

7. Articole promoționale ce conțin logo-ul campaniei (chipiuri, tricouri, pungi, port-chei, pixuri, carnete, brățări).

8. *Billborduri stradale* ce au fost amplasate pe drumuri naționale, dar și în toate centrele raionale, precum și în sectoarele mun. Chișinău, în mun. Bălți și UTA Găgăuzia.

9. *Bannere electronice* ce au fost plasate pe paginile web ale mai multor autorități publice locale și centrale

10. *Spoturi video/audio*. Pentru primul tur de scrutin au fost realizate 11 spoturi video/audio. Pentru al doilea tur – 5 spoturi. Toate spoturile video au fost realizate în limba română, subtitrate în limba rusă și însoțite de traducere în limbaj mimico-gestual.

1. "Am ales să-mi realizez visul" - <https://youtu.be/4pDyF2x8eEY>
2. "Verifică-te în lista electorală" - <https://youtu.be/zqRKgCwC-II>
3. "Am ales să încerc" - <https://youtu.be/PYNJ76kHMU4>
4. "Votarea pas cu pas" - <https://youtu.be/895DuT5N1Ks>
5. "Am ales să câștig" - <https://youtu.be/na5kOX5vueo>
6. "Am ales să merg mai departe" - <https://youtu.be/xI6RqcV-Vuc>
7. "Am ales să muncesc" - <https://youtu.be/1Oo5eYrIDws>
8. "Am ales să fiu hotărîtă" - https://youtu.be/a7F_x70OUz4
9. "Spot motivațional" - <https://youtu.be/yIBazgdafaU>
10. "Votez, înseamnă că trăiesc" - <https://youtu.be/HyIEo3R4i2U>
11. "Votul nu se vinde" - <https://youtu.be/2I75F5pPaYA>
12. "Aș vrea" - <https://youtu.be/rN87RaqIyB8>
13. "Participă la vot" - <https://youtu.be/JFTx5DQ86LU>
14. "Mergi la vot!" - <https://youtu.be/HSihCeIwPsQ>
15. "Participă la turul doi al alegerilor" - <https://youtu.be/5epALowgWT4>
16. "Viitorul depinde de votul tău" - <https://youtu.be/kdI8Au4t0Q8>

11. *Bus-ul promotional*. Pe parcursul a două săptămîni, echipe mobile compuse din trainerii ai CICDE și funcționari din cadrul Aparatului CEC s-au deplasat în raioanele țării, desfășurînd o campanie de informare pentru alegători. Aceștia organizau concursuri cu participarea cetățenilor, ofereau premii și distribuiau materiale promoționale.

Participarea alegătorilor în cadrul Campaniei de informare și educație electorală prin intermediul echipelor mobile

Nr. d/o	Raionul/municipiul	Data	Total persoane	Persoane			
				femei	bărbați	tineri	peste 35-40 de ani
1	Chișinău	12 iunie	1500	55%	45%	30%	70%
2	Bălți	8 iunie	600	55%	45%	30%	70%
3	Anenii Noi	7 iunie	300	55%	45%	30%	70%
4	Basarabeasca	5 iunie	300	55%	45%	30%	70%
5	Briceni	4 iunie	300	55%	45%	30%	70%
6	Cahul	3 iunie	300	55%	45%	30%	70%
7	Călărași	10 iunie	300	55%	45%	30%	70%
8	Cantemir	3 iunie	250	55%	45%	30%	70%
9	Căușeni	4 iunie	250	55%	45%	30%	70%
10	Cimișlia	5 iunie	230	55%	45%	30%	70%
11	Criuleni	11 iunie	250	55%	45%	30%	70%
12	Dondușeni	5 iunie	280	55%	45%	30%	70%
13	Drochia	5 iunie	350	55%	45%	30%	70%
14	Dubăsari	11 iunie	200	55%	45%	30%	70%
15	Edineț	4 iunie	300	55%	45%	30%	70%
16	Fălești	9 iunie	300	55%	45%	30%	70%
17	Florești	7 iunie	300	55%	45%	30%	70%
18	Glodeni	6 iunie	300	55%	45%	30%	70%
19	Hîncești	6 iunie	300	55%	45%	30%	70%
20	Ialoveni	7 iunie	300	55%	45%	30%	70%
21	Leova	6 iunie	300	55%	45%	30%	70%
22	Nisporeni	10 iunie	250	55%	45%	30%	70%
23	Ocnița	4 iunie	270	55%	45%	30%	70%
24	Orhei	10 iunie	350	55%	45%	30%	70%
25	Rezina	8 iunie	250	55%	45%	30%	70%
26	Rîșcani	6 iunie	300	55%	45%	30%	70%
27	Sîngerei	9 iunie	280	55%	45%	30%	70%
28	Soroca	7 iunie	270	55%	45%	30%	70%
29	Strășeni	11 iunie	220	55%	45%	30%	70%
30	Șoldănești	8 iunie	300	55%	45%	30%	70%
31	Ștefan Vodă	4 iunie	250	55%	45%	30%	70%
32	Taraclia	3 iunie	250	55%	45%	30%	70%
33	Telenești	8 iunie	300	55%	45%	30%	70%
34	Ungheni	8 iunie	350	55%	45%	30%	70%
35	UTA Găgăuzia	3 iunie	500	55%	45%	30%	70%
	Total		11650				

Notă:

Datele reprezentate în tabelul de mai sus poartă un caracter estimativ, pornind de la numărul persoanelor participante la concursul organizat în fiecare oraș unde se opreau echipele, precum și din numărul de materiale informative repartizate. Potrivit organizatorilor, participarea femeilor a fost mai înaltă decât a bărbaților, la fel ca și participarea persoanelor de la 35-40 de ani în sus.

Activități de educație civică electorală

Ziua Internațională a Alegerilor – ediția a X-ea

Anual, în prima decadă a lunii februarie, în țările cu formă democratică de guvernare este sărbătorită Ziua Internațională a Alegerilor. La data de 5 februarie 2015 a fost marcată cea de-a X-a ediție a Zilei Internaționale a Alegerilor. Inițiativa de a institui o zi internațională a alegerilor a fost lansată la Conferința Globală a Oficialilor Electorali desfășurată în perioada 14 – 17 septembrie 2005 în Ungaria. Reprezentanții autorităților electorale din lume au desemnat prima zi de joi din luna februarie ca Zi Internațională a Alegerilor datorită faptului că majoritatea acordurilor internaționale în domeniu au fost semnate în prima decadă a lunii februarie.

Comisia Electorală Centrală a Republicii Moldova a sărbătorit Ziua Internațională a Alegerilor prin organizarea unui șir de evenimente menite să îmbunătățească cunoștințele tinerilor în domeniul electoral și să informeze alegătorii privind importanța alegerilor, obiectivele principale ale acestei zile fiind:

- ✓ consolidarea încrederii în ireversibilitatea procesului democratic;
- ✓ reiterarea importanței alegerilor ca prim criteriu al democrației;
- ✓ ridicarea ratei de participare la alegeri;
- ✓ informarea persoanelor care votează pentru prima dată, în special a tineretului studios, despre democrație prin alegeri.

În acest an membrii Comisiei și funcționarii din cadrul Aparatului CEC au susținut o serie de lecții publice de educație electorală pentru studenții anului întâi din cadrul mai multor instituții de învățământ superior din Republica Moldova⁶. Întrunirile au fost organizate în perioada 2-6 februarie curent cu participarea studenților de la diverse specialități ale Academiei de Studii Economice din Moldova, Institutului de Relații Internaționale din Moldova, Universității de Stat din Moldova, Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” și Universității de Stat din Tiraspol (cu sediul la Chișinău) cu tema „Votează conștient”. Orelle publice au avut drept scop familiarizarea studenților cu aspecte legale și practice ce țin de organizarea și desfășurarea proceselor electorale din țară.

Ziua tînărului alegător

Pe parcursul lunii octombrie 2015 Comisia Electorală Centrală a marcat Ziua tînărului alegător⁷, în colaborare cu Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral. Astfel, reprezentanți ai Direcției comunicare, relații publice și mass-media și formatori CICDE s-au deplasat la liceele teoretice „Andrei Straistă” din Anenii Noi, „Alec Russo” din Cojușna, Strășeni, „Ștefan Vodă”, din orașul Ștefan Vodă și „Mihai Eminescu” din orașul Căușeni, unde au desfășurat lecții publice pentru circa 200 de elevi ai claselor a XII-a⁸. În cadrul acțiunii, aceștia au fost familiarizați cu diverse aspecte legate de exercitarea dreptului electoral, cum ar fi prevederile legale ce țin de acest domeniu, condițiile și procedurile concrete de organizare a alegerilor în Republica Moldova, principiile pe care le urmează instituția noastră în vederea organizării unor alegeri corecte. Prin această activitate, Comisia Electorală Centrală a urmărit formarea atitudinii civice și conștientizarea necesității participării la procesul electoral a tinerilor, precum și cunoașterea drepturilor și obligațiilor lor electorale.

⁶ <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1065&rid=12654&l=ro>

⁷ <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1047&rid=14123&l=ro>

⁸ <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1044&rid=14067&l=ro>

Club de discuții electorale

O altă activitate organizată de către CEC a fost ședința clubului de discuții electorale din 4 decembrie, avînd ca temă: „Sporirea rolului societății civile în procesul electoral. Dezbateră publică a proiectului Regulamentului privind finanțarea activității partidelor politice”⁹ a fost organizată în colaborare cu Asociația Promo-LEX. La eveniment au participat reprezentanți ai partidelor politice, Comisiei Electorale Centrale, Ministerului Finanțelor, Ministerului Justiției, Curții de Conturi, Asociației Obștești „Reprezentanța în Moldova a Institutului Național Democratic din SUA”, societății civile etc. Subiectele propuse au vizat, în primul rînd, dezbateră proiectului Regulamentului privind finanțarea activității partidelor politice, propunerile de modificare a acestuia, analiza noilor reglementări cu privire la finanțarea partidelor politice, adoptate de Parlament la 9 aprilie 2015 prin Legea nr.36 pentru modificarea și completarea unor acte legislative. Formatul dezbaterilor și modalitatea de lucru a permis analiza punctuală a prevederilor proiectului de Regulament, iar participanții la eveniment și-au formulat opiniile, venind și cu propuneri de modificare și îmbunătățire a documentului.

V. DEZVOLTAREA MODULELOR DIN CADRUL SIAS „ALEGERI” ÎN CORESPUNDERE CU STANDARDELE SMSI

5.1. Demararea activităților privind ajustarea modulelor prevăzute de Legea nr. 101-XVI din 15 mai 2008 cu privire la Concepția Sistemului Informațional Automatizat de Stat „Alegeri”

În scopul identificării și soluționării problemelor întîmpinate în cadrul alegerilor parlamentare (ALP) din 2014, în perioada ianuarie - aprilie 2015 a fost elaborat caietul de sarcini pentru efectuarea unui stress-test al Sistemului Informațional Automatizat de Stat ”Alegeri” (SIASA), fiind identificate etapele testării și scenariile de rulare a testelor. Astfel, pînă la alegerile locale generale (ALG) din 2015, au avut loc 3 faze de testare a SIASA. La primele două etape a avut loc simularea zilei alegerilor parlamentare din noiembrie 2014 și aplicarea scenariilor de testare asupra sistemului configurat pe o infrastructură de performanță sporită față de ce utilizată în ALP 2014, cu analiza comportamentului sistemului și identificarea problemelor existente.

Chart A1: Web Server1 CPU Usage

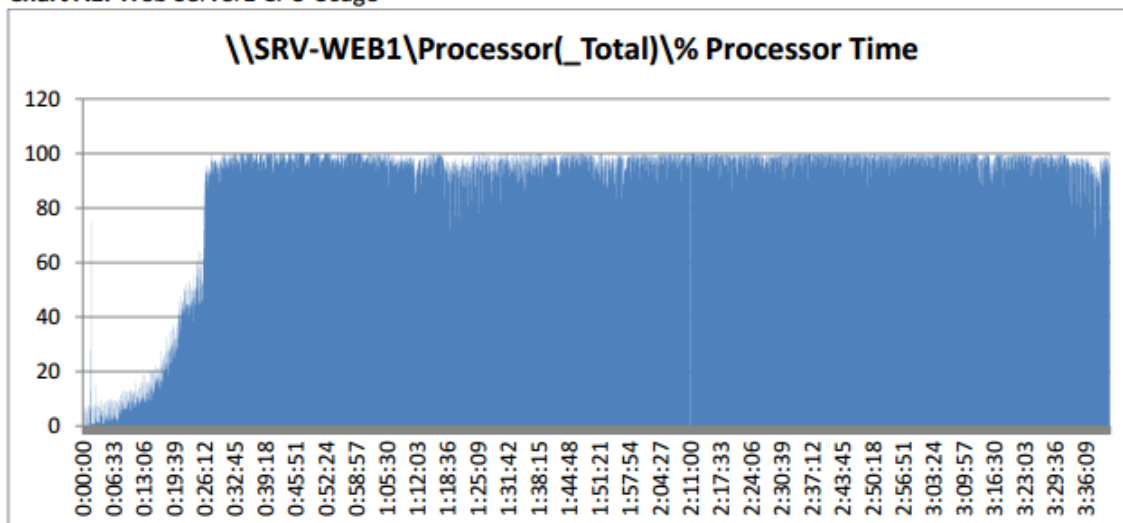

Fig.1 Comportamentul serverelor la configurația inițială

⁹ <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1047&rid=14237&l=ro>

Diagrama A1: Web Server1 – Consumul procesorului

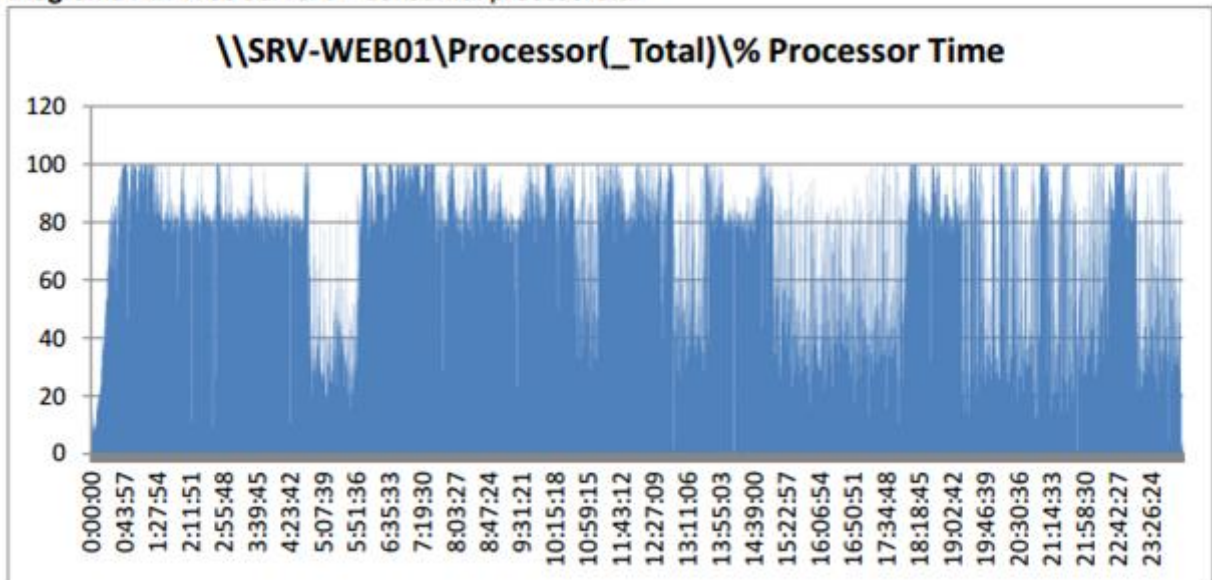

Diagrama A2: Web Server2 – Consumul procesorului

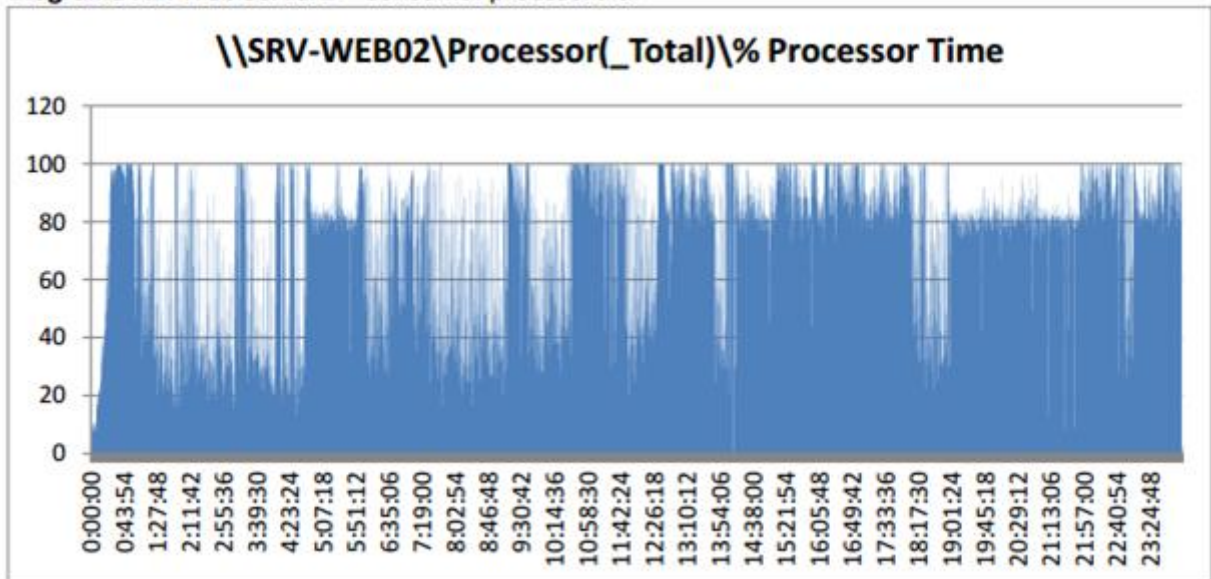

Fig.2 Comportamentul serverelor pe infrastructură cu performanță sporită

Stress-testul automatizat a permis depistarea breșelor în sistem și identificarea acțiunilor cruciale de ameliorare și îmbunătățire a productivității SIASA, fiind enunțate un șir de constatări și recomandări expuse într-un raport executiv, printre acestea fiind și recomandările de reinginerie a SIASA prin decuplarea modulelor acesteia și integrarea lor prin intermediul unei arhitecturi de tip SOA, optimizarea modulelor "Prezența la vot" și "Transmiterea rezultatelor", implementarea unei soluții balansor dedicată care să permită reducerea nominală a încărcării serverelor prin partajarea echitabilă a solicitărilor între acestea.

Concomitent cu efectuarea testelor stress, a fost inițiată procedura de optimizare/decuplare a modulelor "Prezența la vot" și "Transmiterea rezultatelor", fiind întocmiți termenii de referință pentru modulul nou al SIASA - "Prezența la vot", astfel ca aplicația să permită verificarea structurii IDNP-ului, introducerea proceselor-verbale pentru fiecare tip de "subscutin" (primari locali, primari generali, consilieri locali, consilieri raionali, consilieri municipali), verificarea automată a formulei de validare a procesului-verbal de numărare a voturilor.

În lunile mai - iunie 2015 a avut loc dezvoltarea și testarea stress a modulelor noi ”Prezența la vot” A și B – 2 sisteme informaționale interschimbabile, axate pe tehnologii informaționale diferite, o soluție constând în utilizarea resurselor serverelor WEB, iar cealaltă soluție fiind proiectată să utilizeze resursele serverelor BD.

Charts B9-B10: WS CPU Usage

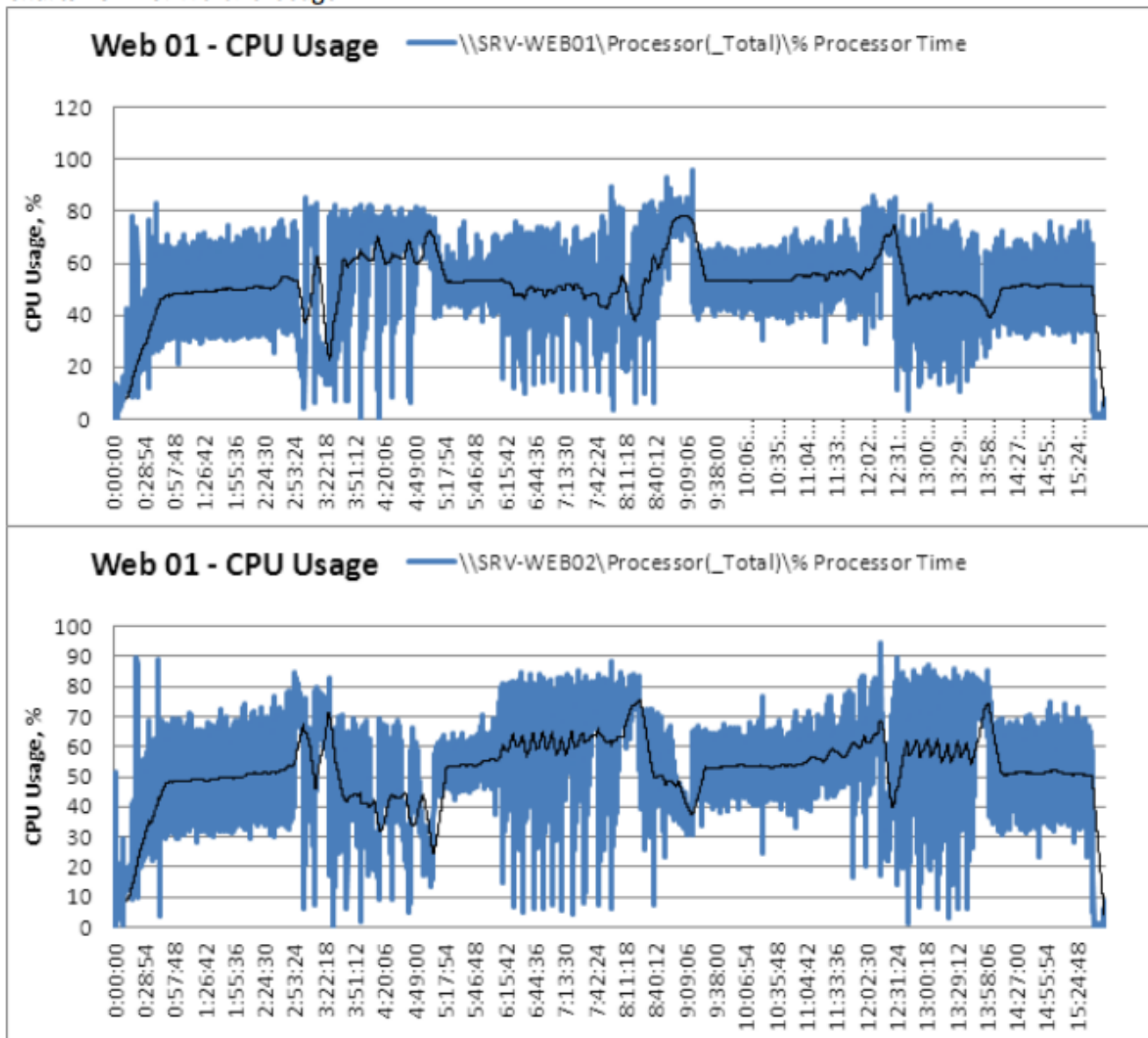

Fig.3 Comportament servere cu aplicații noi

Aplicațiile noi dezvoltate au adus rezultatul așteptat, astfel, dacă varianta veche de aplicație la o încărcătură de 35 interpelări/secundă încărcă procesoarele serverelor pînă la 100% (Fig.1,2), atunci aplicațiile noi elaborate, supuse sarcinii de 500 interpelări/secundă, permiteau serverelor să activeze în limita admisibilă de încărcare a procesoarelor – 80%.

Pe lângă acestea, pentru ALG 2015, a fost ajustat blocul de funcții ”Pregătirea”, funcționalul SIASA fiind adaptat astfel încît să poată interpreta corect mai multe tipuri de scrutin (primari locali, primari generali, consilieri locali, consilieri raionali, consilieri municipali) și să permită colectarea datelor concurenților electorali, astfel în modulul ”Concurenți” fiind adăugată posibilitatea căutării după IDNP a concurentului și completarea automată a datelor.

Modulul "Buletin de vot" a fost ajustat în conformitate cu noile structuri de date puse la dispoziție de aplicația "Concurenți", astfel că buletinele de vot au putut fi generate automat din SIASA și transmise în formă electronică la tipografie.

În perioada iulie – august 2015 a fost elaborat caietul de sarcini pentru ajustarea și dezvoltarea Registrului de Stat al Alegătorilor, iar în decembrie a fost contractată compania ce va dezvolta sistemul, astfel că în versiunea nouă a RSA va fi îmbunătățit mecanismul de soluționare a conflictelor, va fi dezvoltat un serviciu WEB de interacțiune a RSA cu alte sisteme informatice, va exista profilul alegătorului, ceea ce va spori substanțial ergonomia la interfața de utilizator, dar și alte funcționalități care s-au dovedit a fi necesare.

Către noiembrie 2015 au fost stabiliți termenii de referință destinați elaborării modulului SIASA "Admin" – sistem care va încorpora blocul de funcții "Pregătirea", dar va furniza de asemenea mecanisme de administrare a funcționării întregului SIASA, astfel modulului propus i se va pune în sarcină implementarea unui mecanism centralizat de configurare a infrastructurii teritoriale a CEC pe parcursul scrutinelor, implementarea unui mecanism centralizat de gestiune a datelor privind persoanele autorizate aferente infrastructurii teritoriale a CEC, implementarea unui mecanism centralizat de gestiune a utilizatorilor autorizați să exploateze resursele subsistemelor informatice ale SIASA, implementarea unui cadru de interoperabilitate care ar permite unificarea procedurilor de autentificare, autorizare, jurnalizare și notificare a tuturor subsistemelor informatice ale SIASA.

5.2. Dezvoltarea modulelor SIAS „Alegeri” în corespundere cu standardele SMSI

În conformitate cu cerințele standardelor SMSI a fost revizuit Planul privind efectuarea analizei la riscuri de securitate a informației în cadrul CEC, au fost revizuite planurile de gestiune a riscurilor de securitate pentru aplicațiile SIASA "Rotația", "Buletin de vot", aplicația "Anticamera online", "Înregistrarea prealabilă", "Biblioteca electronică", serverele WEB ale CEC.

În scopul asigurării securității resurselor informaționale ale CEC, a fost elaborat Planul de continuitate a activității CEC și restabilire a sistemului informațional, scopul documentului fiind să asigure o reacție promptă și corectă a responsabililor din cadrul CEC în situații de incident, astfel pentru 17 resurse TI disponibile în cadrul CEC (sisteme aplicative și servicii utilizatori, servicii baze de date, medii de operare, platforme hard, rețele, încăperi) au fost identificate 53 de amenințări/măsuri de prevenire și pregătire pentru situație de incident, pentru toate fiind prevăzut impactul și identificate procedurile de continuitate și restabilire.

Totodată, pe parcursul anului 2015 a avut loc și testarea planului de continuitate a activității CEC și restabilire a sistemului informațional (PCARSI) atât în cadrul atelierelor de lucru, cât și în baza simulării reale, în conformitate cu Planul de testare a PCARSI elaborat.

5.3. Înaintarea propunerilor privind elaborarea unei legi-cadru privind utilizarea sistemelor informaționale în procesul electoral

Propunerile privind ajustarea cadrului normativ, referitor la utilizarea sistemelor informaționale în procesul electoral se vor cuprinde în proiectul de lege ce va fi elaborat de Grupul de lucru interinstituțional privind modificarea Codului electoral și după caz, a legislației conexe menționat la pct. 1.1 a prezentului Raport.

VI. DEZVOLTAREA SISTEMULUI DE MANAGEMENT AL CALITĂȚII ȘI SECURITĂȚII INFORMAȚIEI

6.1. Asigurarea continuității și conformității proceselor desfășurate în cadrul CEC potrivit Sistemului de Management al Calității și Securității Informației și analiza evoluției acestora

Obținerea de către CEC în anul 2014 a certificării internaționale ISO 27001 și ISO 9001, reprezintă aprecierea calității serviciilor publice prestate de instituție și o responsabilizare sporită a tuturor compartimentelor structurale ale CEC. Prin implementarea și funcționarea adecvată a Sistemului Integrat de Management al Calității și Securității Informației, CEC își asumă respectarea actelor legislative și normative în vigoare referitoare la procesul electoral, menținerea unui dialog permanent cu funcționarii electorali și părțile interesate în scopul monitorizării și îmbunătățirii nivelului lor de satisfacție, asigurarea unui nivel înalt de calitate al tuturor activităților desfășurate (performanțele proceselor, competența personalului, calitatea serviciilor, identificarea și înlăturarea neconformităților, gestionarea adecvată a incidentelor de securitate etc), care sînt dezvoltate și îmbunătățite în mod continuu.

Pe parcursul anului 2015, în scopul asigurării continuității și conformității proceselor desfășurate în cadrul CEC și evaluării abilității SIMCSI de a asigura conformitatea cu cerințele legale, de reglementare și contractuale, toți responsabilii de procese din cadrul CEC au întocmit documentația necesară și au identificat zonele sistemului de management ce pot fi îmbunătățite în scopul creșterii performanței generale, precum și verificarea eficacității implementării acțiunilor corective, ca urmare a neconformităților înregistrate.

Toată documentația Sistemului Integrat de Management al Calității și Securității Informației elaborată în cadrul CEC pe parcursul anului 2015 a avut ca scop crearea și implementarea tuturor mecanismelor necesare pentru îmbunătățirea continuă a performanțelor și consolidarea capacităților instituționale ale CEC, precum și menținerea unui cadru organizatoric adecvat, capabil să asigure realizarea politicilor și obiectivelor în domeniul calității și securității informației.

6.2. Implementarea în cadrul CEC a cerințelor noului Standard ISO 27001:2013

Asigurarea securității informaționale în cadrul Comisiei Electorale Centrale este un proces continuu care constă în fundamentarea și realizarea celor mai raționale forme, metode, procedee și căi de formare, perfecționare și dezvoltare a sistemelor informaționale, în administrarea neînteruptă, controlul, depistarea zonelor limitate și vulnerabile, precum și a pericolelor potențiale.

Sistemul de Management al Securității Informației al CEC presupune utilizarea complexă a tuturor mijloacelor de protecție pentru toate elementele de structură ale sistemului și componentele infrastructurii TIC, în toate activitățile desfășurate de CEC. Astfel, pentru a atinge nivelul optim al managementului securității informației în cadrul Comisiei Electorale Centrale, precum și în contextul realizării tranziției Sistemului Integrat de Management al Calității și Securității Informației la versiunea nouă a standardului ISO 27001:2013, în prima jumătate a anului 2015, toți responsabilii de procesele ISO au revăzut și actualizat toate procedurile și instrucțiunile interne ce țin de funcționarea SIMCSI, în vederea asigurării corespunderii acestora cu noile cerințe stabilite de versiunea din 2013 a standardului internațional ISO 27001.

Politica de securitate a informației în cadrul CEC este un document ce are ca scop stabilirea unui context organizațional, juridic, disciplinar de nivel înalt pentru managementul securității informației în cadrul CEC și este revăzută la intervale planificate (o dată pe an) sau imediat ce sînt implementate modificări majore în cadrul CEC. Obiectivele privind securitatea informației cuprinse în Declarația privind politica în domeniul securității au fost revăzute și completate prin HCEC nr. 3231 din 24 martie 2015, pornind de la directivele managementului, principiile și responsabilitățile ce trebuie să asigure atingerea obiectivelor formulate.

În acest sens, CEC a modificat și a aprobat în versiunea 02 Politica de securitate a informației care cuprinde următoarele obiective:

- a) asigurarea securității (confidențialității, integrității și disponibilității) informației ce aparține CEC;
- b) protejarea datelor cu caracter personal ce sînt stocate și procesate prin intermediul sistemelor informatice și în cadrul CEC;
- c) asigurarea faptului că datele cu caracter personal vor fi prelucrate cu bună-credință și doar în scopurile prevăzute de lege;
- d) asigurarea securității serviciilor TI prestate de CEC clienților săi, monitorizarea și îmbunătățirea continuă a siguranței acestora pentru beneficiarii de servicii;
- e) asigurarea disponibilității serviciilor TI și capacității de recuperare în timp util a acestora în situații de incident major;
- f) asigurarea publicării datelor veridice și actualizate pe pagina web oficială CEC;

2. Pentru atingerea obiectivelor formulate, președintele CEC susține coerent și oferă suport managerial și alocă resursele necesare în vederea realizării următoarelor acțiuni:

- a) menținerea, revizuirea, adaptarea și îmbunătățirea continuă a Sistemului de Management al Securității Informației în cadrul CEC, conform standardului internațional în domeniul securității informației, ISO/IEC 27001;
- b) identificarea, analiza, evaluarea, tratarea și monitorizarea continuă a riscurilor de securitate a informației pentru toate resursele informaționale ale CEC;
- c) implementarea soluțiilor de securitate potrivite pentru adresarea riscurilor de securitate identificate;
- d) organizarea într-o manieră securizată a activității CEC, a proceselor interne și a celor de interacțiune cu clienții, pentru protejarea informației și securitatea serviciilor TI;
- e) pregătirea planurilor de reacțiune la incidente de securitate a informației pentru asigurarea unei reacțiuni coordonate și eficiente;
- f) elaborarea și implementarea Planului de continuitate a activităților și a planului de restabilire pentru sistemele informatice ale CEC;
- g) formarea și menținerea competențelor și calificărilor necesare la nivelul resurselor de personal pentru securitatea informației.

Politica de securitate a informației aprobată de CEC la începutul anului 2015 a trasat obiectivele și directivele manageriale pentru Sistemul de management al continuității activității în cadrul CEC, care este implementat, menținut și operat în conformitate cu standardul ISO 27001:2013, precum și cu standardele privind continuitatea activității: BS 25999-2:2007 Specifications for Business Continuity Management și Business Continuity Institute Good Practice Guidelines (Ghidul Bunelor Practici al Institutului privind Continuitatea Afacerii).

6.3. Desfășurarea sesiunilor de audit intern și extern (de recertificare)

Conform prevederilor standardelor de referință ISO 27001:2013 și ISO 9001:2008, în cadrul organizației, periodic trebuie să fie desfășurate audituri interne și externe. Totodată, anual se efectuează un audit de supraveghere, cu scopul de a verifica în ce măsură CEC își menține conformitatea sistemului de management certificat cu referențialul, pe perioada de valabilitate a certificatului.

Astfel, în luna aprilie 2015, în cadrul CEC a fost desfășurat un audit intern privind evaluarea conformității Sistemului Integrat de Management al Calității și Securității Informației pentru domeniul de certificare declarat (realizarea politicii electorale, organizarea și desfășurarea alegerilor). Auditul intern a fost constituit din 11 misiuni de audit intern în subdiviziunile Aparatului CEC, după care, la începutul lunii iunie a fost desfășurat auditul de supraveghere de către organismul de certificare.

Scopul misiunilor de audit intern și extern a fost verificarea modului de identificare și tinere sub control a proceselor CEC, asigurarea conformității documentelor și înregistrărilor SIMCSI cu cerințele standardelor de referință ISO 9001:2008 și ISO 27001:2013, verificarea stabilirii și îndeplinirii politicii în domeniul calității și securității informației și conformării CEC cu reglementările aplicabile. Auditul a fost efectuat de către echipa de auditori calificați.

Pe durata misiunilor de audit conducerea de vîrf a CEC a demonstrat o implicare activă în procesul de îmbunătățire continuă a Sistemului Integrat de Management al Calității și Securității Informației implementat în cadrul CEC în anul 2013 și evaluarea periodică a eficacității SIMCSI de a asigura îndeplinirea obiectivelor organizației.

În urma efectuării auditului de supraveghere, nu a fost înregistrată nicio neconformitate, iar organismul de certificare a remarcat că CEC a demonstrat în timpul auditului nu doar faptul că a menținut funcționalitatea SIMCSI, dar că l-a și îmbunătățit în mod continuu, prin luarea în calcul a oportunităților și prin tratarea imediată și cu responsabilitate a riscurilor identificate. În acest context, a fost realizată tranziția standardului ISO 27001 la versiunea din anul 2013 și menținute certificatele CEC, obținute în anul 2013, pentru ISO 9001:2008 și ISO 27001:2013.

Echipa de audit extern a scos în evidență modalitatea prin care managementul CEC a gestionat incidentul de securitate apărut în ziua alegerilor parlamentare din 30 noiembrie 2014, legat de lipsa disponibilității serverelor de aplicație. Gestionarea și documentarea acestui incident a demonstrat că SIMCSI este funcțional și oferă încrederea că organizația poate să își mențină și să își îmbunătățească procesele de securitate a informației prin forțe proprii. E de menționat faptul că neconformitățile constatate în cadrul auditului intern au fost documentate în modul corespunzător, pentru acestea fiind planificate acțiuni corective de rigoare. Documentarea rezultatelor și constatărilor misiunilor de audit, precum și trasabilitatea cu analiza de management și ediția a doua a Planului strategic al CEC demonstrează luarea în considerare de către CEC a oportunităților și angajamentul managementului de vîrf în a oferi servicii de o înaltă calitate, inclusiv din punctul de vedere al securității. În acest context, organismul de certificare a formulat mai multe oportunități de îmbunătățire a Sistemului Integrat de Management al Calității și Securității Informației aplicat în cadrul CEC.

În cadrul misiunilor de audit, în urma analizei proceselor, documentației și înregistrărilor, evaluate în totalitate, echipele de audit au considerat că SIMCSI aplicat în CEC este adecvat activității, produselor și proceselor CEC, funcționează în mod eficace, este aplicat în mod corespunzător, cu respectarea cerințelor legale sub incidența cărora își desfășoară activitatea și că este capabil să se îmbunătățească continuu.

VII. CAPACITĂȚI INSTITUȚIONALE CONSOLIDATE

7.1. Asigurarea Aparatului CEC cu personal profesionist și motivat pentru toate funcțiile publice vacante prin implementarea eficientă și corectă a procedurii de ocupare a funcțiilor publice vacante

Pe parcursul perioadei raportate în cadrul CEC a fost asigurată realizarea funcțiilor de bază ale managementului resurselor umane: planificarea, atragerea candidaților, recrutarea și selecția, menținerea și dezvoltarea personalului, în acest scop fiind folosite toate instrumentele prevăzute de legislația în vigoare.

În anul 2015 au fost organizate mai multe concursuri pentru ocuparea funcțiilor publice vacante sau temporar vacante din cadrul Aparatului CEC și a postului de deservire tehnică ce asigură funcționarea CEC:

- șef al Direcției tehnologii informaționale și gestionarea listelor electorale;
- șef al Direcției juridice;
- consultant principal al Direcției management alegeri (temporar vacantă);
- consultant al Direcției juridice;

- consultant al Direcției tehnologii informaționale și gestionarea listelor electorale (2 unități);
- specialist principal al Direcției financiar-economice;
- secretar administrativ superior al Direcției analiză și documentare.

În baza rezultatelor acestor concursuri, 7 din cele 8 funcții/posturi scoase la concurs au fost ocupate de persoane cărora li s-a stabilit, după caz, perioade de probă.

În anul 2015 o persoană a fost promovată din funcția de consultant în funcția de consultant superior.

La finele anului 2015 în cadrul Aparatului CEC au rămas vacante 2 funcții publice:

- șef al Aparatului CEC;
- specialist principal al Direcției financiar-economice.

Pe parcursul anului 2015 au fost introduse datele tuturor salariaților CEC (începând cu anul 2012) în registrul funcțiilor publice și al funcționarilor publici, gestionat de către Cancelaria de Stat a Republicii Moldova. Introducerea acestor date face mai accesibilă și mai exactă informația privind funcțiile publice și funcționarii publici. Actualizarea datelor are loc odată cu modificarea acestora.

7.2. Dezvoltarea profesională continuă a personalului CEC în baza evaluărilor efectuate semestrial și anual. Fortificarea instruirilor interne în vederea asigurării aplicării și promovării uniforme a procedurilor electorale de către funcționarii Aparatului CEC, în special, în cadrul alegerilor locale generale

La începutul anului 2015 s-a desfășurat procesul de evaluare a performanței individuale a funcționarilor publici care a decurs conform legislației, fără a fi înregistrate abateri. În total au fost evaluați 29 de funcționari publici din cadrul Aparatului CEC, dintre care 8 dețin funcții de conducere, iar 21 funcții publice de execuție. Toate calificativele acordate de evaluatori au fost acceptate de contrasemnatori. Calificativul „foarte bine” a fost obținut de 18 funcționari publici, 11 funcționari publici au obținut calificativul „bine”. Tuturor funcționarilor li s-au stabilit obiective individuale anuale.

În luna iulie 2015 s-a desfășurat procesul de evaluare a performanței colective a subdiviziunilor din cadrul Aparatului CEC pentru semestrul I al anului în curs. Toate cele 8 subdiviziuni (Direcția management alegeri, Direcția tehnologii informaționale și gestionarea listelor electorale, Direcția comunicare, relații publice și mass-media, Direcția juridică, Direcția analiză și documentare, Direcția financiar-economică, Serviciul audit intern, Serviciul resurse umane) au obținut, în baza autoevaluării, calificativul ”foarte bine”, iar în data de 27 iulie 2015 Comisia de evaluare a performanței colective a aprobat toate calificativele ce se regăsesc în rapoartele prezentate de șefii subdiviziunilor.

Pe parcursul anului 2015 salariații CEC au beneficiat de instruirii organizate de CEC, partenerii de dezvoltare și de Academia de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova (AAP).

La data de 26 februarie 2015 a fost aprobat Planul de dezvoltare profesională continuă a personalului din cadrul CEC pentru anul 2015, iar pe parcursul anului acest plan a fost modificat de mai multe ori, prin includerea unor noi module de instruire.

În decursul anului 2015 s-au desfășurat seminare de instruire:

Instruire internă:

- Utilizarea aplicației „Rotația”;
- Funcționarea SIMCSI;
- Instrucțiunea privind securitatea și sănătatea în muncă în cadrul CEC;
- Utilizarea modulului „Concurenții”.

Instruire externă:

- Procesul de planificare strategică;
- Practica aplicării legislației electorale privind alegerile locale generale;
- Auditor al Sistemului de Management al Calității ISO 9001:2008;
- Administrarea echipamentului de rețea mikrotik, certificarea MTCNA;
- Formarea formatorilor în domeniul electoral;
- Dezvoltarea abilităților manageriale;
- Auditul performanței;
- Elaborarea și evaluarea politicilor publice;
- Dezvoltarea abilităților de exercitare a atribuțiilor de serviciu;
- Organe electorale externe;
- BRIDGE „Instruirea electorală”;
- Managementul documentelor;
- Simpozionul științific/ Ziua mondială a calității;
- BRIDGE „Educație civică și informarea alegătorilor”;

7.3. *Revizuirea statului de personal, prin majorarea acestuia, în contextul stabilirii de noi competențe în domeniul exercitării controlului privind finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale*

În a doua jumătate a anului 2015 în cadrul CEC a început procedura de revizuire a statului de personal, în scopul majorării acestuia. În acest sens, șefii de subdiviziuni din cadrul Aparatului CEC au înaintat note informative de argumentare.

Astfel, prin HCEC nr. 4344 din 8 decembrie 2015 a fost modificat punctul 2 din hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 1029 din 9 decembrie 2011 „Cu privire la aprobarea structurii și efectivului-limită ale Comisiei Electorale Centrale”, prin care s-a stabilit un efectiv-limită în număr de 56 unități de personal, dintre care 3 funcții de demnitate publică (președinte CEC, vicepreședinte CEC și secretar CEC), 44 funcții publice din cadrul Aparatului CEC, 1 funcție de deservire tehnică și asigurarea funcționării Comisiei Electorale Centrale, 4 posturi de specialitate și 4 posturi auxiliare.

Serviciul resurse umane din cadrul Aparatului CEC, împreună cu celelalte subdiviziuni, au asigurat completarea noului stat de personal în baza noului efectiv-limită aprobat, care a fost ulterior expediat spre avizare Cancelariei de Stat.

Totodată, hotărârea CEC privind aprobarea unui nou efectiv-limită al CEC a fost transmisă Ministerului Finanțelor pentru înregistrarea noului efectiv-limită al Comisiei.

7.4. *Formularea și înaintarea propunerilor de modificare a gradului de salarizare pentru funcționarii Aparatului CEC și Centrului de Instruire Continuă în Domeniul Electoral*

În baza Notei de argumentare a conceptului de salarizare echitabilă, prin care CEC și-a formulat viziunea în problema respectivă, la începutul anului 2015 a fost elaborat un proiect de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative. Scopul proiectului este de a aduce gradele și treptele de salarizare a funcționarilor publici din cadrul Aparatului Comisiei Electorale la nivelul altor autorități publice centrale, ceea ce va permite crearea unui sistem de salarizare echitabil și repartizarea resurselor de salarizare conform valorii postului. Proiectul respectiv se propune a fi înaintat Ministerului Justiției, împreună cu alte propuneri de modificare a Codului electoral și a legislației conexe, ce vor fi formulate în cadrul grupului de lucru interinstituțional creat de CEC, despre activitatea căruia am menționat mai sus.

VIII. RELAȚII EXTERNE. ACORDURI DE COLABORARE

În domeniul relațiilor externe, Comisia Electorală Centrală a întreprins o serie de activități pentru stabilirea, menținerea și dezvoltarea relațiilor de colaborare a Comisiei cu partenerii externi: organizații internaționale (Asociația Oficialilor Electorali din Europa, OSCE/ODIHR, Consiliul Europei (CoE), Asociația Oficialilor Electorali din întreaga lume (A-WEB), Comunitatea Statelor independente (CSI), Rețeaua Competențelor Electorale din Cadrul Francofoniei (RECEF)), reprezentanți ai autorităților electorale din alte state, partenerii de dezvoltare și misiunile diplomatice din RM (PNUD, IFES, Delegația UE în Moldova, Consiliul Europei, OSCE etc.).

În funcție de nivelul instituției și activitățile ce urmau să fie desfășurate, colaborarea a fost realizată la direct sau prin intermediul Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene (MAEIE), organul central de specialitate ce promovează politica statului în domeniul relațiilor externe, sau Ministerului Justiției, coordonator la nivel național pentru implementarea planurilor de colaborare dintre Republica Moldova și unele organizații internaționale.

Direcțiile prioritare de colaborare externă au fost stabilite în contextul organizării și desfășurării alegerilor locale generale din 14 iunie 2015 și deținerii de către CEC a președinției Asociației Oficialilor Electorali din Europa: colaborarea cu partenerii internaționali și din alte state în vederea perfecționării practicii și legislații electorale și asigurarea transparenței în activitatea Comisiei Electorale Centrale și promovarea imaginii Comisiei peste hotarele țării.

Pentru atingerea scopurilor menționate, au fost întreprinse următoarele categorii de activități:

- participarea reprezentanților CEC la evenimente internaționale, regionale, observarea alegerilor și schimburi de experiență cu instituțiile de management electoral din alte state;
- organizarea conferințelor internaționale;
- participarea reprezentanților CEC la întrunirile dintre autoritățile publice din Republica Moldova și organizațiile partenere internaționale și din străinătate;
- colaborarea cu misiunile de observare și oferirea asistenței necesare în vederea observării alegerilor locale generale din 14 iunie 2015;
- întreveneri dintre conducerea CEC și partenerii de dezvoltare;
- acordarea partenerilor externi, a informațiilor și materialelor ce țin de procesul electoral din Republica Moldova și activitatea CEC.

8.1. Colaborarea regională și internațională în domeniul electoral

Asociația Oficialilor Electorali din Europa

Comisia Electorală Centrală a Republicii Moldova a preluat președinția Asociației Oficialilor Electorali din Europa, în urma votului țărilor membre, în cadrul ședinței Adunării Generale a ACEEEO desfășurată în luna septembrie 2014 la București, România. Comisia Electorală Centrală din Republica Moldova este membru de drept al ACEEEO din anul 1998, iar din septembrie 2013 face parte din componența Comitetului Executiv al acestei instituții.

În acest context, CEC a organizat la Chișinău, pe parcursul anului 2015, două ședințe de lucru ale Comitetului Executiv¹⁰ și ședința Adunării Generale a Asociației și cea de-a 24-a Conferință anuală a ACEEEO¹¹.

Pentru conferință au fost propuse două teme: una practică – „Instruirea continuă a subiecților electorali” și alta cu tentă teoretică – „Egalitatea alegătorilor, egalitatea voturilor”. Evenimentul s-a încheiat cu adoptarea unei declarații referitoare la temele discutate, și anume despre necesitatea instruirii continue a subiecților electorali, dar și asigurarea egalității dreptului de vot al alegătorilor.

¹⁰ <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1042&rid=12657&l=ro>

¹¹ <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1047&rid=13821&l=ro>

Conferința a reunit funcționari și experți internaționali în materie electorală din peste 40 de țări, șefi de misiuni diplomatice acreditate la Chișinău, reprezentanți ai organizațiilor naționale și internaționale cu atribuții în domeniul electoral, deputați, miniștri, experți din cadrul organizațiilor neguvernamentale, reprezentanți ai administrației publice centrale și locale. În paralel cu activitățile sus-menționate, 7 companii internaționale și naționale de profil au participat la expoziția tematică internațională „Tehnologii și echipamente utilizate în procesul electoral”.

În cadrul Adunării Generale a ACEEEO, membrii Asociației au dezbătut implementarea Planului Strategic al organizației, posibilitatea dezvoltării și extinderii organizației, cooperarea cu Asociația Autorităților de Management Electoral din Statele Arabe, dar și organizarea ediției aniversare a Asociației. De asemenea, în cadrul acestui eveniment, la 9 septembrie 2015, ACEEEO și Asociația Autorităților de Management Electoral din Statele Arabe (Arab EMBs) au semnat un memorandum de cooperare în domeniul electoral prin care părțile semnatare s-au angajat să se sprijine reciproc în demersurile de construcție și implementare a sistemelor electorale moderne în țările membre, precum și să creeze o platformă comună ce are ca scop schimbul de informații și bune practici în vederea îmbunătățirii legislației în domeniul electoral. La finalul evenimentului, președinția Asociației a fost transmisă Albaniei.

Protocolul participanților la prima reuniune a reprezentanților instituțiilor electorale, organizată la Sighnaghi, Georgia, în perioada 9-11 februarie 2011 reprezintă un document ce stă la baza cooperării regionale dintre statele din regiunea Europa de Est și Asia Centrală. În vederea realizării acestei colaborării, un reprezentant CEC a participat la cea de-a cincea întrunire anuală a managementului organelor electorale avînd ca temă „*Asigurarea unei participări inclusive în alegeri*”¹².

Întrunirea a adunat reprezentanți ai instituțiilor de management electoral din 18 țări și delegați din partea organizațiilor internaționale de profil. Reuniunea a avut ca obiectiv schimbul de experiență între autoritățile electorale, informarea despre problemele și provocările cu care se confruntă acestea în ceea ce privește incluziunea în alegeri, strategiile și abordările în cooperarea cu alți subiecți implicați în procesul electoral. Participanții au discutat subiecte, precum: ce este accesul la procesul electoral, modalitățile corespunzătoare de vot pentru alegătorii de peste hotare, pentru persoanele cu dizabilități, accesul la educarea alegătorilor, instruirea funcționarilor electorali privind conștientizarea problemelor persoanelor cu dizabilități etc. Reprezentanții au relatat despre succesele obținute în această direcție, oferind recomandări pentru o cât mai bună gestionare a managementului în ceea ce privește modul în care votează grupurile vulnerabile, astfel încît să minimalizeze eventualele eșecuri.

În același timp, organizatorii au reușit să mențină interacțiunea, interesul și actualitatea subiectelor abordate prin atragerea instituțiilor specializate care acordă servicii tehnice în domeniul informațional privind promovarea e-voting. Acestea au comunicat experiența acumulată pe parcursul implementării metodelor de vot prin sistem electronic, au făcut prezentări ale scanerelor optice, mașinilor speciale pentru votul electronic și altor tehnologii inovatoare care asigură securitatea alegerilor.

A cincea întrunire anuală a instituțiilor de management electoral a sfîrșit prin ceremonia de semnare a unui memorandum de intenție pentru crearea Asociației Internaționale a Organizațiilor de Formare Electorală, specializat în instruirea și formarea oficialilor electorali. Obiectivul asumat al acestui organism internațional de training electoral este profesionalizarea oficialilor electorali, condiție esențială pentru a asigura eficiența și corectitudine în desfășurarea alegerilor. De asemenea, Asociația își propune să valorifice cele mai recente tendințe, provocări și evoluții în domeniul instruirii și formării electorale, precum și expertiza fiecăruia dintre membrii săi, pentru a îmbunătăți instruirea și consolidarea capacităților în domeniul electoral.

¹² <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1078&rid=12714&l=ro>

Asociația autorităților electorale din întreaga lume (A-WEB)

Pe 19 august 2015 a avut loc cea de-a doua ședință a Adunării Generale a Asociației autorităților electorale din întreaga lume (A-WEB). Evenimentul a fost organizat în Republica Dominicană și a găzduit cca. 200 de participanți care au reprezentat 67 de organizații electorale membre. În cadrul Adunării președintele fondator, dl Lee In-Bok, a predat președinția dlui Rosario Marquez, președintele Consiliului Electoral Central al Republicii Dominicane, iar dna Ana Maria Pătru, președintele Autorității Electorale Permanente a României a devenit noul vicepreședinte al A-WEB. De asemenea, au fost aleși noii membri ai Comitetului Executiv, printre care dr. Iurie Ciocan, președintele CEC a RM. De asemenea, au fost aprobate amendamente la Carta Asociației, a fost examinat raportul de activitate și direcțiile de activitate pentru perioada ulterioară.

Adunarea Generală a fost urmată de o conferință internațională cu genericul "Rolul și provocările cu care se confruntă autoritățile electorale în asigurarea integrității alegerilor" și o expoziție ce a prezentat soluții TIC în domeniul electoral. Pe lângă organizațiile membre, la eveniment au participat și reprezentanți ai organizațiilor internaționale și altor instituții cu activitate în domeniul electoral și cunoscuți experți electorali. Evenimentul a reprezentat un forum deschis de colaborare ce permite participanților să facă schimb de experiență, să-și îmbogățească cunoștințele cu cele mai bune practici în domeniu. La conferință au fost discutate următoarele subiecte: setul instituțional necesar pentru garantarea integrității alegerilor (cum ar fi crearea și structura instituțiilor de management electoral, importanța autonomiei lor financiare și bugetare, controlul jurisdicțional al proceselor electorale); finanțarea politică și partidele politice, efectele și rezultatele finanțării publice și private, aranjamentele instituționale necesare pentru a asigura transparența și responsabilitatea partidelor; prezența și rolul instrumentelor de comunicare socială în procesul electoral; revoluția tehnologică și utilizarea noilor tehnologii în asigurarea corectitudinii proceselor electorale, promptitudinea transmiterii/publicării rezultatelor alegerilor și capacitatea de a face față problemelor complexe și multilaterale.

Participanții la Conferința Mondială au ajuns la un consens că alegerile corecte sînt asigurate nu doar de către instituțiile de management electoral, ci și de către cetățeni, guvern și alte părți interesate. Desfășurarea unor alegeri corecte oferă stabilitate în societate și garantează respectarea drepturilor electorale ale cetățenilor.

A-WEB întrunește la moment 102 membri, CEC devenind membru în anul 2013, cînd Asociația a fost constituită.

Colaborarea între CEC și Consiliul Europei

Consiliul Europei reprezintă un partener strategic pentru CEC, avînd un aport considerabil la perfecționarea practicii și legislației electorale din țara noastră. Astfel, pe parcursul anului 2015, reprezentanții CEC au participat la 4 evenimente internaționale organizate de către această organizație:

1. *Cea de-a XII-a Conferință a autorităților electorale cu tema "Asigurarea neutralității, imparțialității și transparenței în alegeri: rolul autorităților electorale"*, Bruxelles, Belgia – principalele teme abordate în cadrul conferinței au vizat cadrul juridic privind organizarea și desfășurarea alegerilor libere și corecte, rolul autorităților electorale în asigurarea neutralității și imparțialității în alegeri, schimbul de experiență și bune practici privind asigurarea transparenței în procesul electoral. Evenimentul a reunit peste 160 de participanți din 60 de țări și reprezentanți ai organizațiilor internaționale.

2. *Conferința parlamentară cu tema „Implementarea dreptului la alegeri libere: provocările aplicării legislației electorale și standardele Consiliului Europei"*, Paris, Franța – Reuniunea a adunat reprezentanți ai parlamentelor naționale, instituțiilor de management electoral și ONG-urilor din cele 6 state membre ale Parteneriatului Estic, în vederea examinării standardelor Consiliului

Europei privind alegerile democratice și mecanismele de monitorizare în acest domeniu, posibilități de îmbunătățire a cadrului legal și cele mai bune practici în domeniul electoral.

3. *Convocarea comitetului ad-hoc de experți în domeniul standardelor operaționale și legale pentru votarea electronică, Strasbourg, Franța* – Consiliul Europei continuă să rămână singura organizație care a stabilit standarde interguvernamentale în domeniul e-voting. Recomandarea Rec (2004)11 privind standardele juridice, operaționale și tehnice pentru e-voting rămâne singura sursă de referință în acest domeniu care este utilizată atât în jurisprudența națională a statelor membre, în statele terțe, precum și de alți actori internaționali relevanți. Comitetul ad-hoc a fost creat drept un forum unde înalți oficiali din cadrul autorităților de management electoral dezbat evoluțiile în dezvoltarea tehnică și juridică a votării electronice, pentru actualizarea recomandărilor sus-menționate. Pe lângă statele membre, la eveniment au mai participat reprezentanți ai organizațiilor internaționale, ONG-uri și academicieni.

4. *Conferință regională cu tema "Egalitatea de gen în procesul electoral", Tbilisi, Georgia¹³* – Scopul evenimentului a fost de face schimb de informații și experiență în domeniul asigurării egalității de șanse pentru femei și bărbați în procesul electoral, la diversele etape ale acestuia, precum și preluarea de bune practici sub acest aspect. Evenimentul a reunit peste 50 de participanți, inclusiv reprezentanți ai instituțiilor de management electoral, precum și ai unor instituții internaționale cu activitate în domeniul electoral. Participanții au conchis că cea mai mare provocare pentru țările participante este revizuirea politicilor electorale din perspectiva participării femeilor în viața politică, precum și realizarea recomandării Consiliului Europei de stabilire a cotei obligatorii/opționale de gen pe listele de candidați, de cel puțin 40%. Au fost făcute recomandări pentru partidele politice, autoritățile electorale, mass-media și alți subiecți interesați. A fost audiat cu interes Planul strategic al Comisiei Electorale Centrale din Georgia, în special partea ce ține de îmbunătățirea reprezentării femeilor în activitatea electorală. De asemenea, a fost susținută ideea creării unei asociații internaționale de femei din rîndul instituțiilor de management electoral, inițiativă lansată de dna Natalia Iuraș, directoarea Centrului de Instruire Continuă în Domeniul Electoral de pe lângă Comisia Electorală Centrală a Republicii Moldova.

Colaborarea cu OSCE/BIDDO

OSCE/BIDDO a organizat în perioada 24-25 septembrie 2015 la Varșovia, Republica Polonă, o masă rotundă cu tema „Soluționarea contestațiilor electorale în țările din Europa de Est și Caucazul de Sud: Accesul la justiție și recursul legal eficient”, care a reunit persoane implicate în procesul electoral (din cadrul instituțiilor de management electoral, instanțelor judecătorești, legislativelor, organizațiilor societății civile). CEC a fost și ea reprezentată la acest eveniment, unde din delegația RM au mai făcut parte reprezentanți ai Secretariatului Parlamentului, Curții Supreme de Justiție, Centrului de Resurse pentru Drepturile Omului (CReDO) și Coaliției civice pentru alegeri libere și corecte. Subiectele discutate au vizat mijloacele de restabilire a legalității în procesul electoral, procedurile potrivite de examinare a contestațiilor, eficacitatea mijloacelor de apărare a drepturilor electorale, schimbul de experiență privind practicile în materie de contencios electoral ale țărilor reprezentate.

Colaborarea cu Fundația Internațională pentru Sisteme Electorale (IFES)

IFES este cea mai importantă organizație non-guvernamentală internațională, cu care CEC are stabilit un parteneriat strategic, confirmat inclusiv prin acordul de colaborare semnat la 22 aprilie 2010 la Chișinău. Așa cum în RM nu există o reprezentanță permanentă a IFES, colaborarea are loc prin

¹³ <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1078&rid=14231&l=ro>

intermediul IFES Cehia, care este o filială regională, responsabilă pentru Europa de Est. Pe parcursul anului 2015, IFES a oferit suport pentru participarea reprezentanților CEC la două evenimente regionale, organizate la Praga, Republica Cehă:

1. *Conferință pentru marcarea a 25 de ani de la desfășurarea primelor alegeri democratice în Cehoslovacia după căderea comunismului, organizată cu suportul USAID, Uniunii Europene și Ministerului Afacerilor Externe al Republicii Ceha*¹⁴ – Evenimentul s-a desfășurat în perioada 8-9 iunie 2015 și a reunit în jur de 80 de participanți din partea instituțiilor de management electoral, autorităților publice centrale din Cehia, organizațiilor nonguvernamentale, mediului academic, de asemenea experți independenți. Scopul Conferinței a fost prezentarea imaginii de ansamblu pe baza rapoartelor observatorilor din alegeri și cercetărilor academice în domeniul electoral, a evoluției procesului electoral și celui politic în Republicile Cehă și Slovacă. S-a vorbit despre dificultățile întâmpinate în alegerile parlamentare din Cehoslovacia din anul 1990 și dacă au fost soluționate pe parcursul acestor 25 de ani, printre acestea numărându-se probleme legate de sistemul reprezentării, reglementarea, aplicarea și controlul finanțării campaniilor electorale, soluționarea litigiilor electorale. Lucrările conferinței s-au desfășurat în sesiuni cu următoarele tematici: neutralitatea și autonomia instituțiilor de management electoral; sisteme de reprezentare; precizia listelor electorale și încrederea publică în Registrul alegătorilor; soluționarea conflictelor electorale.
2. *Atelier de lucru regional cu tema „Soluționarea litigiilor electorale. Tehnici eficiente de anchetă”*¹⁵ – Scopul evenimentului a fost familiarizarea participanților cu standardele și principiile internaționale la examinarea și soluționarea litigiilor electorale, prezentarea bunelor practici și analiza practicii judiciare în contenciosul electoral al altor state. Participanții au fost antrenați într-o serie de discuții interactive, exerciții practice, inclusiv dezbătut un studiu de caz ce reflectă experiența Mexicului în soluționarea litigiilor electorale. Procedurile de care se conduce CEC a RM în domeniul contenciosului electoral sînt clare și în mare parte corespund standardelor și principiilor internaționale, cu toate acestea, în vederea aplicării bunelor practici și perfecționării cadrului legal, s-ar impune revizuirea Regulamentului cu privire la examinarea și soluționarea contestațiilor de către organele electorale în perioada electorală, prin detalierea procedurii de administrare și apreciere a probelor. De asemenea, standardele internaționale pot servi ca îndrumar pentru modificarea legislației electorale și reglementarea clară a procedurii de soluționare a cauzelor electorale de către instanța de judecată în afara perioadei electorale.

8.2. Conferințe organizate de instituții de management electoral partenere

1. *Conferință cu tema “Administrarea alegerilor: provocări regionale și lecții învățate”, organizată de CEC Ucraina* – Conferința a reunit reprezentanți ai autorităților electorale, reprezentanți ai organizațiilor internaționale, specialiști și experți în domeniul electoral. Prezentările au abordat tematici, precum: provocările și soluțiile organizării și desfășurării alegerilor în Ucraina, Georgia, Letonia, Lituania, România; organizarea instruirilor pentru oficialii electorali, rolul planificării în procesul electoral și noile tehnologii utilizate în procesul electoral. În cadrul acestui evenimentului, președintele CEC a prezentat aspectele desfășurate în premieră și succesele realizate în organizarea scrutinului parlamentar din 30 noiembrie 2014, avantajele existenței unui centru de instruire continuă în domeniul electoral, acțiunile

¹⁴ <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1078&rid=14177&l=ro>

¹⁵ <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1078&rid=14306&l=ro>

înfăptuite conform Planului strategic al CEC pentru anii 2012-2015, dar și direcțiile prioritare de activitate pentru anii următori.

2. *Școală de vară electorală, cu tema " Impactul social media asupra modului în care sînt organizate alegerile", organizată de AEP Romania*¹⁶– În cadrul proiectului organizat în perioada 27 iulie și 1 august 2015 au participat 20 de tineri din Republica Moldova, România, Georgia și Ucraina, dintre care studenți, reprezentanți ai instituțiilor de management electoral, precum și ai organizațiilor nonguvernamentale care activează în domeniul guvernării democratice. Principalele teme au fost explorarea diverselor sisteme electorale, diverselor instrumente social media aplicabile în domeniul alegerilor; utilizarea specifică a canalelor de social media în alegeri; exemple de bune practici cu privire la utilizarea social media în perioada alegerilor din țările participante și nu numai; rolul pe care social media îl poate avea în mobilizarea și informarea alegătorilor, în educația civică, în special în rîndul tinerilor. Una dintre concluziile școlii de vară este că social media joacă un rol important în mobilizarea și informarea alegătorilor, aceasta reprezintă o sursă de transmitere a informațiilor în timp real și cu feedback instant. Vizibilitatea pe rețelele de socializare constituie un atu pentru autoritățile electorale. Dintre toate recomandările formulate de experții școlii de vară, cele mai relevante pentru CEC sînt: actualizarea periodică și menținerea contului pe Twitter, precum și promovarea activităților instituției pe această rețea de socializare, mai mult conținut video, campanii on-line de mobilizare a tinerilor să participe la vot.
3. *Seminar "Codificarea dreptului electoral"* – Organizată de AEP România în contextul efortului acestui stat de a codifica legislația electorală. Evenimentul a reunit peste 40 de participanți din partea autorităților electorale și instituțiilor internaționale. Conferința a avut cinci sesiuni de lucru ce au abordat următoarele teme privind codificarea legislației electorale: asigurarea stabilității; principii esențiale; procedura; experiența comparată; provocări și perspective. Reprezentantul CEC a susținut o prezentare privind codificarea legislației în Republica Moldova – evoluția cadrului legal electoral, impactul Constituției Republicii Moldova din 29 iulie 1994 asupra acestuia, procesul de codificare a legislației electorale, beneficiile oferite de codificarea legislației electorale și intervențiile pe parcursul timpului a legiuitorului. Una dintre concluziile seminarului internațional formulate de către participanți în final este că "principalul scop al codificării legislației electorale trebuie să fie armonizarea legilor electorale, pentru a conferi mai multă stabilitate, predictibilitate și accesibilitate actelor normative care guvernează acest domeniu".

Alte evenimente

Secretarul CEC a participat la *conferința internațională Zero Project*, o inițiativă a fundației Essl, care se preocupă de toate drepturile persoanelor cu dizabilități din lumea întreagă. La nivel mondial, Proiectul Zero întrunește și împărtășește exemple și bune practici ale diferitor organizații și state care îmbunătățesc viața și contribuie la respectarea drepturilor tuturor persoanelor cu dizabilități. În anul 2015 conferința a avut două obiective majore: capacitatea de a trăi neasistat și participarea politică. Evenimentul are loc la Oficiul Națiunilor Unite din Viena și a fost organizat sub egida acestei organizații internaționale. Conferința a reunit experți și specialiști în domeniul accesibilității din peste 50 de țări.

În cadrul conferinței, secretarul CEC a susținut o prezentare despre realizările Comisiei în domeniul asigurării accesibilității procesului electoral în Republica Moldova și a punctat direcțiile prioritare pentru următorii ani în acest domeniu. Totodată, secretarul Comisiei s-a familiarizat cu cele mai bune practici ce vizează asigurarea accesibilității procedurilor electorale pentru persoanele cu

¹⁶ <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1078&rid=14172&l=ro>

nevoi speciale, asigurarea posibilității de a vota individual, fără asistență străină, elaborarea de strategii electorale pe categorii țintă.

8.3. Observarea alegerilor din alte state

Participarea la evenimentele electorale din alte state reprezintă nu doar o platformă de colaborare pentru studierea practicii și legislației electorale din alte state, ci și o bună oportunitate pentru menținerea și aprofundarea relațiilor de colaborare atât cu autoritățile electorale din țara gazdă, cât și cu organismele electorale din alte state care participă la aceste evenimente. Pe parcursul anului 2015, reprezentanții CEC au participat la observarea *alegerilor prezidențiale din Kazahstan și Belarus, alegerile locale din Lituania, Finlanda, Ucraina, alegerile parlamentare din Estonia, Republica Kîrgîză și Azerbaidjan și un referendum pentru revizuirea Constituției Republicii Armenia.*

Agenda de lucru a inclus întreprinderi cu instituțiile de management electoral de diferit nivel pentru a prezenta aspecte de ordin legislativ și tehnic ale sistemului electoral din țările gazdă, modul de organizare și desfășurare a alegerilor, responsabilitățile autorităților de resort implicate la organizarea și administrarea procesului electoral, discutarea altor teme de interes comun, dar și monitorizarea procesului electoral nemijlocit în secțiile de votare.

În urma analizei rapoartelor prezentate de participanți a fost realizată o sinteză comparativă a unor practici interesante din aceste state:

➤ Constituirea organelor electorale, circumscripțiilor electorale și secțiilor de votare. În toate statele, există minim 3 niveluri de instituții de management electoral (la nivel central, regional și local) ca și în Republica Moldova. Totodată, numărul de alegători arondați la o secție de votare în RM este mai mare decât în majoritatea statelor monitorizate. Instituțiile de management electoral centrale au statut permanent (cu un mandat de 5-6 ani) și numai în 2 din statele monitorizate (Armenia, Azerbaidjan) instituții de management electoral regionale permanente. Crearea structurilor electorale teritoriale permanente reprezintă una din activitățile prioritare ce stau pe agenda CEC. Aceasta poate conduce la creșterea calității procesului electoral, atragerea specialiștilor calificați, creșterea încrederii cetățenilor în organele electorale și va permite stabilirea unei comunicări mai eficiente între organele electorale și autoritățile publice locale. Numărul de membri în instituțiile de management electoral variază de la 5 la 19 persoane. Armenia – Membrii comisiilor electorale de circumscripție sînt numiți de CEC Armenia, pe bază de concurs public; în comisiile electorale de sector membrii sînt desemnați de partidele sau blocurile politice care fac parte din fracțiunile parlamentare în Adunarea Națională și cîte 2 membri din partea comisiilor electorale de circumscripție respective. Finlanda - Secțiile de votare au în componența lor doar membri desemnați de formațiunile politice. Belarus - Au dreptul să-și înainteze candidaturile în componența comisiilor teritoriale și a secțiilor de votare partidele politice și alte asociații obștești, colectivele de muncă ale organizațiilor și ale subdiviziunilor lor structurale, cetățenii în număr de cel puțin 10 persoane în baza cererii. De regulă, cel puțin o treime din comisiile teritoriale și secțiile de votare o constituie reprezentanții partidelor politice și altor asociații obștești, cel mult o treime pot fi funcționari publici. Nu pot fi membri ai acestor comisii judecătoria, procurorii, conducătorii autorităților administrației publice locale. Estonia - Autoritatea electorală ierarhic superioară din Estonia este Comitetul Electoral Național. Secțiile de votare sînt permanente, acestea fiind constituite de către autoritățile publice locale. La 7 decembrie 2012 Comitetul Național Electoral a constituit Comitetul pentru votare prin Internet, acesta fiind unica autoritate responsabilă pentru efectuarea votării prin Internet, în timp ce Comitetului Național Electoral îi revine doar rolul de supraveghere.

➤ Listele electorale. Armenia – Sistemul de înregistrare a alegătorilor este unul „pasiv”. Atît Registrul alegătorilor, cât și listele electorale sînt întocmite de un organ împuternicit al administrației de stat. Registrul se actualizează permanent și este parte integrantă a site-ului CEC. La intrare în secția

de votare sînt afișate listele electorale, fără a se indica seria și numărul actului de identitate. Azerbaidjan – CEC este responsabilă de ținerea listei electorale unice. Se actualizează anual, pînă la data de 30 mai, de către consiliile electorale de circumscripție. În cazul organizării alegerilor, lista electorală se actualizează și se prezintă CEC cu 25 de zile înainte de ziua scrutinului. Finlanda - Informațiile necesare se trec în Registrul electoral, fiind extrase din Sistemul informațional de evidență a populației cu 51 de zile înainte de ziua alegerilor. Cu 41 zile înainte de ziua alegerilor, Registrul electoral devine accesibil publicului spre revizuire în cadrul oficiilor de evidență teritorială. După perioada stabilită pentru primirea declarațiilor în vederea corectării datelor și procesarea acestora, registrul devine valabil în mod oficial cu 12 zile înainte de ziua alegerilor la ora 12:00. Kazahstan - Actualizarea listelor electorale e realizată de organele administrației publice locale, comisiile electorale și organele de stat interesate. Estonia – Registrul electronic al alegătorilor este format în baza datelor din Registrul populației, creat și menținut de Ministerul Afacerilor Interne. Listele electorale sînt generate de aceeași instituție. Cu cel puțin 20 de zile înainte de ziua scrutinului, alegătorul primește cartela alegătorului, ceea ce confirmă faptul că acesta a fost deja inclus în lista electorală. În cazul în care alegătorul nu a primit cartela cu cel tîrziu 15 zile înainte de ziua alegerilor, acesta poate contacta registratorul din cadrul autorității publice locale, inclusiv prin telefon, pentru a semnala faptul neincluzerii sale în listele electorale.

➤ Înregistrarea candidaților. Finlanda – Candidații în alegeri sînt înaintați doar de partide sau asociații teritoriale (de circumscripție). Dacă partidul nu obține la 2 scrutine parlamentare consecutive nici un vot, înregistrarea acestuia este anulată, avînd totodată posibilitatea să se înregistreze la următorul scrutin. În prezent, sînt înregistrate 10 partide politice, numărul populației în Finlanda este de 5,4 mln. locuitori. Kazahstan – În cursa pentru prezidențiale la CEC și-au depus dosarele 27 candidați, dintre care 21 au fost respinși, iar 3 s-au retras.

➤ Logistica electorală. Armenia, Kazahstan – Echipamentul logistic utilizat în cadrul operațiunilor electorale este standardizat, urnele de vot fiind confecționate din material transparent, iar pentru securizarea acestora se utilizează sigilii de tip colier cu autoblocare și autocolant. Totodată, în Kazahstan urnele de vot se sigilează și cu benzi de hîrtie pe care este aplicată ștampila biroului electoral și semnăturile a cel puțin 2 membri ai biroului electoral. Conform legislației, persoanele de încredere ale concurenților electorali, observatorii și reprezentanții mass-media pot să-și aplice semnăturile pe aceste fișii de hîrtie. Cabina de vot este executată din structură demontabilă cu bară metalică și este îmbrăcată cu perdele de mătase. Secțiile de votare sînt amplasate în sedii aflate în proprietate publică sau privată. Localurile aflate în proprietate publică sînt oferite gratis, iar cele private – în baza unui contract de locațiune. Armenia – Cabina de vot este confecționată din carton, avînd forma unui paralelipiped dreptunghic cu o singură deschidere și sînt amplasate pe mese. Există restricții la stabilirea localului secției de votare, nu se admite amplasarea lor în incinta instituțiilor de învățămînt cu profil militar sau instituțiilor sanitare.

➤ Votarea cetățenilor cu dizabilități. Armenia – Pentru nevăzători se utilizează un suport special pe care este tipărit textul buletinului de vot în alfabetul Braille, iar în Belarus – plicuri șablon. Buletinul de vot obișnuit se introduce într-un suport special. În ambele state slabvăzătorii au posibilitatea să citească textul buletinului de vot cu ajutorul lupei. Lituania, Belarus și Ucraina - Secțiile de votare sînt dotate și cu cabine de vot pentru categoriile de alegători cu nevoi speciale. La unele secții de votare sînt instalate pante de acces în sediu pentru persoanele cu dizabilități locomotorii.

➤ Votarea cetățenilor peste hotarele țării. Estonia – Cetățenii estonieni cu drept de vot care au domiciliul permanent sau locuiesc temporar în străinătate au posibilitatea să voteze în străinătate prin Internet, la sediul misiunii diplomatice sau prin poștă. În cazul alegerilor în Riigikogu (Parlament) sau pentru Parlamentul European, la solicitarea căpitanului navei maritime, votarea poate fi organizată pe navă, sub pavilionul național estonian, în cazul în care nava se află în apele internaționale sau apele unui stat străin în zilele de votare anticipată. Armenia – Votarea electronică se aplică doar pentru

colaboratorii misiunilor diplomatice/oficiilor consulare, precum și pentru membrii familiilor acestora. În cazul e-voting, votarea începe cu 9 zile înainte de ziua votării, la ora 8.00 locală a Erevanului, și se finalizează cu 5 zile înainte de ziua votării, ora 20.00 de asemenea a Erevanului. Kazahstan – Persoanele aflate în afara țării își pot exercita dreptul la vot doar în secțiile de votare de pe lângă misiunile diplomatice și oficiile consulare. Alegătorul este inclus în lista electorală în baza pașaportului.

➤ Securizarea votării. Armenia – Fiecare secție de votare utilizează ștampile cu cerneală specială care, după aplicare pe actul de identitate, dispare peste 12 ore. Până la deschiderea secției de votare, se completează un proces-verbal în care se aplică drept model ștampila de securizare și se afișează în incinta secției de votare, servind ca dovadă a faptului rămânerii intacte a acesteia în decurs de 12 ore. Pe lângă ștampila de securizare, se folosesc ștampila comisiei electorale de sector (cîte 1 per comisie) și ștampile individuale pentru fiecare din membrii comisiilor. Ștampila individuală este utilizată în cazul evidenței documentelor și materialelor electorale, se aplică pe versoul buletinelor de vot și listelor electorale, precum și după ce alegătorul își pune semnătura în listă, membrul responsabil aplică ștampila sa individuală într-o rubrică specială ca dovadă a faptului că el a verificat alegătorul. Azerbaidjan – În secții de votare există camere web care asigură supravegherea video on-line. La intrarea în secția de votare, alegătorului i se aplică pe degetul mare de la mîna stîngă un lichid cu particule speciale care, la o ulterioară verificare cu lanterna ultravioletă, arată dacă alegătorul a votat deja. Dacă sub acțiunea razelor ultraviolete pe deget se revelează urme de particule fluorescente, înseamnă că respectiva persoană a votat și nu îi mai este permis să voteze încă o dată

➤ Programul de votare. În majoritatea statelor monitorizate programul de lucru al secțiilor de votare este mai scurt decît în RM, fiind de 11 – 13 ore. Acesta începe la ora 8:00, în afară de Lituania, Kazahstan – 7:00 și Finlanda – 09:00. Alegătorii pot vota în ziua alegerilor, iar în Finlanda, Belarus și Estonia au posibilitatea să voteze și în prealabil.

➤ Procedura de votare. Armenia – Alegătorul își înseamnă opțiunea în buletinul de vot prin aplicarea unei bife „V”, îl introduce în plic, iar membrul organului electoral aplică ștampila specială în actul de identitate al alegătorului, drept confirmare a faptului participării acestuia la votare, iar o altă ștampilă o aplică pe versoul plicului cu buletinul de vot. Belarus – Alegătorii completează buletinul de vot prin aplicarea oricărui semn în pătratul din dreptul numelui candidatului. Cetățenii Republicii Belarus au posibilitatea să voteze ”Împotriva tuturor candidaților”, pe buletinul de vot fiind tipărit acest text. Estonia – Pe peretele cabinei de vot sînt afișate listele de candidați, iar alegătorul trebuie să înscrie în buletinul de vot numărul de înregistrare al candidatului pentru care dorește să-și dea votul. În cazul votării prealabile, după completarea buletinului de vot, alegătorul îl pliază în două și îl introduce într-un plic „anonim” care nu conține nicio informație despre alegător. Ulterior, introduce primul plic într-un alt plic, pe care membrul biroului electoral scrie informațiile despre alegător, după aceea îl introduce în urna pentru alegătorii care votează în afara secției de votare de reședință. După finalizarea perioadei în care se votează anticipat, plicurile din această urnă sînt expediate la secția de votare în raza căreia domiciliază alegătorul, pentru a verifica dacă alegătorul nu a votat anterior și a număra votul. În ziua alegerilor, plicuri nu se utilizează, pe buletinul completat și pliat în două se aplică ștampila secției de votare și se introduce în urna de vot. Votarea prin Internet este posibilă numai timp de 7 zile, perioadă în care se desfășoară votarea anticipată, începînd cu a zecea zi și terminînd cu a patra zi pînă la data alegerilor. Pentru a putea vota prin Internet, alegătorul are nevoie de: card de identitate (ID card) cu coduri PIN, calculator cu conexiune la Internet, cititor de card inteligent și software-ul necesar. Dacă alegătorul a votat prin Internet de mai multe ori, atunci se va lua în calcul doar ultimul vot. Lituania – Cetățenii care, din motive de sănătate sau din alte motive, nu se pot deplasa la secția de votare în ziua scrutinului pot vota prin corespondență. Procedura votării prin corespondență începe cu 5 zile înainte de ziua alegerilor și se termină cu o zi înainte de scrutin pentru alegătorii care s-au înscris pe lista circumscripției în care este situat orașul sau regiunea lor de domiciliu, iar pentru alegătorii care nu s-au înscris pe lista circumscripției în care locuiesc votarea prin poștă se încheie cu 2 zile înaintea scrutinului. Șeful oficiului poștal este responsabil de organizarea votului. Dacă alegătorul se prezintă fizic la secția de votare, el prezintă actul de identitate

și certificatul de alegător. Operatorul verifică dacă alegătorul este arondat la secția de votare, dacă nu și-a exercitat dreptul de a vota la o altă secție și confirmă prezența acestuia la vot prin eliberarea unui certificat de prezență pe care se aplică ștampila comisiei și numărul sub care alegătorul figurează în lista electorală. Alegătorul semnează în lista electorală, în dreptul numelui său, și primește buletinele de vot.

➤ Finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale. Kazahstan – Un candidat beneficiază de mijloace de la bugetul de stat pentru următoarele activități: 15 minute ca să-și prezinte programul electoral la televiziune; 10 minute pentru prezentarea programului electoral la radio; pentru ca să-și publice 2 articole în presă; pentru editarea materialelor de agitație electorală; cheltuieli de transport; locațiunea localurilor pentru desfășurarea întrunirilor cu alegătorii. Dacă este ales președinte al țării sau a obținut cel puțin 5 la sută din voturile valabil exprimate, concurentului i se restituie suma alocată. În caz contrar, banii nu se restituie și se fac venit la bugetul de stat. Lituania – Sistemul de monitorizare a finanțării partidelor este interconectat cu Registrul de Stat al Populației și datele de la Inspectoratul Fiscal pentru a asigura transparența mijloacelor alocate în scopuri electorale. O persoană fizică poate dona o sumă ce nu depășește 10 procente din venitul declarat pentru anul precedent.

➤ Alte aspecte particulare. Finlanda – Sistemul electoral aplicabil este cel al reprezentării proporționale cu listă deschisă, cu excepția celor prezidențiale – prin vot direct, cu 2 tururi, și europarlamentarelor care se organizează în conformitate cu legislația electorală a Uniunii Europene și cea internă a statelor membre. Deși provincia Insulele Åland se bucură de autonomie foarte largă, există o uniformitate a regulilor de organizare a alegerilor atât a celor de nivel național (parlamentare, europarlamentare, prezidențiale), cât și a celor în autonomie, și anume: sistem electoral unic (sistemul reprezentării proporționale cu liste deschise), proceduri identice (înregistrarea candidaților și a alegătorilor, echipament de logistică electorală) și documente similare (buletine de vot, lista candidaților, formulare tipizate de totalizare etc). Kazahstan – Aproape în fiecare regiune și oraș în alegeri funcționează un centru de apeluri specializat (423 în total). Apelanții pot să afle la ce secție de votare sunt arondați, dacă sînt incluși în lista electorală și să-și verifice datele personale. Mijloacele de informare în masă, resursele Internet sînt considerate mijloace de informare în masă. Respectiv, agitația electorală pe Internet trebuie să fie efectuată conform cerințelor stabilite pentru mass-media. Estonia – Persoanele înrolate în forțele armate nu participă la votare, iar cele care au fost private de dreptul de vot în condițiile legii sau cele care au fost condamnate pentru infracțiuni și își execută pedeapsa într-un penitenciar nu pot nici să candideze la funcții electivă, nici să voteze.

8.4. Vizite de studiu

Implementarea Registrului de Stat al Alegătorilor a reprezentat o prioritate a Comisiei Electorale Centrale, inclusiv în contextul utilizării acestuia la nivel național în cadrul scrutinelor din 2014 și 2015, de asemenea al necesității de a-l dezvolta și de a implementa toate modulele, inclusiv de a realiza în perspectivă votarea electronică. În acest scop au fost desfășurate, cu suportul PNUD Moldova, 2 vizite de studiu, în Spania și Belgia¹⁷.

Deplasarea în Belgia a avut drept scop informarea asupra modalității de asigurare și realizare a interoperabilității registrelor de stat din această țară: mediul de interoperabilitate belgian; cadrul legal; modul de organizare; soluții tehnice; aspecte de semantică; rolul platformei de interoperabilitate în serviciul public. Membrii delegației au reprezentat mai multe instituții din Republica Moldova, precum Comisia Electorală Centrală, Ministerul Tehnologiilor Informaționale și Comunicațiilor, Centrul Guvernare Electronică, Ministerul Justiției, Ministerul Apărării, Ministerul Finanțelor, Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal, Î.S. ”CRIS „Registru”, Î.S. ”Centrul de telecomunicații speciale”, de asemenea PNUD Moldova DP/Elections. Au avut loc întrevederi cu

¹⁷ <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1078&rid=14128&l=ro>

mai mulți reprezentanți din cadrul Serviciului Public Federal pentru Tehnologia Informației și Comunicațiilor (FEDICT) care gestionează și administrează platforma de interoperabilitate belgiană.

Principalele legi care reglementează funcționarea platformei SOA middleware numită Federal Service Bus (FSB) sînt Constituția, Legile entităților furnizori de date (de ex. Legea privind Registrul național al cetățenilor), Legea cu privire la Serviciul Federal de Integrare, Legea cu privire la protecția vieții private la prelucrarea datelor cu caracter personal (1992, 2003). De menționat că ultima, aprobată în anul 2003, nu a fost modificată pînă în prezent, demonstrînd astfel verticalitatea sa prin simplitate.

Rolul gestionării politicilor de interoperabilitate revine ministerelor implicate, iar gestionarea administrativă este pusă în sarcina Comitetului Integratorilor de Servicii și Comitetului Federal al Integratorilor de Servicii. De gestiunea tehnică și operațională este responsabilă FEDICT în colaborare cu PICTS (engl. ICT of the FPS's) care vine să asigure buna funcționare tehnico-organizatorică a întregii platforme (FSB) și securitatea informațională a FSB implicînd parteneri profesioniști contractați din sfera de business (normele de conlucrare la fel fiind reglementate și coordonate cu întregul Aparat organizatoric). Livrarea datelor utilizatorilor finali autorizați la fel are loc prin intermediul Integratorilor de Servicii (engl. Service Integrators) cu care există un acord juridic. Rolul de gestionare a managementului datelor private (personale) revine Centrului pentru protecția datelor cu caracter personal care are responsabilitatea de a autoriza solicitările de interoperabilitate prin prisma cadrului legal, iar în momentele de deficiență tehnică are drept deplin de a implica FEDICT ca instituție tehnică responsabilă de platforma respectivă.

În Belgia platforma de interoperabilitate în serviciul public are un rol major în guvernarea electronică a țării. E-Guvernarea nu este doar computerizarea proceselor guvernamentale existente și digitizarea dosarelor, documentelor, dar reprezintă schimbarea de management și transformarea proceselor, scopul principal al FSB-lui fiind soluționarea problemelor juridice, de business, după care sînt identificate soluțiile tehnice.

Vizita de studiu a ajutat reprezentanții instituțiilor Republicii Moldova să cunoască și să înțeleagă importanța funcționării unui astfel de sistem și a dus la ideea creării unui grup de lucru interdepartamental care va efectua inițierea privind platforma de interoperabilitate MConnect și schimbul de date interinstituțional.

Implementarea tehnologiilor informaționale și de comunicare în domeniul electoral a reprezentat una din temele centrale ale vizitei de studiu desfășurate în Spania. Potrivit agendei, membrii delegației au avut întrevederi cu reprezentanții companiilor INDRA și Scytl Secure Electronic Voting, unele dintre cele mai importante companii din lume care oferă soluții tehnologice pentru alegeri. Companiile au prezentat tehnologii soft și hard ce pot fi utilizate la diferite etape ale procesului electoral: lucrul cu listele electorale, informarea cetățenilor, instruirea părților interesate, organizarea votării, numărarea voturilor și totalizarea rezultatelor alegerilor, publicarea rezultatelor alegerilor, comunicare și strategii de branding, votarea peste hotarele țării.

Totodată, vizita a reprezentat o bună oportunitate pentru schimbul de experiență cu reprezentanții Comisiei Electorale Centrale și Directoratului General pentru Afaceri Interne din cadrul Ministerului de Interne al Regatului Spaniei în vederea îmbunătățirii practicilor în domeniul electoral. Membrii delegației au studiat experiența părții spaniole în ceea ce privește colaborarea dintre autoritățile de management electoral centrale și cele din autonomii, modalitatea de organizare și desfășurare a alegerilor în regiunile autonome, organizarea instruirilor pentru funcționarii electorali și alte categorii de subiecți electorali, finanțarea partidelor politice și a campaniei electorale. Așa cum perioada vizitei de studiu a coincis cu desfășurarea alegerilor parlamentare din Regatul Spaniei, delegația a vizitat cîteva secții de votare pentru a se familiariza cu procesul de desfășurare a votării, de numărare și totalizare a rezultatelor votării.

Finanțarea partidelor politice și a campaniei electorale este o direcție strategică a CEC, recomandată și de organizațiile internaționale. La 9 aprilie 2015, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat în lectură finală Legea nr. 36, cu unele amendamente propuse de deputați ce vizează acest doemniu. În acest scop, în decursul lunilor septembrie și noiembrie au fost organizate *ședințe de lucru între reprezentanții CEC RM și CEC Lituania, atât la Chișinău, cât și la Vilnius*¹⁸. Întrevederi au fost desfășurate și cu alte instituții din Lituania, care au responsabilități în domeniul finanțării politice: Serviciul Special de Investigații Serviciul Special de Investigații, Ministerul Justiției, Inspectoratul de Stat privind Protecția Datelor, Departamentul Poliției. Drept rezultat, CEC a formulat unele propuneri cu privire la îmbunătățirea cadrului normativ ce vizează finanțarea partidelor politice în Republica Moldova:

- monitorizarea de către Ministerul Justiției a listei membrilor de partid prin obligativitatea ținerii permanente, inclusiv în formă electronică, de către partidele politice a Registrului membrilor de partid, instituirea sancțiunilor pentru încălcarea acestor cerințe prin privarea de alocații de la bugetul de stat și nepermiterea participării partidului respectiv la alegeri;
- elaborarea și implementarea unui sistem informațional complex de stocare, analiză și raportare a datelor financiare, interconectarea acestuia cu alte registre de stat;
- micșorarea plafoanelor donațiilor persoanelor fizice și interzicerea donațiilor de la persoane juridice;
- corelarea donațiilor cu veniturile declarate ale donatorului;
- implementarea unui sistem de monitorizare a publicității politice;
- stabilirea unui caiet de sarcini pentru auditarea finanțării partidelor politice. Cerințele de selectare a auditorilor trebuie să fie transparente și clare pentru toți participanții;
- stabilirea unor relații de cooperare între instituțiile statului implicate în procesul de monitorizare a finanțării partidelor politice.

Unele dintre aceste idei și-au găsit reflectare în Regulamentul CEC privind finanțarea activității partidelor politice, astfel fiind ajustat cadrul său normativ la noile modificări, inclusiv cu preluarea bunelor practici în acest domeniu.

În scopul consolidării și dezvoltării colaborării în domeniul electoral, CEC a semnat un acord de colaborare cu autoritatea electorală din Lituania.

Rapoartele și notele informative privind participarea la seminare, conferințe internaționale precum și în cadrul misiunilor de observare a alegerilor în alte state se găsesc pe pagina oficială web a Comisiei Electorale Centrale, la rubrica *Relații internaționale*, compartimentul *Deplasări*.

Vizitarea Republicii Moldova de către delegații străine

În contextul alegerilor locale generale din 14 iunie 2015, la invitația Comisiei Electorale Centrale, Republica Moldova a fost vizitată de reprezentanți ai instituțiilor de management electoral – 16 persoane din 8 state. Scopurile vizitelor au fost familiarizarea cu practicile reușite și realizările CEC a RM în domeniul organizării și desfășurării alegerilor locale, dar și informarea cu privire la provocările și lecțiile învățate în procesul de modernizare și reformare a procedurilor electorale de la noi din țară.

Agenda de lucru a inclus participarea reprezentanților instituțiilor de management electoral din străinătate la: întrevederi cu reprezentanții autorităților electorale din RM de toate nivelurile; un briefing pentru observatorii internaționali; conferințe de presă; observarea activităților desfășurate în ziua de dinaintea zilei alegerilor, ziua alegerilor (deschiderea secției de votare, desfășurarea votării, închiderea secției de votare, numărarea voturilor și totalizarea rezultatelor votării) și ziua următoare de după alegeri.

¹⁸ <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1078&rid=14303&l=ro>

Delegațiile străine au dat aprecieri pozitive procesului de organizare și desfășurare a alegerilor din țara noastră, precum și evoluțiilor din ultima perioadă în domenii, precum: tehnologizarea procesului; înregistrarea alegătorilor; organizarea procesului de instruire pentru diferite categorii de subiecți electorali; certificarea conform standardelor calității și securității; logistica electorală.

Conlucrarea cu partenerii de dezvoltare

În decursul anului 2015, membrii și funcționarii CEC au participat pe teritoriul RM la întreprinderi bilaterale cu partenerii de dezvoltare (PNUD Moldova, Ambasada Suediei, Reprezentanța CoE în RM, Delegația UE în RM, Misiunea OSCE, Ambasadele Marii Britanii și SUA).

De asemenea, reprezentanții CEC au participat la activitățile organizate, la nivel național, de MAEIE și/sau Ministerul Justiției, în parteneriat cu organizațiile internaționale:

- Reuniunea Comitetului Permanent pentru implementarea Planului de Acțiuni al Consiliului Europei privind susținerea reformelor democratice în Republica Moldova pentru perioada 2013-2016;
- două ateliere de lucru privind implementarea Planului național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană pentru anii 2014-2016;
- Reuniunea în formatul RM-UE în cadrul Dialogului în domeniul drepturilor omului;
- sesiunea de lucru a grupului de experți NATO și instituțiilor responsabile din RM privind evaluarea progreselor în implementarea Planului Individual de Acțiuni al Parteneriatului Republica Moldova – NATO pentru anii 2014-2016.

În cadrul evenimentelor, a fost evaluată asistența externă, CEC a prezentat progresele înregistrate pe parcursul ultimilor ani, provocările și tendințele actuale, precum și direcțiile prioritare de dezvoltare, care necesită suportul extern din partea comunității internaționale.

Totodată, partenerii externi au prezentat recomandările și obiecțiile privind procesul electoral din RM și reformele ce necesită a fi implementate în domeniul electoral, în conformitate cu principiile și standardele europene general recunoscute.

În vederea susținerii obiectivelor sale, CEC a expediat donatorilor străini și autorităților publice centrale din RM (Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, Ministerul Justiției) propuneri pentru realizarea de activități ce necesită finanțare și asistență cu prezentarea rapoartelor anuale/semestriale privind implementarea acestora, precum și privind progresele la implementarea recomandărilor internaționale în domeniul electoral.

Domeniile cheie ale CEC ce au beneficiat de asistența și suportul financiar din partea partenerilor de dezvoltare au fost: implementarea SIAS "Alegeri", organizarea și desfășurarea instruirilor pentru diferite categorii de subiecți electorali, consolidarea capacității instituționale a organelor electorale, reglementarea finanțării partidelor politice și a campaniilor electorale, informarea alegătorilor și educația electorală.

Comisia Electorală Centrală a întreprins acțiuni, inclusiv cu suportul MAEIE, pentru lărgirea numărului de parteneri. Astfel au fost stabilite contacte și/sau expediate propuneri și inițiative de colaborare în domeniul electoral către autoritățile din Spania, Belgia, Coreea de Sud, Finlanda și Statele Arabe.

8.5. Colaborarea cu misiunile de observare a alegerilor locale generale

În vederea monitorizării alegerilor locale generale de către observatorii internaționali, CEC a expediat invitații, inclusiv prin intermediul MAEIE, către misiunile și reprezentanțele diplomatice și oficiile consulare cu sediul în Republica Moldova, reprezentanții adunărilor interparlamentare și organizațiilor internaționale guvernamentale la care Republica Moldova sau CEC este parte și ONG-urilor internaționale și din străinătate.

În scopul asigurării activității eficiente a observatorilor internaționali în alegerile locale generale, CEC a constituit Oficiul de Protocol al observatorilor internaționali¹⁹. Din oficiu au făcut parte și reprezentanți ai Cancelariei de Stat, Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene, Ministerului Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor și Ministerului Culturii.

Oficiul a fost responsabil de: oferirea asistenței logistice misiunilor de observatori, pregătirea materialelor pentru acreditarea observatorilor, facilitarea comunicării între misiunile de observatori și organele electorale de orice nivel, acumularea informației cu privire la organizarea și desfășurarea alegerilor de la observatori și generalizarea ei, pregătirea și distribuirea către observatori a materialelor și informațiilor solicitate, organizarea briefing-urilor.

IX. ACTIVITATEA DE ANALIZĂ ȘI DOCUMENTARE

După fiecare scrutin național, Comisia Electorală Centrală editează culegerea de documente și acte oficiale cu titlul generic „Electorală”. În urma analizei întregii documentații electorale întocmite de organele electorale în cadrul organizării alegerilor parlamentare din 2014 și a alegerilor locale generale din 2015, au fost tipărite culegerile „Electorală 2014 - Documente și cifre cu privire la alegerile în Parlamentul de legislatură a XX-a” și „Electorală 201 - Documente și cifre cu privire la alegerile locale generale din 14 iunie 2015”. Materialele au fost ordonate și grupate corespunzător compartimentelor tematice. Ambele titluri au fost distribuite subiecților interesați.

9.1. Organizarea și desfășurarea ședințelor Comisiei Electorale Centrale

Conform prevederilor Regulamentului privind activitatea Comisiei Electorale Centrale, forma de lucru a Comisiei este ședința. Ședințele Comisiei sînt deliberative, dacă la ele participă majoritatea membrilor cu drept de vot deliberativ. Ședințele pot fi ordinare și extraordinare.

În perioada dintre alegeri, ședințele ordinare se desfășoară o dată la două săptămîni – în zi de marți, în perioada alegerilor - de două ori pe săptămîină, marți și vineri. Cele extraordinare se convoacă și în alte zile, ori de cîte ori este necesar. În decursul anului 2015 Comisia Electorală Centrală s-a convocat în 64 de ședințe, dintre care 43 ordinare și 21 extraordinare, desfășurarea lor fiind consemnată respectiv în 64 de procese-verbale ale acestor ședințe. Toate ședințele Comisiei Electorale Centrale sînt publice. În perioada de referință 58 dintre ședințele desfășurate au fost prezidate de președintele CEC, iar 6 ședințe de vicepreședinte. Cele mai multe ședințe, 42 la număr, au avut loc în primul semestru al anului, fapt explicat prin necesitatea organizării și desfășurării alegerilor locale generale din luna iunie 2015.

În anul 2015 au fost adoptate 1288 hotărîri ale Comisiei Electorale Centrale²⁰.

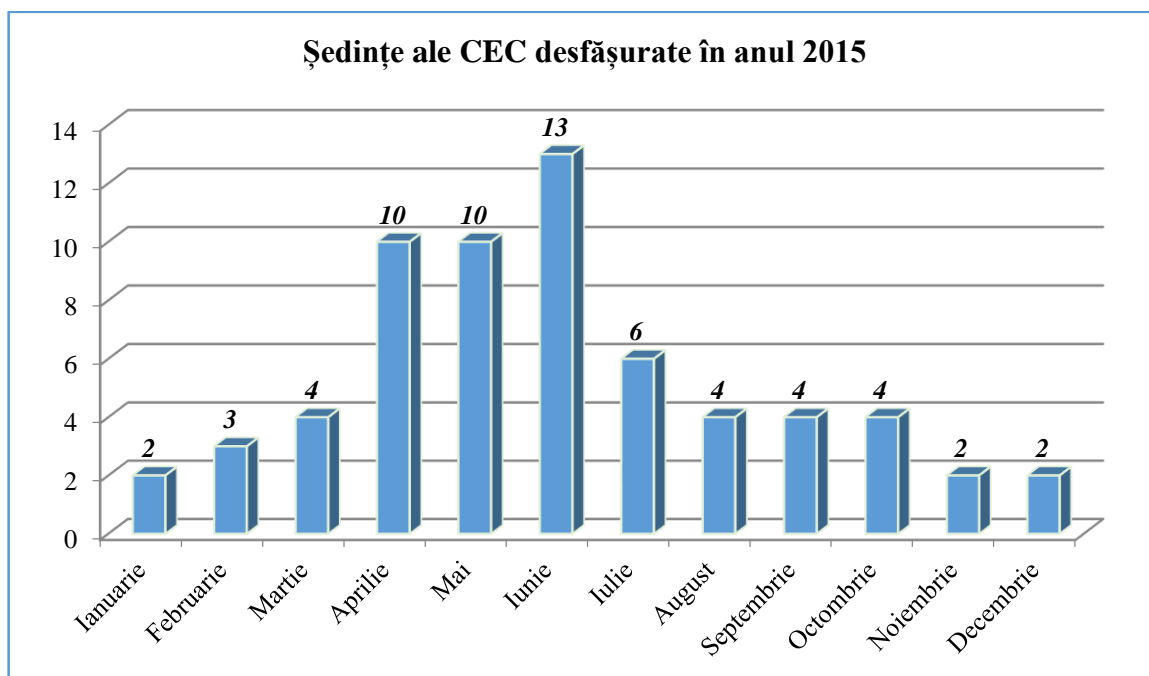
Pentru buna desfășurare a ședințelor Comisiei este responsabilă Direcția analiză și documentare din cadrul Aparatului Comisiei Electorale Centrale, care realizează următoarele activități:

- recepționarea proiectelor de hotărîri întocmite de funcționarii Aparatului Comisiei (1260 proiecte);
- întocmirea proiectelor ordinelor de zi și plasarea acestora pe site-ul Comisiei (64 de ședințe);
- multiplicarea proiectelor de hotărîri și pregătirea broșurii pe suport de hîrtie pentru secretarul Comisiei, șefii subdiviziunilor și invitații la ședință;
- asigurarea înregistrării audio a ședințelor Comisiei;
- verificarea conformității proiectelor de hotărîri pînă la ședință;

¹⁹ <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=13019&l=ro>

²⁰ <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1001&l=ro>

- definitivarea, în comun cu autorii proiectelor, a hotărârilor adoptate conform propunerilor înaintate de membrii Comisiei în cadrul ședințelor;
- ținerea evidenței hotărârilor adoptate și expedierea acestora către părțile interesate;
- traducerea în limba rusă a tuturor hotărârilor adoptate de Comisia Electorală Centrală (1260 hotărâri, inclusiv anexele acestora);
- pregătirea setului de documente necesare și întocmirea scrisorilor privind publicarea hotărârilor CEC în Monitorul Oficial al Republicii Moldova (15 scrisori);
- asigurarea plasării hotărârilor adoptate pe site-ul oficial al Comisiei în termenele stabilite;
- elaborarea proceselor-verbale ale ședințelor CEC și plasarea acestora pe pagina web (64 de procese-verbale).

Toate hotărârile adoptate de Comisia Electorală Centrală în perioada de referință au fost traduse în limba rusă, remise spre publicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și plasate pe site-ul oficial al Comisiei, împreună cu opiniile separate ale membrilor CEC (7 opinii separate). Procesele-verbale, în care se consemnează lucrările ședințelor, la fel au fost plasate pe pagina oficială web²¹. În procesele-verbale ale ședințelor s-au introdus toate observațiile și propunerile membrilor Comisiei asupra proiectelor examinate.

9.2. Arhiva Comisiei Electorale Centrale

Pe parcursul perioadei raportate prioritară a fost și activitatea ce ține de selectarea, prelucrarea și evidența documentelor din sursele de completare a Arhivei CEC, create în urma activității Comisiei Electorale Centrale în perioada 2013-2015, precum și a organelor electorale inferioare în urma organizării și desfășurării alegerilor parlamentare din 2014 și a celor locale generale din 2015. În conformitate cu Regulamentul privind organizarea și funcționarea Arhivei Comisiei Electorale Centrale, aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 1917 din 21 octombrie 2008, în cel de-al doilea semestru al anului 2015 au fost îndosariate și arhivate toate hotărârile adoptate de CEC în anii 2013-2014 și procesele-verbale ale ședințelor, toate documentele de intrare și ieșire ale CEC din

²¹ <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1503&l=ro>

perioada 2013-2014, dispozițiile emise de conducerea CEC, toate documentele electorale întocmite în cadrul alegerilor parlamentare și a celor locale generale de către birourile electorale ale secțiilor de votare și consiliile electorale de circumscripție și transmise Comisiei, precum și alte documente de ordin intern ale subdiviziunilor Aparatului CEC.

În total, în anul 2015 fondul arhivistic al Comisiei Electorale Centrale a fost completat cu încă 350 dosare. Totodată, Direcția analiză și documentare din cadrul Aparatului CEC a întocmit toate elementele de aparat științifico-informative necesare pentru buna organizare a documentelor de arhivă: întocmirea inventarele fondului arhivistic, istoricul fondului, fișele și foile de titlu ale dosarelor, etc.

În cadrul procesului de arhivare a documentelor rezultate din activitatea CEC în perioada 2014-2015, șefii subdiviziunilor au înaintat propuneri de ajustare și completare a Nomenclatorului dosarelor din Arhiva CEC, document care servește la repartizarea și clasificarea documentelor rezolvate în dosare, ca indicator al indicilor documentelor și al termenului de păstrare a dosarelor, precum și în calitate de schemă pentru întocmirea inventarelor dosarelor cu termen permanent și cu termen îndelungat de păstrare în Arhiva Comisiei (mai mult de 10 ani).

În anul 2015, au fost întocmite următoarele inventare:

- ✓ Inventarul nr. 1 – Activitatea curentă a Comisiei pentru anii 2013-2014;
- ✓ Inventarul nr. 1-p – Personalul scriptic al Comisiei Electorale Centrale pentru anii 2013- 2014;
- ✓ Inventarul nr. 2 – Alegeri parlamentare 2014;
- ✓ Inventarul nr. 3 – Alegeri locale 2015.

La necesitate, au fost eliberate în modul stabilit dosare și copii de pe documentele din Arhiva CEC membrilor și funcționarilor Aparatului Comisiei Electorale Centrale, precum și altor solicitanți: studenți, masteranzi, cercetători științifici, organizații neguvernamentale etc. De asemenea, în perioada de referință, au fost întocmite 15 adeverințe care confirmă activitatea solicitanților în componența birourilor secțiilor de votare și/sau a consiliilor electorale de circumscripție, în cadrul scrutinelor desfășurate din anul 1997 și până în prezent.

9.3. Corespondența Comisiei Electorale Centrale

Responsabilă de organizarea și coordonarea lucrărilor de secretariat în cadrul Comisiei este Direcția analiză și documentare din cadrul Aparatului CEC.

Astfel, pe parcursul anului 2015, au fost realizate următoarele activități:

- recepționarea/înregistrarea corespondenței și transmiterea acesteia conducerii Comisiei;
- asigurarea audienței cetățenilor la conducerea Comisiei;
- controlul preventiv asupra examinării la timp și pe deplin a documentelor luate la control;
- asigurarea examinării, recepționării, înregistrării și transmiterii în termen a corespondenței de intrare și expediere a corespondenței de ieșire;
- asigurarea evidenței, ordonarea mapelor cu documentele de corespondență și predarea lor în Arhiva Comisiei;
- acordarea informațiilor necesare solicitanților, în ceea ce privește etapa executării documentelor.

Circulația corespondenței în cadrul Comisiei Electorale Centrale se realizează prin poștă, prin email, prin fax, prin intermediul curierilor sau direct de la/către petiționari. În cazul documentelor recepționate direct de la petiționari, se comunică pe loc acestora din urmă, numărul de înregistrare. În perioada de referință au fost înregistrate 4100 documente de intrare, 1320 documente de ieșire, 196 petiții, precum și 75 contestații depuse în perioada electorală pentru organizarea și desfășurarea alegerilor locale generale din 14 iunie 2015. În perioada de raportare, prin intermediul funcției „Adresează o cerere On-line” de pe site-ul oficial al CEC au fost primite 120 mesaje electronice, care

au fost examinate de către funcționarii Aparatului Comisie sau, în funcție de problema abordată, remise spre examinare organelor competente. Tematica celor mai frecvente întrebări adresate și probleme expuse de cetățeni a ținut de modul de participare la alegerile locale generale din 14 iunie 2015.

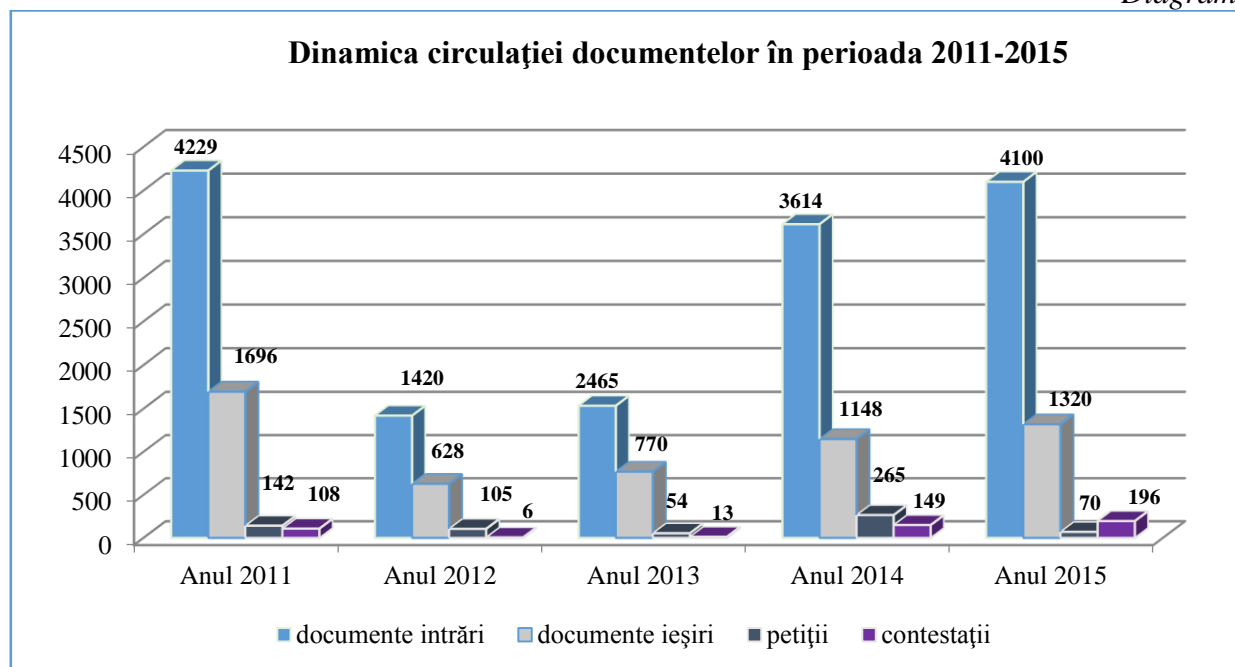
În ansamblu, petițiile depuse la CEC, inclusiv cele recepționate prin intermediul paginii web a Comisiei Electorale Centrale, se examinează și se soluționează în conformitate cu Legea nr.190-XIII din 19 iulie 1994 cu privire la petiționare, Legea privind accesul la informație nr. 982– XIV din 11 mai 2000, Codul electoral nr. 1381 din 21.11.1997 și alte acte normative în vigoare.

Toate materialele destinate emiterii, plasării pe pagina web oficială a Comisiei Electorale Centrale și transmiterii destinatarilor se verifică la conformitate, se redactează și se traduc la necesitate. De această activitate este responsabilă, de asemenea, Direcția analiză și documentare.

În cadrul CEC au fost ținute următoarele evidențe:

- a) registrul de evidență a documentelor de intrare (inclusiv în formă electronică);
- b) registrul de evidență a documentelor de ieșire (inclusiv în formă electronică);
- c) registrul de evidență a petițiilor;
- d) registrul de evidență a contestațiilor;
- e) registrul de evidență a cadourilor simbolice, celor oferite din politețe sau cu prilejul anumitor acțiuni de protocol;
- f) registrul de evidență a hotărârilor adoptate de Comisia Electorală Centrală;
- g) registrul de evidență a dosarelor eliberate din Arhiva CEC;
- h) registrul de evidență a copiilor eliberate de pe documentele electorale.

Diagrama 4

Fluxurile cele mai mari de corespondență se înregistrează în anii când se desfășoară alegeri naționale. De aceea și în anul 2015, an al alegerilor locale generale, ca și în anul 2014 în care au avut loc alegerile parlamentare, acest număr este mult mai mare față de anii 2012-2013 când s-au desfășurat doar alegeri locale noi și referendumuri locale, iar Diagrama 4 reflectă această situație.

Aplicația „Anticamera on-line”

Pentru a ține evidența corespondenței CEC, în anul 2013 a fost creată aplicația „Anticamera on-line”, care asigură un management eficient al documentelor la nivelul Aparatului Comisiei, înregistrarea, transmiterea spre examinare, controlul, precum și accesarea rapidă a documentelor emise de către Comisie.

Aplicația „Anticamera on-line” organizează fluxul informațional și circuitului documentelor în cadrul CEC și corespunde întocmai cerințelor impuse de necesitatea de a cunoaște în orice moment unde se găsesc/de unde provin documentele, a persoanelor responsabile de executare, precum și a rezoluției cuprinse în acestea, în vederea monitorizării în orice moment a situațiilor specifice activității Comisiei Electorale Centrale.

Aplicația este structurată în trei module:

1. Documente de intrare
2. Documente de ieșire
3. Petiții.

Operatorii acestei aplicații sînt: secretarul Comisiei Electorale Centrale, șefii de subdiviziuni și secretarul administrativ din anticamera CEC.

Pe parcursul anului 2015, fiecare dintre operatori, în limita nivelului de acces, se implică nemijlocit atît la editarea datelor despre documente, cît și a unor mențiuni privind rezolvarea documentului, în special pentru cele care necesită a fi soluționate în anumite termene. În acest sens, aplicația permite accesarea sau modificarea exclusiv a acelor documente, pentru care este autorizat operatorul, în funcție de nivelul de acces acordat acestuia, în corespundere cu cerințele Sistemului Integrat de Management al Calității și Securității Informației.

Astfel, prin intermediul aplicației „Anticamera on-line” este asigurată evidența electronică a documentelor de intrare/ieșire, monitorizarea soluționării în termen a acestora, precum și simplificarea procedurii de plasare a corespondenței pe pagina web a Comisiei.

9.4. Biblioteca Comisiei Electorale Centrale

În anul 2015, activitatea Bibliotecii Comisiei Electorale Centrale a fost orientată spre completarea fondului de carte, evidența și catalogarea intrărilor. De regulă, completarea fondului de carte al Bibliotecii CEC are loc în trei modalități: achiziția cărților/publicațiilor prin cumpărare, prin crearea documentelor proprii și prin intermediul donațiilor/materialelor obținute în urma participării la diverse conferințe, mese rotunde, activități de observare a alegerilor din alte țări etc.

Astfel, în decursul anului 2015, au fost achiziționate următoarele ziare, reviste și publicații periodice:

- Buletinul Curții Supreme de Justiție
- Monitorul Oficial al RM
- Contabilitate și audit
- Dreptul muncii
- Buletinul Inspectoratului Fiscal
- Funcționarul public
- Jurnal de Chișinău
- Moldova Suverană
- Timpul - Dreptul
- «Экономическое обозрение «Логос-пресс»
- Молдавские ведомости

Cea mai importantă sursă de completare a fondului de carte al Bibliotecii CEC o constituie participarea membrilor și funcționarilor CEC la monitorizarea alegerilor de peste hotare, diverse simpozioane, conferințe, ateliere de lucru, mese rotunde, cursuri de instruire și formare etc.

Pe parcursul anului 2015 fondul de carte a fost completat cu un număr semnificativ (peste 200 de titluri noi), preponderent materiale în domeniul electoral, în mare parte acestea fiind oferite de organizațiile internaționale de profil, de autoritățile electorale din alte state, de partenerii de dezvoltare ai CEC și alte instituții din Republica Moldova.

În prezent, fondul de carte al Bibliotecii CEC cuprinde peste 3000 de publicații, în special lucrări ce țin de organizarea și desfășurarea alegerilor atât în Republica Moldova, cât și în alte țări. Toate intrările noi din anul 2015 au fost luate la evidență în timp util, fiecare unitate bibliografică fiind dotată cu accesoriile necesare identificării în procesul circulației: eticheta de cotă și ștampila Comisiei.

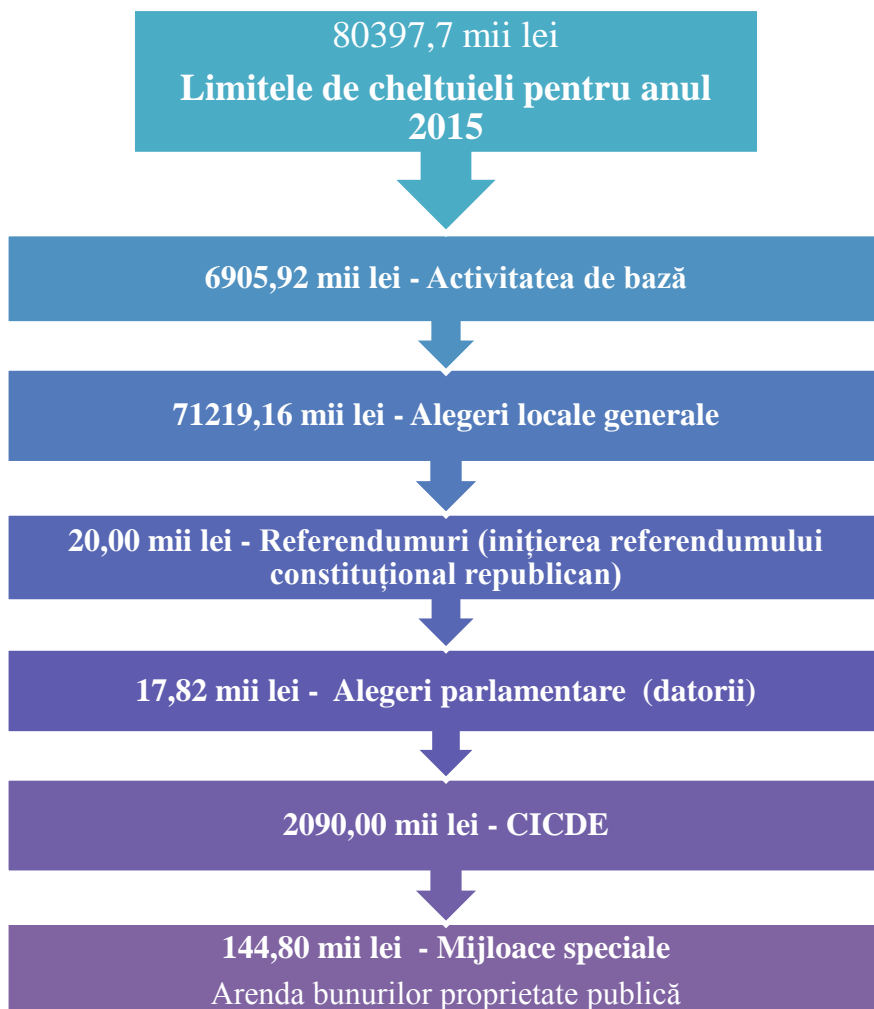
Astfel, pe parcursul anului 2015, în permanență a fost actualizat catalogul sistematic și cel tematic al Bibliotecii, precum și fonoteca Comisiei Electorale Centrale. În anul 2015 Comisia Electorală Centrală a editat nr. 13 al Buletinului informativ al CEC, iar în comun cu Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral, în vederea bunei organizări și desfășurări a alegerilor locale generale din 14 iunie 2015 au fost elaborate un șir de materiale didactice și informative, adresate subiecților implicați în alegeri, îndeosebi alegătorilor.

X. ACTIVITATEA FINANCIARĂ

În conformitate cu prevederile Codului electoral, Comisia Electorală Centrală își estimează costurile activității sale și planifică propriul buget anual întocmind devize de cheltuieli, acestea fiind aprobate prin hotărâre a Comisiei. Ulterior, fiind însoțit de avizul Ministerului Finanțelor, devizul este remis pentru aprobare Parlamentului care, la rândul său, după aprobare, este inclus în proiectul legii bugetare anuale.

Potrivit Legii bugetului de stat pentru anul 2015 nr. 72 din 12 aprilie 2015 (Monitorul Oficial nr.102-104/172 din 28.04.2015), cu modificările și completările ulterioare prin Legea nr. 200 din 20 noiembrie 2015, pentru Comisia Electorală Centrală au fost aprobate limitele de cheltuieli finanțate de la bugetul de stat în sumă de 80397,7 mii lei.

Repartizarea bugetului Comisiei Electorale Centrale

pe tipuri de activitate la capitolul componenta de bază:

1) Cheltuielile pentru activitatea și întreținerea Comisiei Electorale Centrale - 6905,92 mii lei
Tabelul nr. 1

Indici	Precizat pe perioada de gestiune (mii lei)	Ponderea în totalul cheltuielilor	Executat 2015 (mii lei)	Executat față de precizat (%)	Sold (mii lei)
Cheltuieli curente					
Retribuirea muncii	3015,56		3015,54		0,02
Contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii	668,48		668,47		0,01
Prime de asigurare obligatorie de asistență medicală achitate de patroni	122,50		122,41		0,09
Total cheltuieli pentru retribuirea muncii	3806,54	55,12%	3806,42	99,90%	0,12
Plata mărfurilor și serviciilor					
Energia electrică			273,64		
Gaze			101,25		
Materiale pentru menținerea curățeniei în clădire, curte și întreținerea utilajului, procurarea tonerului, rechizitelor de birou etc.			240,62		
Cărți și ediții periodice			7,25		
Servicii de telecomunicație și de poștă			106,53		
Servicii de transport (întreținerea automobilelor, salariile șoferilor)			261,04		
Reparații curente ale clădirilor și încăperilor			1,85		
Reparații curente ale utilajului și inventarului			15,15		
Simboluri de stat și locale, semne de distincție de stat			4,00		
Servicii editoriale			141,53		
Cheltuieli de protocol			98,91		
Paza interdepartamentală			112,20		
Lucrări de informatică și de calcul (plata pentru acces la internet, menținerea domeniului cec.md, votează.md, programe, antivirus licență)			73,97		
Apă și canalizare			21,97		
Salubritate			5,15		
Mărfuri și servicii neatribuite altor alineate (achitarea serviciilor prestate de persoanelor care efectuează deservirea tehnică)			534,77		
Comision aferent serviciilor bancare			0,10		
Total cheltuieli pentru mărfuri și servicii	2088,18	30,24%	1999,93	95,77%	88,25
Deplasări în interes de serviciu peste hotare	336,80	4,88%	336,58	99,93%	0,22
Transferuri către populație:					
Alte transferuri către populație (indemnizația membrilor)	252,47		231,85		20,62
Indemnizații achitate la încetarea raporturilor de muncă	39,67		37,16		2,51

Indemnizații pentru incapacitatea temporară de muncă achitate din mijloacele financiare ale angajatorului	40,36		25,27		15,09
Total transferuri către populație	332,50	4,81%	294,28	88,51%	38,22
Transferuri peste hotare	60,20	0,87%	16,68	27,71%	43,52
Total cheltuieli curente	6624,22	95,92%	6453,89	97,43%	170,33
Cheltuieli capitale					
Procurarea mijloacelor fixe	146,85	2,13%	146,85	100,00%	0,00
Reparații capitale	134,85	1,95%	133,95	99,33%	0,90
Total cheltuieli capitale	281,70	4,08%	280,80		0,90
Total cheltuieli	6905,92	100,00%	6734,69	97,52%	171,23

Pentru activitatea de bază în anul 2015 Comisia Electorală Centrală a executat cheltuieli curente și cheltuieli capitale. Suma cheltuielilor curente precizată este de 6624,22 mii lei, ceea ce constituie 95,92 % din totalul cheltuielilor, iar cheltuielile capitale au fost în sumă de 281,70 mii lei, ceea ce înseamnă 4,08% din total.

Cheltuieli curente

Pondere cea mai mare în mărime de 55,12% din totalul cheltuielilor curente, destinate activității și întreținerii Comisiei Electorale Centrale, o au cheltuielile pentru retribuirea muncii personalului, achitarea contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii și a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală, achitate de patroni. Astfel, suma de 3015,54 mii lei a fost cheltuită pentru retribuirea muncii, 668,47 mii lei pentru achitarea contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii și suma de 122,41 mii lei a fost transferată pentru achitarea primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală. Executarea la acest capitol este în proporție de 99,90%.

Cuantumul cheltuielilor pentru mărfuri și servicii este de 2088,18 mii lei, ceea ce constituie 30,24% din alocațiile aprobate la capitolul cheltuieli curente. La această categorie, cheltuielile au fost destinate preponderent achitării serviciilor prestate de persoanele care efectuează deservirea tehnică în cuantum de 434,21 mii lei, ceea ce include 226,22 mii lei pentru serviciile îngrijitorilor în încăperile de serviciu, administratorului clădirii, hamalului, măturătorului și suma de 208,19 mii lei pentru serviciile conducătorilor auto (șoferilor). Achitarea consumului de energie electrică pentru anul 2015 este în sumă de 273,64 mii lei, pentru consumul de gaze s-au cheltuit 101,25 mii lei. Pentru materiale și obiecte de uz gospodăresc suma de 240,62 mii lei include: 33,79 mii lei – achiziționarea mărfurilor de uz gospodăresc, pahare de unică folosință pentru ceai/cafea, mănuși de cauciuc, prosoape din hârtie pentru mâini, lavete, soluții pentru curățat etc.; 3,18 mii lei – achitarea legitimațiilor; 6,32 mii lei – procurarea covoarelor model Traversa Berber 42,15 m; 15,02 mii lei – procurarea tonerului pentru imprimante și cartușelor de toner (toner kit 4 buc.); 16,12 – achiziționarea dispozitivelor de tip Modem 3G huawei 31 buc., conector 1 buc. și antena 2 buc.; 5,75 mii lei – procurarea aparatului de aer condiționat; 154,48 mii lei – achitarea datoriei anului 2014 pentru RAM Server 8GB (2x4GB) PC2-5300 CL5 ECC 48 buc., IBM DS3200 System Memory Cache Battery 2 buc., IBM 3m SAS Cable 2 buc., SAS Enclosure Adapter Kit3 buc., Mini-SAS to Mini-SAS Cable3 buc., IBM 6Gb SAS HBA 3 buc., IBM LTO Universal Cleaning Cartridge 1 buc.; 1,42 mii lei – procurarea furtunului hidraulic pentru Kiorker; 4,54 mii lei – procurarea/confecționarea agendelor, pixurilor, lipiciului cu logo, ecusoanelor, ștampilei triunghiulare și suportului.

La acest capitol de cheltuieli sînt incluse și cheltuielile pentru ediții periodice (7,25 mii lei), servicii de telecomunicație și de poștă (106,53 mii lei), această din urmă sumă fiind constituită din 55,81 mii lei pentru achitarea serviciilor de telefonie fixă, 6,0 mii lei – servicii cablu TV, 23,92 mii lei – servicii telefonie fixă PSTN, 20,80 mii lei – procurarea timbrelor, efectelor poștale, plicurilor, francarea corespondenței.

Cheltuielile reflectate la capitolul *Servicii de transport* includ suma de 20,91 mii lei achitată pentru asigurarea CASCO și asigurarea RCA a automobilelor. Pentru achitarea serviciilor de reparație

auto, a taxei pentru drum, taxei pentru testarea tehnică a autoturismelor s-au cheltuit 31,94 mii lei, tot la acest tip de cheltuieli sînt reflectate și cheltuielile legate de achitarea serviciilor prestate de conducătorii auto în suma menționată mai sus de 208,19 mii lei. La fel, din contul cheltuielilor curente a fost achitată suma de 17,00 mii lei pentru lucrările de reparație curentă a cazangeriei, lucrările de deservire, reglare a utilajului Cazan Sime, serviciile de reparație a aparatelor de aer condiționat, inclusiv pentru piesele de schimb. Serviciile editoriale în sumă de 141,53 mii lei includ sumele de 79,03 mii lei pentru tipărirea cărții ”Electorala - alegeri parlamentare 2014”, 45,0 mii lei pentru tipărirea Buletinului informativ al CEC și 17,5 mii lei pentru tipărirea Raportului anual asupra activității CEC 2014. În secțiunea *Cheltuieli de protocol* suma de 98,91 mii lei reflectă cheltuielile pentru deservirea delegației din 09-11 septembrie 2015, conferința ACEEEO. Cheltuielile reflectate la categoria *Lucrări de informatică și de calcul* includ cheltuielile efectuate pentru servicii stocare prin intermediul serverului virtual – 10,8 mii lei, servicii TIC pentru Medii Virtualizate – 18,0 mii lei, achiziționarea softului Kaspersky Endpoint Security – 20,91 mii lei, servicii de utilizare a SI Moldlex – 6,0 mii lei, restul cheltuielilor în sumă de 18,26 mii lei s-au făcut pentru serviciile de menținere a sistemului de evidență contabilă 1C, reînnoirea domeniului alegator.md., reînnoirea domeniului voteaza.md și pachetului *Semnătura electronică*. La categoria *Mărfuri și servicii neatribuite altor alineate* în sumă de 534,77 mii lei sînt incluse cheltuielile pentru asigurarea cu apă potabilă – 15,90 mii lei, servicii cazare, servicii de restaurant și locațiune a sălii pentru ședința bordului ACEEEO – 63,19 mii lei, plata pentru chiria sălilor la Palatul Republicii – 121,21 mii lei, confecționarea drapelului CEC și UE – 10,0 mii lei, achitarea serviciilor pentru depozitarea urnelor și cabinelor de vot – 12,0 mii lei, servicii de broșare a documentelor – 6,26 mii lei, achitarea serviciilor de profilaxie a aparatelor de aer condiționat – 19,17 mii lei, servicii tipografice – 30,27 mii lei, editarea broșurii de prezentare a CEC, închirierea și instalarea echipamentului pentru expoziția de la conferința ACEEEO – 20,76 mii lei, cheltuieli ce țin de alte servicii constituie 9,79 mii lei, suma de 226,22 lei cuprinde cheltuielile legate de plata serviciilor îngrijitorilor în încăperile de serviciu, administratorului clădirii, hamalului și măturătorului.

Executarea cheltuielilor ce țin de plata mărfurilor și serviciilor este în mărime de 95,77%. Neexecutarea de 88,25 mii lei (4,23%) include suma de 1,05 mii lei sold la contractul pentru achitarea consumului de energie electrică, suma de 60,95 mii lei este sold neexecutat la contractual pentru achitarea consumului de gaze, suma de 5,84 mii lei – neexecutarea contractului pentru telefonie fixă, 0,5 mii lei – sumă neexecută la contractual pentru IP TV, suma de 1,6 mii lei este sold neutilizat la contractual pentru serviciile de transport, suma de 1,63 mii lei – sold neexecutat la contractual pentru livrarea consumului de apă, suma de 0,44 mii lei – sold neexecutat la contractual pentru transportarea deșeurilor, 8,09 mii lei – sumă neexecută pentru lucrări de tencuire și finisare, restul sumei neexecutate reprezintă o economie a surselor financiare la capitolul *Mărfuri și servicii*. Factorul care a influențat în mare măsură neexecutarea acestor sume este că facturile spre plată a serviciilor sus-menționate sînt prezentate după data de 31 decembrie a anului de gestiune, iar suma de 8,09 mii lei este neexecută ca urmare a imposibilității executării ordinelor de plată prezentate la Trezoreria Teritorială Chișinău.

Pentru executarea cheltuielilor curente ce țin de activitatea CEC, DFE a efectuat în termen și conform contractelor încheiate toate plățile întocmind ordine de plată și note justificative conform normelor legale în vigoare.

În anul 2015 pentru cheltuielile de deplasare au fost precizate alocații în cuantum de 336,8 mii lei. Executarea acestora este în mărime de 99,93%. Cheltuielile incluse sînt pentru procurarea biletelor de avion, achitarea plăților pentru cazare, diurnă, asigurare medicală etc.

Categoria cheltuielilor ce țin de transferuri pentru populație include plata indemnizației membrilor CEC în mărime de 35% din salariul mediu pe economie pentru o ședință a Comisiei, indemnizației la încetarea raporturilor de serviciu a funcționarilor CEC și a indemnizației pentru incapacitate temporară de muncă achitată din mijloacele financiare ale angajatorului. Executarea la acest articol este de 88,51%, iar cheltuieli neexecutate sunt în proporție de 11,49%, dintre care 20,62 mii lei este suma neexecută pentru plata indemnizației membrilor CEC pentru luna decembrie 2015

care au fost achitate în ianuarie 2016, suma de 2,51 mii lei – indemnizații achitate la încetarea raporturilor de serviciu și suma de 15,09 mii lei – indemnizații pentru incapacitatea temporară de muncă achitate din mijloacele financiare ale angajatorului la încetarea raportului de serviciu.

La articolul *Transferuri peste hotare* executarea este în mărime de 27,71 %, ceea ce reprezintă suma de 16,68 mii lei care a fost destinată achitării cotizațiilor de membru al RECEF, neexecutarea în sumă de 43,52 mii lei reprezintă cotizația de membru al ACEEEO pentru anul 2015, motivul neexecutării este imposibilitatea executării ordinelor de plată prezentate la Trezoreria Teritorială Chișinău.

Cheltuieli capitale

Cuantumul cheltuielilor capitale precizate pentru anul 2015 este în mărime de 281,70 mii lei, ceea ce constituie 4,08% din totalul cheltuielilor aferente tipului 286. Executarea lor este în proporție de 97,52%.

Acest capitol cuprinde două articole de cheltuieli – *Procurarea mijloacelor fixe și Reparații capitale*. Pentru procurarea mijloacelor fixe au fost cheltuiți 146,85 mii lei, dintre care 141,30 mii lei achitarea datoriei anului 2014 pentru achiziționarea componentelor pentru server, 5,55 mii lei – achiziționarea unei console și a unui suport pentru drapel. La articolul *Reparații capitale* suma de 133,95 mii lei include 25,1 mii lei pentru achiziționarea ferestrelor din PVC, suma de 60,0 mii lei a fost achitată pentru instalarea sistemului de ventilare și suma de 48,85 mii lei este datoria anului 2014 pentru lucrări de reparație capitală a camerei de server, lucrări electronice, încălzire și ventilare.

Pentru executarea cheltuielilor la aceste articole au fost întocmite și prezentate spre achitare în termen toate ordinele de plată și notele justificative, fiind respectate prevederile contractuale și cele legale.

2) Cheltuielile pentru organizarea și desfășurarea alegerilor locale generale din 14 iunie 2015, inclusiv turul doi de scrutin - 71219,16 mii lei

În vederea organizării și desfășurării alegerilor locale generale din 14 iunie 2015 sursele financiare precizate în acest sens au fost distribuite pentru activitățile și achizițiile ce-i revin în perioada electorală Comisiei Electorale Centrale în sumă de 11557,59 mii lei și 59661,57 mii lei alocații destinate cheltuielilor efectuate de către organele electorale teritoriale.

Tabelul nr. 2 prezintă structura cheltuielilor executate pentru alegerile locale generale din 14 iunie 2015, inclusiv pentru turul doi de scrutin, pe articole de cheltuieli conform clasificăției bugetare, executate de CEC la componenta de bază.

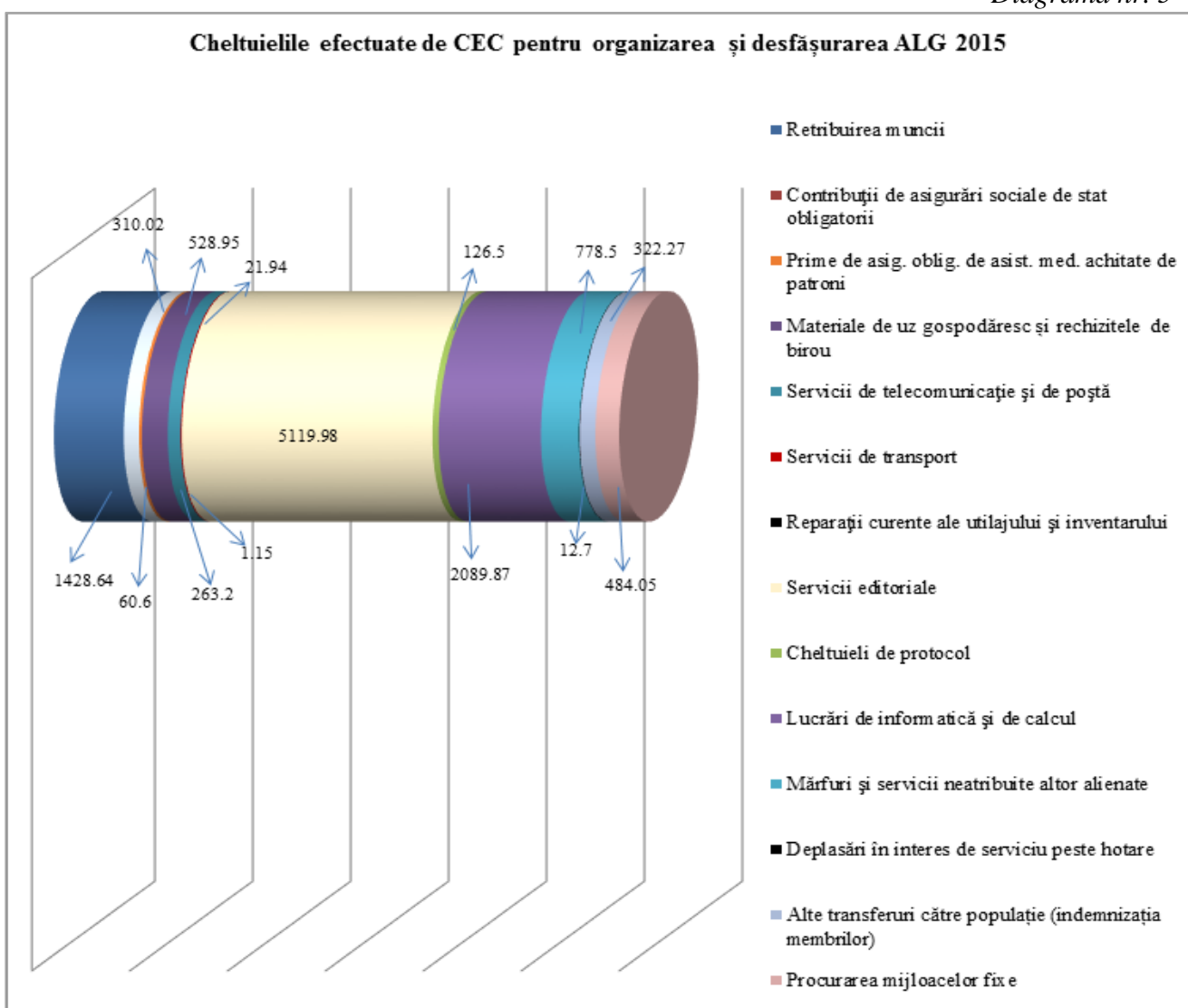
Tabelul nr. 2

Indici	Executat 2015 (mii lei)	Ponderea în totalul cheltuielilor
Cheltuieli curente		
Retribuirea muncii	1428,64	
Contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii	310,02	
Prime de asigurare obligatorie de asistență medicală achitate de patroni	60,60	
Total cheltuieli pentru retribuirea muncii	1799,26	15,58%
Plata mărfurilor și serviciilor:		
Materiale și obiecte de uz gospodăresc, materiale pentru menținerea curățeniei în clădire, curte și întreținerea utilajului, procurarea tonerului, rechizitelor de birou etc.	528,95	
Servicii de telecomunicație și de poștă	263,20	
Servicii de transport	21,94	
Reparații curente ale utilajului și inventarului	1,15	
Servicii editoriale	5119,98	
Cheltuieli de protocol	126,50	
Lucrări de informatică și de calcul, plata pentru acces la internet	2089,87	

Mărfuri și servicii neatribuite altor alineate	778,50	
Total cheltuieli pentru mărfuri și servicii	8930,09	77,33%
Deplasări în interes de serviciu peste hotare	12,70	0,11%
Transferuri către populație:		
Alte transferuri către populație (indemnizația membrilor)	322,27	
Total transferuri către populație	322,27	2,79%
Total cheltuieli curente	11064,32	95,81%
Cheltuieli capitale		
Procurarea mijloacelor fixe	484,05	4,19%
Total cheltuieli capitale	484,05	4,19%
Total cheltuieli	11548,37	

Repartizarea pe tipuri de cheltuieli a surselor financiare utilizate de CEC pentru organizarea și desfășurarea alegerilor locale generale din 14 iunie 2015 (mii lei) este prezentată în diagrama nr. 5.

Diagrama nr. 5

Din totalul cheltuielilor în sumă de 11548,37 destinate desfășurării alegerilor locale generale din 14 iunie 2015 executate de CEC, la capitolul *Plata mărfurilor și serviciilor* ponderea cea mai mare (57%) o constituie serviciile editoriale în sumă de 5119,98 mii lei, dintre care: 4333,60 mii lei au fost destinate tipăririi buletinelor de vot, 481,67 mii lei pentru tiparul listelor electorale, 304,71 mii

lei pentru tiparul *Codului electoral* și materialelor electorale, 23% din totalul cheltuielilor pentru mărfuri și servicii sunt acelea atribuite la articolul *Lucrări de informatică și de calcul* care constituie suma de 2089,87 mii lei, dintre care 33,73 mii lei s-au cheltuit pentru achitarea serviciilor de abonament internet mobil Orange, 928,29 mii lei – servicii acces la internet Moldtelecom, 1000,30 mii lei – servicii internet mobil Moldcell, 108,00 mii lei – deservirea softului contabil 1 C, 19,55 mii lei – servicii de găzduire a site-ului www.cec.md. În categoria cheltuielilor pentru *Servicii neatribuite altor alineate* sînt reflectate cheltuieli de 778,50 mii lei, ele constituind 9% din suma totală alocată. Aici sînt incluse următoarele cheltuieli: 111,81 mii lei – servicii de restabilire a ștampilelor, 191,70 mii lei – servicii de tipărire a diplomelor, ghidurilor, publicațiilor și posterelor electorale, 150,0 mii lei – servicii pentru campania de informare a alegătorilor pentru ALG 2015, 27,70 mii lei – chiria distribuitorului de cafea, 84,00 mii lei – servicii de confecționare a medaliilor, 10,0 mii lei – servicii de elaborare a modulului de sistematizare și prelucrare a datelor pentru imprimarea facturilor pentru urne și cabine, suma de 196,73 mii lei a fost dată pentru retribuția muncii persoanelor fizice contractate să presteze servicii de secretariat și asistență logistică, servicii de scanare a documentelor în perioada electorală, servicii de redactare a buletinelor de vot, servicii de dactilografare, prelucrare de text și tehnoredactare computerizată a materialelor CEC, servicii de asistență tehnică suport consultativ 1C CECE, servicii asistență generarea rapoartelor concurențelor electorale, inclusiv pentru achitarea contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii și prime de asigurări medicale, 6,56 mii lei – pentru achitarea altor servicii. Suma de 528,95 mii lei, ceea ce constituie 6% din totalul cheltuielilor pentru mărfuri și servicii, este reflectată, conform clasificăției bugetare, la articolul *Cheltuieli materiale și obiecte de uz gospodăresc*. Aici sînt incluse cheltuielile pentru confecționarea legitimațiilor, blanchetelor pentru scrisori, blanchetelor pentru hotărîri, ștampilelor, achiziționarea cartușelor de toner, modemelor 3G, echipamentului tehnic și RAM memorie cu acces aleatoriu, plăcilor de rețea, routerului Wi-Fi, microfoanelor radio. Pentru servicii de creare și întreținere a legăturii de telecomunicații a fost alocată suma de 263,20 mii lei.

Pentru cazarea și deservirea delegațiilor străine, venite în scopul monitorizării alegerilor locale generale din 14 iunie 2015, au fost cheltuite surse în sumă de 126,50 mii lei reflectate la articolul *Cheltuieli de protocol*: pentru cazare – 66,98 mii lei, pentru deservirea delegațiilor, asigurarea cu cafea, apă, ceai – 59,52 mii lei. În acest scop au mai fost efectuate cheltuieli de transport în sumă de 21,94 mii lei, reflectate la *Servicii de transport*, unde mai este inclusă și suma de 5,16 mii lei pentru, achitarea serviciilor conducătorilor auto (șoferi) din cadrul CEC pentru perioada electorală.

La categoria *Mijloace fixe* este reflectată suma de 407,53 mii lei pentru achiziționarea a două unități de server și a echipamentului pentru acestea. Tot aici este inclusă suma de 76,52 mii lei destinată pentru achiziția laptopurilor, pachetelor software pentru comutator, aplicației Shredder.

Retribuirea muncii personalului în perioada electorală și achitarea impozitelor constituie suma de 1799,26 mii lei. Indemnizația membrilor CEC și a impozitelor aferente acesteia, în perioada electorală, a fost în cuantum de 322,27 mii lei. Deplasările în interiorul țării au necesitat suma de 12,7 mii lei și au fost destinate efectuării auditului în teritoriu.

Executarea cheltuielilor de către CEC este în mărime de 99,93 %. După cum am menționat mai sus, sursele financiare în sumă 59661,57 mii lei, destinate organizării și desfășurării alegerilor locale generale, au fost distribuite pentru asigurarea activității CECE de nivelul II, CECE de nivelul I și a BESV din cadrul acestora .

În tabelul nr. 3 sînt prezentate pe articole de cheltuieli sumele executate de CECE de nivelul II, CECE de nivelul I și BESV la alegerile locale generale din 14 iunie 2015.

Tabelul nr. 3

Indici	Cheltuieli 2015 (mii lei)	Ponderea (%)
Cheltuieli curente		
Plata mărfurilor și serviciilor:		
Materiale și obiecte de uz gospodăresc (procurarea tonerului, rechizitelor de birou, materialelor pentru ambalarea buletinelor de vot)	1752,31	2,94%

Servicii de telecomunicație și de poștă	632,52	1,06%
Servicii de transport	2533,81	4,25%
Reparații curente ale utilajului și inventarului	1,50	0,00%
Servicii editoriale	0,22	0,00%
Cheltuieli de protocol	695,25	1,17%
Lucrări de informatică și de calcul	8,53	0,01%
Mărfuri și servicii neatribuite altor alineate, recompensa funcționarilor electorali	53423,06	89,54%
Total cheltuieli pentru mărfuri și servicii	59047,20	98,97%
Deplasări în interiorul țării	614,37	1,03%
Total cheltuieli curente	59661,57	
Total cheltuieli	59661,57	

În vederea distribuirii mijloacelor financiare alocate din bugetul de stat organelor electorale inferioare, DFE a întocmit devize de cheltuieli în baza hotărârilor CEC și a CECE de nivelul II. După elaborarea, verificarea și semnarea devizelor de cheltuieli, DFE a întocmit sinteza repartizării bugetelor instituțiilor bugetare, care ulterior au fost prezentate Ministerului Finanțelor pentru alocarea mijloacelor bănești în trezoreriile teritoriale.

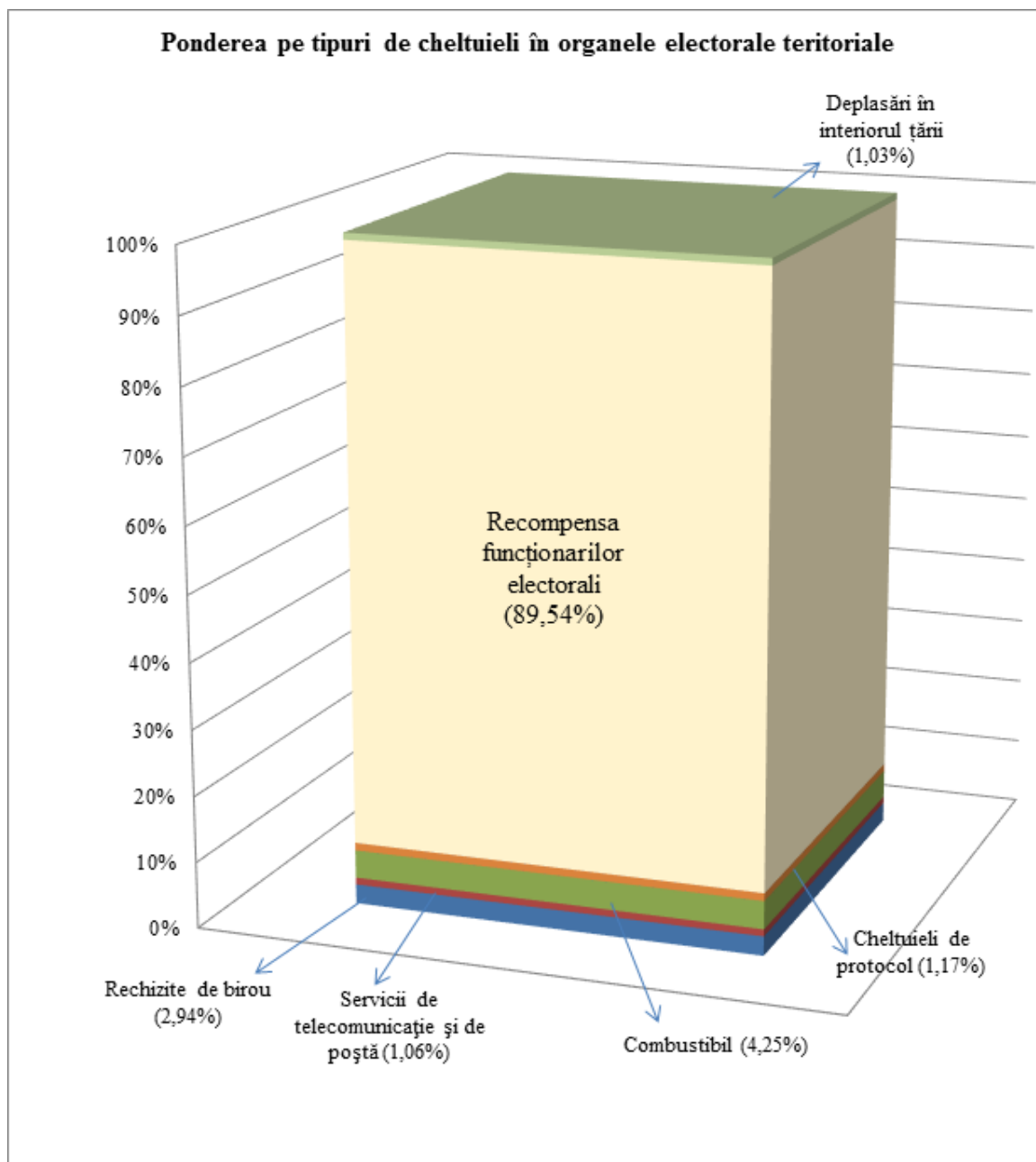
Tabelul ce urmează prezintă numărul de devize de cheltuieli întocmite pentru fiecare organ electoral inferior.

Tabelul nr. 4

Devize de cheltuieli întocmite în perioada electorală								
Nr. d/o	Consiliul electoral	Perioada	CECE niv. II	CECE niv. I	BESV	Total turul I	Total turul II	TOTAL
1	CECEM Chișinău nr.1	Turul I	1	18	304	323	317	640
		Turul II	1	12	304			
2	CECEM Balți nr.2	Turul I	1	2	57	60	2	62
		Turul II	1	1	0			
3	CECER Anenii Noi nr.4	Turul I	1	26	27	54	33	87
		Turul II	1	15	17			
4	CECER Basarabeasca nr.5	Turul I	1	7	12	20	13	33
		Turul II	1	4	8			
5	CECER Briceni nr.6	Turul I	1	28	23	52	23	75
		Turul II	1	11	11			
6	CECER Cahul nr.7	Turul I	1	37	42	80	55	135
		Turul II	1	22	32			
7	CECER Cantemir nr.8	Turul I	1	27	38	66	43	109
		Turul II	1	15	27			
8	CECER Călărași nr.9	Turul I	1	28	29	58	29	87
		Turul II	1	10	18			
9	CECER Căușeni nr.10	Turul I	1	27	38	66	44	110
		Turul II	1	17	26			
10	CECER Cimișlia nr.11	Turul I	1	23	35	59	34	93
		Turul II	1	10	23			
11	CECER Criuleni nr.12	Turul I	1	25	27	53	29	82
		Turul II	1	12	16			
12	CECER Dondușeni nr.13	Turul I	1	22	9	32	14	46
		Turul II	1	8	5			
13	CECER Drochia nr.14	Turul I	1	28	29	58	46	104
		Turul II	1	19	26			
14	CECER Dubăsari nr.15	Turul I	1	11	7	19	13	32
		Turul II	1	7	5			
15	CECER Edineț nr.16	Turul I	1	32	27	60	34	94
		Turul II	1	14	19			
16	CECER Fălești nr.17	Turul I	1	33	50	84	69	153
		Turul II	1	25	43			
17	CECER Florești nr.18	Turul I	1	40	50	91	63	154

		Turul II	1	25	37			
18	CECER Glodeni nr.19	Turul I	1	19	26	46	26	72
		Turul II	1	10	15			
19	CECER Hîncești nr.20	Turul I	1	39	44	84	36	120
		Turul II	1	16	19			
20	CECER Ialoveni nr.21	Turul I	1	25	36	62	29	91
		Turul II	1	7	21			
21	CECER Leova nr.22	Turul I	1	25	32	58	36	94
		Turul II	1	11	24			
22	CECER Nisporeni nr.23	Turul I	1	23	31	55	30	85
		Turul II	1	10	19			
23	CECER Oenița nr.24	Turul I	1	21	23	45	34	79
		Turul II	1	12	21			
24	CECER Orhei nr.25	Turul I	1	38	67	106	46	152
		Turul II	1	17	28			
25	CECER Rezina nr.26	Turul I	1	25	25	51	31	82
		Turul II	1	13	17			
26	CECER Rîșcani nr.27	Turul I	1	28	40	69	35	104
		Turul II	1	15	19			
27	CECER Sîngerei nr.28	Turul I	1	26	61	88	64	152
		Turul II	1	17	46			
28	CECER Soroca nr.29	Turul I	1	35	61	97	64	161
		Turul II	1	21	42			
29	CECER Strășeni nr.30	Turul I	1	27	37	65	40	105
		Turul II	1	16	23			
30	CECER Șoldănești nr.31	Turul I	1	23	18	42	23	65
		Turul II	1	12	10			
31	CECER Ștefan Vodă nr.32	Turul I	1	23	16	40	19	59
		Turul II	1	9	9			
32	CECER Taraclia nr.33	Turul I	1	15	24	40	21	61
		Turul II	1	9	11			
33	CECER Telenești nr.34	Turul I	1	31	25	57	19	76
		Turul II	1	7	11			
34	CECER Ungheni nr.35	Turul I	1	33	62	96	65	161
		Turul II	1	19	45			
35	CECE al UTA Găgăuzia nr.36	Turul I	1	26	59	86	48	134
		Turul II	1	10	37			
TOTAL			70	1354	2525	2422	1527	3949

În Diagrama 6 ce urmează este reflectată ponderea pe tipuri de cheltuieli executate de către organele electorale pentru organizarea și desfășurarea alegerilor locale generale din 14 iunie 2015.

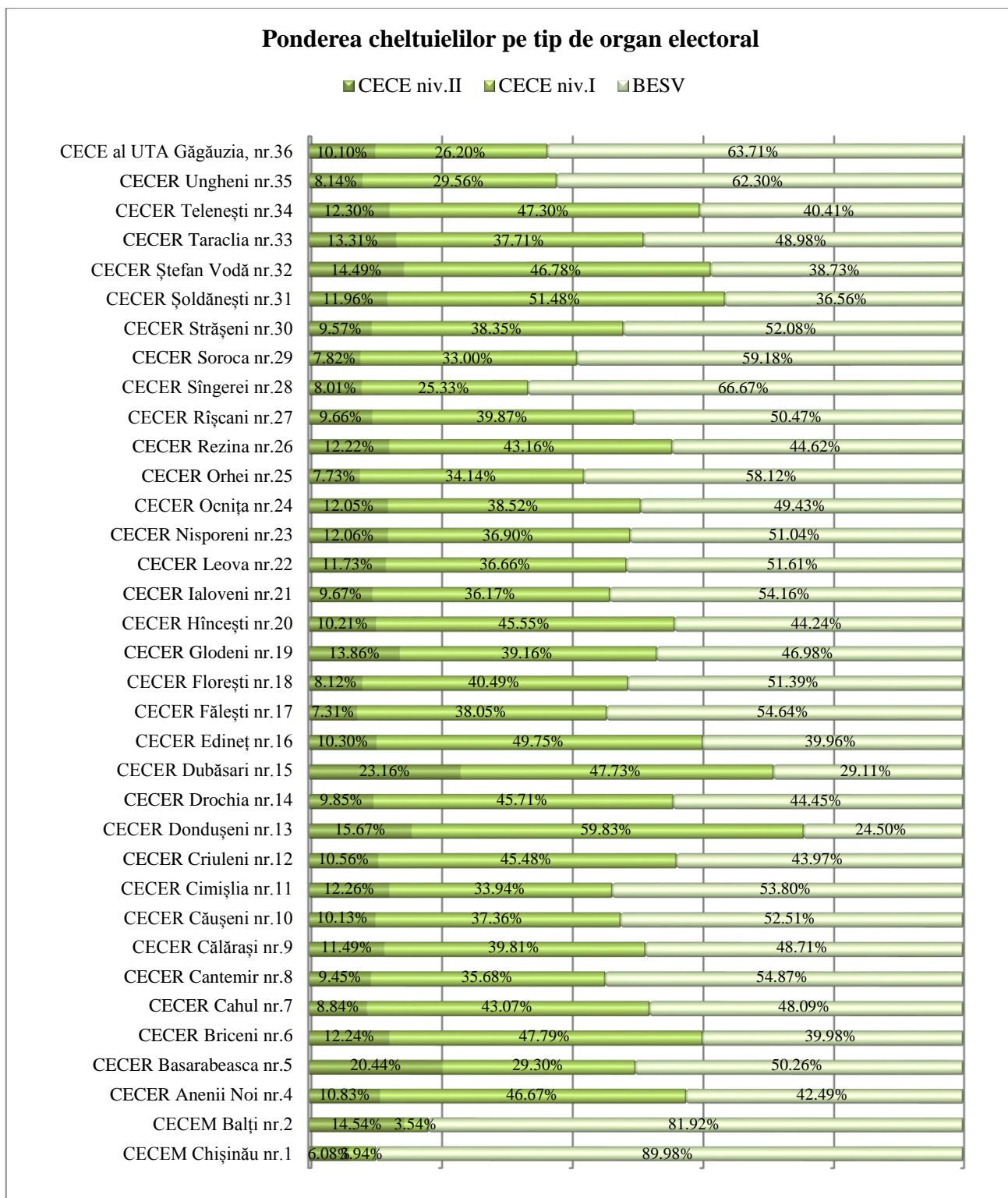

Analiza alocațiilor destinate activității CECE de nivelul II, CECE de nivelul I și a BESV denotă ca acestea au fost destinate preponderent pentru achitarea recompensei funcționarilor electorali, ceea ce constituie 53423,06 mii lei sau 89,54% din totalul alocațiilor. Restul cheltuielilor în sumă de 6238,51 mii lei sau 10,46% din totalul alocațiilor au fost destinate pentru: procurarea rechizitelor de birou și a materialelor necesare pentru împachetarea buletinelor de vot – 1752,31 mii lei, servicii de telecomunicații și efecte poștale – 632,52 mii lei, servicii de transport – 2533,81 mii lei, aceste cheltuieli includ costul combustibilului pentru activitatea organelor electorale, cheltuieli de protocol – 695,25 mii lei, achitarea serviciilor de internet pentru CECE de nivelul II – 8,53 mii lei și achitarea cheltuielilor de deplasare a funcționarilor electorali – 614,37 mii lei.

În tabelul ce urmează sînt reflectate sumele finanțate și executate de fiecare CECE de nivelul II și I, precum și cheltuielile pentru activitatea BESV.

Tabelul nr. 5

Nr. d/o	Consiliul electoral	CECE niv. II	CECE niv. I	BESV	TOTAL
1	CECEM Chișinău nr.1	610,34	395,64	9037,52	10043,50
2	CECEM Balți nr.2	153,11	37,23	862,61	1052,95
3	CECER Anenii Noi nr.4	147,49	635,45	578,52	1361,46
4	CECER Basarabeasca nr.5	109,54	157,06	269,40	536,00
5	CECER Briceni nr.6	149,56	583,92	488,49	1221,97
6	CECER Cahul nr.7	174,22	848,84	947,83	1970,89
7	CECER Cantemir nr.8	145,06	547,63	842,12	1534,81
8	CECER Călărași nr.9	148,94	516,11	631,54	1296,59
9	CECER Căușeni nr.10	159,17	587,25	825,40	1571,82
10	CECER Cimișlia nr.11	172,14	476,76	755,71	1404,61
11	CECER Criuleni nr.12	134,83	580,75	561,47	1277,05
12	CECER Dondușeni nr.13	135,01	515,53	211,10	861,64
13	CECER Drochia nr.14	148,27	688,28	669,29	1505,84
14	CECER Dubăsari nr.15	116,20	239,44	146,06	501,70
15	CECER Edineț nr.16	165,22	798,25	641,11	1604,58
16	CECER Fălești nr.17	166,11	864,41	1241,14	2271,66
17	CECER Florești nr.18	182,49	910,18	1155,31	2247,98
18	CECER Glodeni nr.19	158,00	446,53	535,61	1140,14
19	CECER Hîncești nr.20	184,16	821,54	798,03	1803,73
20	CECER Ialoveni nr.21	136,35	509,96	763,61	1409,92
21	CECER Leova nr.22	155,27	485,50	683,45	1324,22
22	CECER Nisporeni nr.23	136,25	416,92	576,67	1129,84
23	CECER Ocnița nr.24	151,24	483,59	620,52	1255,35
24	CECER Orhei nr.25	174,29	769,30	1309,68	2253,27
25	CECER Rezina nr.26	143,41	506,36	523,57	1173,34
26	CECER Rîșcani nr.27	157,64	650,60	823,65	1631,89
27	CECER Sîngerei nr.28	173,04	547,33	1440,69	2161,06
28	CECER Soroca nr.29	177,98	751,35	1347,56	2276,89
29	CECER Strășeni nr.30	158,70	635,79	863,57	1658,06
30	CECER Șoldănești nr.31	130,24	560,64	398,11	1088,99
31	CECER Ștefan Vodă nr.32	136,29	439,87	364,17	940,33
32	CECER Taraclia nr.33	124,14	351,58	456,70	932,42
33	CECER Telenești nr.34	136,67	525,60	449,02	1111,29
34	CECER Ungheni nr.35	171,18	621,83	1310,48	2103,49
35	CECE al UTA Găgăuzia, nr.36	202,14	524,55	1275,60	2002,29
	TOTAL	5824,69	19431,57	34405,31	59661,57

3) Cheltuielile pentru inițierea referendumului constituțional republican

Pentru achitarea serviciilor tipografice de tipărire a listelor de subscripție s-a efectuat redistribuirea surselor financiare pe tipuri de cheltuieli. Astfel, la tipul *Cheltuieli pentru referendum* au fost alocate surse financiare în mărime de 20,00 mii lei. Executarea la acest tip este de 19,2 mii lei.

4) Alegerile parlamentare 2014

Dat fiind faptul ca la acest tip de cheltuieli au rămas datorii la situația din 31 decembrie 2014, ca urmare a imposibilității executării ordinelor de plată prezentate la Trezoreria Teritorială Rezina de către CECE nr. 26 Rezina în sumă de 11,82 mii lei pentru rechizite de birou, servicii de telefonie și cheltuieli de protocol, în vederea achitării acestora, sursele financiare au fost redistribuite și executate integral. Tot la acest capitol au fost alocate surse destinate efectuării cheltuielilor pentru servicii TIC referitoare la medii de vizualizare, cuantumul acestor servicii constituind 6,0 mii lei.

5) Mijloacele speciale

La capitolul *Venituri din mijloace speciale* s-a încasat o sumă de 144,8 mii lei din darea în locațiune a spațiului contractat în sediul CEC pentru cabinetul notarului.

Cheltuielile din aceste surse sînt în mărime de 92,57 mii lei, ceea ce include: 4,34 mii lei destinate plății serviciilor pentru broșarea documentelor, 3,76 mii lei – achitarea cadourilor de Crăciun pentru copiii angajaților și membrilor CEC, 47,91 mii lei a fost destinată deservirii delegației în cadrul conferinței din 9-11 septembrie 2015, 28,50 mii lei au fost utilizați în scopul achiziționării suvenirilor pentru delegațiile participante la conferința menționată, din aceste surse au mai fost efectuate cheltuieli pentru confecționarea mapelor cu buzunar și a carnetelor în sumă de 8,06 mii lei, de asemenea destinate organizării conferinței.

Desfășurarea procedurilor legale de achiziții publice pentru necesitățile Comisiei Electorale Centrale, pregătirea documentației legale în vederea publicării materialelor necesare activității Comisiei

La 4 martie 2015 a fost aprobat Planul de achiziții pentru anul 2015, iar la 4 iunie 2015 a fost transmis Agenției Achiziții Publice pentru publicare în Buletinul Achiziții Publice. Potrivit Planului de achizii, au fost planificate următoarele proceduri de achiziții:

Tipul de procedură	Contracte de valoare mică	Cererea ofertelor de prețuri	O singură sursă	Acord cadru
Total	16	3	1	1

În rezultat, pe parcursul anului 2015 au fost realizate următoarele proceduri de achiziție:

Tipul de procedură	Contracte de valoare mică	Cererea ofertelor de prețuri	O singură sursă	Acord cadru
Total	50	3	4	2

Acte întocmite:

Tipul documentului	Contracte	Acorduri adiționale	Caiete de sarcini	Procese verbale	Dări de seamă	Acorduri de confidențialitate	Acorduri de reziliere	Proceduri anulate	Proceduri retrase
Activitate generală	69	21	5	19	14	1	2	1	1
Perioada electorală	53	27	6	7	0	0	1	0	0
Total	122	48	11	26	14	1	3	1	1

Procedura de achiziție ce a fost anulată reprezintă achiziționarea biletelor de avion pentru anul 2015, conform necesităților CEC prin acord cadru. Procedura a fost anulată pe motivul că au fost

depose doar 2 oferte, întrucât pentru încheierea acordului este necesar să fie depuse cel puțin 3 oferte valabile (pct. 95 din Regulamentul cu privire la acordul-cadru ca modalitate specială de atribuire a contractului de achiziție publică, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 826 din 07.11.2012).

Un dosar de achiziție printr-o singură sursă a serviciilor de administrare a clădirii a fost retras pe motivul că bugetul rămas pentru achiziționarea serviciilor respective permite contractarea acestora prin contract de valoare mică.

Procedurile de achiziție prin cererea ofertelor de prețuri au fost desfășurate prin intermediul Sistemului Informațional Automatizat Registrul de Stat al Achizițiilor Publice. Toate contractele și acordurile încheiate au fost înregistrate în Registrul de evidență a contractelor. De asemenea, ele au fost supuse înregistrării la Trezoreria de Stat, Ministerul Finanțelor, precum și la Agenția Achiziții Publice, în cazurile prevăzute de lege.

În perioada iulie-august 2015, în cadrul CEC a avut loc un audit extern din partea Curții de Conturi, vizavi de modul de gestionare a fondurilor în alegerile parlamentare din 30 noiembrie 2014. Drept urmare a auditului, modul de desfășurare a procedurilor de achiziții a fost atestat pozitiv, nefiind înaintate neconformități. A se vedea hotărârea Curții de Conturi nr. 38 din 28.09.2015 <http://www.ccrm.md/hotarireview.php?idh=766&l=ro>

La 20 martie 2015 a fost modificată/ajustată Procedura cu privire la achiziții în versiunea 02. Modificările operate au fost necesare ca urmare a includerii CEC, începând cu 01.10.2014, în lista autorităților contractante participante la proiectul pilot de utilizare a SIA RSAP, lansat la 03.09.2012. Totodată, procedura a fost completată cu un subcapitol nou, intitulat "Achiziționarea bunurilor/serviciilor și/sau lucrărilor în perioada electorală", întrucât versiunea 01 nu includea asemenea prevederi, iar modul de achiziționare în perioada electorală este determinat de unele particularități distincte de normele generale ce reglementează modul de realizare a procedurilor de achiziție.

Anunțurile de lansare a procedurilor de achiziție, precum și rezultatele acestora se găsesc pe pagina oficială web a Comisiei, compartimentul "Actualități", rubrica "Achiziții publice".